פרשת **קרח** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתנ"ה שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו

המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש

רעב כבד פקד את הארי מלך החיות, בין עצי היער הסתובב לו סר וזעף מוכן הוא לטרוף ולדרום את כל אשר ימצא כדי להשקיט רעבונו, שלשה ימים שיחר לטרף ולא עלה בידו.

האריה חשש שמופו יהיה שיגווע ברעב, מה עשה, יצא אל עבר היער, פגש וראה סום דוהר לעברו, טרף את הסום ושיסעו לגזרים, בעודו מתהלך רץ לעברו זאב, ומיד טרף את הזאב ואכלו, והחיות אצים רצים מבוהלים ודחופים כדי שלא יהיו טרף לשיניו של הארי הרעב.

והנה לפתע ציץ שועל מבין עצי היער והארי רצה גם ממנו לעשות גל של עצמות, פתח השועל את פיו בחכמה ואמר לו: וכי מה יש בידי להשביעך, אני אראה לך אדם שמן, שאתה טורף ושבע ממנו, והיה שם בור מכוסה ואדם ישב מאחוריו, כיון שראה הארי, אמר לשועל: אני מתיירא מתפילתו של זה שלא יכשילני, אמר לו השועל: לא יגיעו הדברים לא לך ולא לבנך, אולי לבן בנך יגיעו, אבל בין כך אתה תשבע מרעבונך ועד בן בנך עוד יש זמן רב.

נתפתה הארי וקפץ על האדם ונפל לבור, בא השועל על שפת הבור והציץ עליו, אמר לו הארי: הרי אמרת שאין הפורעניות באה אלא על בן בני, אמר לו השועל: מסתמא כבר יש עון של של אבי אביך שאתה נתפס בו, אמר לו הארי: אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה (ירמי' לא כח) אמר לו השועל ולמה לא חשבת כך מתחילה.

משל זה כתב רב האי גאון בתשובותיו (סי' י"ג) ומסיים שם: כמה מוסר יש במשל זה דהרי גם הארי מלך החיות נפל ברשת השועל אך ורק משום שהתאווה לבשר קצת יותר שמן, דהרי מיד היה לו לחשוב אולי חטא זקינו ובעבורו יענש, ואת כל מה שהבין לאחר שנענש ונסתלקה נגיעתו, לא הבין בתחילה כאשר תאוותו משלה בו.

והנה כי כן כאשר מעיינים בפרשתן יקשה על קורח שפיקה היה, וגדול הדור היה, ועמו מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות של דור מקבלי התורה, אשר ראו בעיניהם את צרות שעבוד מצרים, ובמדבר לא חסרו דבר, באו וטענו טענת שטות "המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש".

אך ההסבר הוא שהמפריע העיקרי של האדם הוא התאוה, וכאשר התאוה מתגברת על האדם לא די שאין חכמתו מצילתו, אלא שהוא מנצל את חכמתו לעזרת התאוה כדי להטעות את העולם כולו.

ומאותו טעם לא הבינו קורח ועדתו שטענתם היא טענת שטות, דהרי תאות הכבוד סימאה את עיניהם, ולכן טענת שטות אלו שהם בדו מלבם נראו בעיניהם כטענות שיש בכוחן לעמוד מול תורתו וגדולתו של משה רבינו.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ב
קדו"ש יצ"ר כ"ו ..... ג
שרגא דנהורא ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
חוקים להורותם ..... ז
שעשועי תורה ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
דבר בעתו ..... י
נועם שיחתן ..... יא
לפתן ציון לא אחשה ..... יג
פשוטלחן פלכים ..... יג
דברי הקודש ..... יד

אגוית פרק ד'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

אפילו להוסיף זהירות, יעשה רק עפ"י דעת חכמי הדור

ויקח קרח וגו', הנה אמר החכם: **'מן הזהירות שלא תרבה להזהר'** (הקדמת בעל חובת הלבבות) ודברי החכם הם דברים עמוקים בחכמה, כי ברוב פעמים כאשר האדם אינו מתבונן בחכמה להיות מאותן הנאמר עליהן (קהלת ב, יד) **'החכם עיניו בראשו'**, הנה היצר אורב לו וקם עליו בדברי רמאות **להטיל עליו זהירות שאינו עפ"י התורה, ועי"ז יטהו מדרך האמת** וכו'. והנה עצה היעוצה בכל עניני זהירות שעולה בדעת האדם ישקול הדברים במאזני צדק אם הוא באמת זהירות עפ"י התורה, או אפשר הוא מתרמית היצר כו', **ולא יסמוך על שכלו, רק יתאבק בעפר רגלי חכמי הדור ללמדהו הדרך ילך בה, ואם לא יעשה כן הנה בנקל יכול להלכד בתרמית היצר ח"ו.** והנה בעבור זה ספרה לנו התורה הקדושה ספור המעשה דקרח ועדתו, **הגם שהיה קרח גדול במעלה ונכבד בבית אביו הקדושים והיה רוצה לעשות מצוה גדולה לעבוד לפני ה' בעבודת הכהונה ואמר 'כי כל העדה כלם קדושים' ולא התבונן כי הזהירות היא מתרמית היצר, פוק חזי מה עלתה ביה.**

דברים נחמדים – להרה"ק בעל בני יששכר זללה"ה
(תמכין דאורייתא תקנת יב"ג אות ד. וע"ע באגרא דכלה כאן)

"כולם קדושים" בזכות הצדיק

רב לכם כי כל העדה כלם קדושים. 'רב לכם' כשיש לכם רב, היינו שתכניעו עצמכם לצדיק הדור, 'כי' ראשי תיבות כ'נסת י'שראל, שתתאספו אליו לקבל מאתו דבר ה', עי"ז אכן יהיו **'כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'.**

קול יעקב – להגה"ק בעל "מלא הרועים" זצ"ל

הראיה על תשובה אמיתית, כשהיא ממשכת שמחה

בקר ויודע ה' את אשר לו וגו'. הנה, אם האדם קם בחצות לילה ומשים על לבו לשוב ולשפוך שיחו לפני השי"ת, ומתחרט על עונותיו בלב נשבר ונדכה, ומה גם אם יתעורר עוד להצטער באמת על גלות השכינה, הנה אם על ידי כך יבא למדת העצבות ומרה שחורה חלילה, וזה אין נכון לו. **אך הבחינה היא, אם שב באמת בכל לבבו לפני ה', ואם נרצה הוא לפניו, הנה אחרי כן אזי יושפע עליו אור ה' להשיב ולשמח את נפשו** כו'. אך העיקר, אם אינו מכוון עבור עצמו רק על צער גלות השכינה, כמו שאמר משה רבינו ע"ה (לעיל יב, יג) **'אל נא רפא נא לה', 'לה' היא השכינה,** כי עיקר הפגם נראה בה, כמו שאמרו (אבות ב, א) **'דע מה למעלה ממך', 'דע'** אם תרצה לדעת, **'מה למעלה'** החסרון, באיזה בחינה, תדע **'ממך'** אם אתה שרוי בשמחה או בצער, הנה הוא ניכר למעלה יותר בשרשו. לכן אם האדם שב בתשובה שלימה ומתקן הכל עי"כ הוא מעורר היחוד והשמחה למעלה, והזמן הראוי לזה הוא בחצות לילה קודם אור הבוקר, אשר אז החסד גובר והשמחה בעולמות העליונים. וזהו שאמר: **'בקר ויודע ה' את אשר לו', ר"ל אז יתעורר בלבו שמחה אחרי נשפך שיחו במרירות, יודיענו כי לו המלוכה ומושל בגוים.**

תפארת שלמה

מחשבת האדם בהשכמתו בבוקר, לפי מעשיו אתמול

וידבר אל קרח וגו' בקר ויודע ה' את אשר לו. צריך להבין למה דחה אותם ואמר: בוקר ויודע ה'. וי"ל ע"פ מה שמצינו בגמ' (ברכות טז:) דר' אלעזר התפלל **"ונשכים ונמצא ייחול לבבנו ליראה את שמך"**, והכונה היא, דהנה לפי מעשה האדם ביום, כך הוא ענייני הנשמה בעלותה למעלה בלילה: אם מחשבותיו ומעשיו בקודש, הנה הנשמה מידי עלותה בלילה תתדבק במקורה ותשכים בבוקר ביראת הש"י, ואם בהיפך, מחשבותיו ומעשיו לא לה' המה, הנה אין מניחין את הנשמה בלילה לעלות למקורה כו'. כנודע מזוה"ק (ח"א פג.), ועי"ז באיתערותא דנשמה בבוקר אינה מוצאת ייחול הלב ליראה. וזה שביקש התנא: **ונשכים ונמצא ייחול לבבנו ליראה את שמך.** והנה, כאן אצל קרח ועדתו, שהיצר הסיתם שכוונתם לשם שמים, לעבוד עבודת הקודש בכהונה, לכן אמר להם משה: **"בקר ויודע ה' את אשר לו"** אם תשכימו ותמצאו ייחול לבבכם ביראת השם, תדעו שכוונתכם לש"ש, ובאם לאו, תדעו שזהו מתרמית היצר.

אגרא דכלה

חשיבות כל עבודת איש ישראל, שפועל כל היחודים

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב. ידוע שכל אחד מישראל צריך לדבק עצמו במילי דשמיא, והיינו **שעל ידי שמדבר בדברי תורה ואומר שירות ותשבחות נעשה יחוד למעלה, ואף על פי שאינו יודע לייחד יחודים.** וזהו שאמר הכתוב: **'ונחשב לכם תרומתכם'** לשון התרוממות שאתם מרוממים להקב"ה, ואע"פ שהוא בלא יחודים, נחשב למעלה **'כדגן מן הגורן'** כתרומת גורן, ר"ל כמו הסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן (סנהדרין לו:) ע"ש, והם מסתמא היו יודעים לייחד יחודים, **'וכמלאה'** כמו שהיו מלאים 'מן היק"ב' ר"ת י'חוד ק'דושה ב'רכה (כמפורש בזה"ק). וזהו גם כן פירוש הפסוק (תהלים קלח, ב) **'כי הגדלת על כל שמך אמרתך'**, היינו, על כל השמות והיחודים, הגדלת עוד יותר **'אמרתך'** היינו שבחו של הקב"ה ואהבתו, מלשון (דברים כו, יח) **'וה' האמירך'**, והבן".

תורת שמעון – להרה"ק ר"ש מיערסלאב זי"ע

תורה ותפילה

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

בצפץ ידים בכוחות אליהם
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

עיקר תענוג חש"י כשהאדם לומד הלכה בהכנעה

וידבר ד' אל משה קח מאתם מטה וגו'. הנה אמרו חז"ל **'אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה' פירוש שזה עיקר התענוג של השם יתברך ברוך הוא כשאדם לומד הלכה בהכנעה גדולה, ואין מתגאה בלימודו הטוב כו'** * וזהו **'קח מאתם'** פירוש זאת תקבל מאתם לעיקר בעיניך * **'מטה'** פירוש הכנעה שיהיו מוכנעים ושפלים בעיניהם כו', **'מאת כל נשיאיהם'** פירוש וביותר יוכנעו בנשיאות עצמם שלא יתגאו בחשיבות עצמם וגדלותם לאמר בלבם שהם בעצמם גדולים וחשובכה ים.

נועם אלימלך

'תלמיד חכם' נקרא כן, ואין אומרין 'חכם', כי עיקר שבח החכמה אינה הכשרון אלא ההוספה בלימוד מאחרים

ויקח קרח וגו'. במדרש אה נפשע מקרית עוז כו'. דאיתא במשנה כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים זו מחלוקת שמאי והלל. ומחלוקת שאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח. א"כ משמע שמחלוקת קרח היה ג"כ בתורה דמדמה לה למחלוקת שמאי והלל. וכן איתא במד' דאמר קרח כל העדה שמעו בסיני אנכי ה' אלקיך. דהנה כתיב ה' יתן אומר המבשרות צבא רב כשאמר הקב"ה אנכי ה' אלקיך קיבל כל אחד אלקותו ית"ש כפי השגת דעתו והתורה כולל כל דיעות של בנ"י. ותורת ה' תמימה כולל כל הדעת. **אבל בחי' תורה שבע"פ כ"א מקבל לפי דעתו ושם יש מחלוקת ולכן איתא אלו ואלו דברי אלקים חיים שכ"א דבריו נובעין ממה שקיבל מתורה שבכתב** ולכן כל תורה שבע"פ צריך להיות נסמך לתורה שבכתב. וזהו כל אסמכתות שבגמרא כו'. והנה משה רבינו ע"ה קיבל התורה בעבור כל בנ"י והי' כולל כל הדיעות שהרי אנכי שמעו כל אחד לפי השגתו. ואח"כ אמרו 'קרב אתה ושמע' א"כ הי' בו כלל כל הקבלות. וכן איתא 'יפקוד ה' איש על העדה' דרשו חז"ל שידע להלוך נגד רוח של כל אחד ואחד. א"כ ודאי מרע"ה כך הי'. וכ"כ מורשה קהלת יעקב שתורת משה כולל כל דיעות שבכלל ישראל. **ואם הי' כוונת קרח לש"ש הי' מבטל עצמו למרע"ה. ואיתא ת"ח מרבין שלום, ורב שלום בוניך. ולא אמרו חכמים רק תלמידי חכמים שזה שלימות התורה שהחכם יוסיף תמיד על חכמתו וילמוד מן הגדול ממנו. וגם ילמד להפחותים ממנו. כי החכמה מצד עצמה אינה מעלת האדם שהרי נגזר על הטפה אם יהי' חכם או טיפש אבל צדיק ורשע לא נגזר. ולכן עיקר שבח החכם כשהחכמה מביאתו לעסוק תמיד בתורת ה' להוסיף לעצמו ולאחרים. וע"ז אמרו כל שמעשיו מרובין מחכמתו. ואיך יתכן להיות מרובה. רק כשמוסיף בכל עת ולומד מאחרים היודעין יותר ממנו. וגם מלמד לאחרים נמצא מעשיו מרובין ואז מרבין שלום. ובקרח כתיב ויקח לעצמו שהי' חכם לעצמו וזה נפשע מקרית עוז כו'** (פי' 'נפשע' היינו שנדחה, מקרית 'עוז', אין עוז אלא תורה).

שפת אמת

תפלה

חשיבות כל עבודת איש ישראל, שפועל כל היחודים

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב. ידוע שכל אחד מישראל צריך לדבק עצמו במילי דשמיא, והיינו **שעל ידי שמדבר בדברי תורה ואומר שירות ותשבחות נעשה יחוד למעלה, ואף על פי שאינו יודע לייחד יחודים.** וזהו שאמר הכתוב: **'ונחשב לכם תרומתכם'** לשון התרוממות שאתם מרוממים להקב"ה, ואע"פ שהוא בלא יחודים, נחשב למעלה **'כדגן מן הגורן'** כתרומת גורן, ר"ל כמו הסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן (סנהדרין לו:) ע"ש, והם מסתמא היו יודעים לייחד יחודים, **'וכמלאה'** כמו שהיו מלאים 'מן היק"ב' ר"ת י'חוד ק'דושה ב'רכה (כמפורש בזה"ק). וזהו גם כן פירוש הפסוק (תהלים קלח, ב) **'כי הגדלת על כל שמך אמרתך'**, היינו, על כל השמות והיחודים, הגדלת עוד יותר **'אמרתך'** היינו שבחו של הקב"ה ואהבתו, מלשון (דברים כו, יח) **'וה' האמירך'**, והבן".

תורת שמעון – להרה"ק ר"ש מיערוסלאב זי"ע

חשק הבורא"ש יותר משבח המלאכים ונשמות הצדיקים, הוא בשבח העולה מנשמות אשר הם בעוה"ז

ויאמרו אל אלהי הרוחת וגו' עוד נתכוון לדבר לפניו דברי ריצוי המתקבל לפניו, על פי מה שקדם לו בידיעת הדרגות החפין שיש לבורא, הא' הוא שבח והלל אשר יתנו לו צבא מעלה, למעלה ממנו שבח והלל אשר יתנו לו נשמות הצדיקים משני אוצרות החיים, אוצר אחד של נשמות שעדיין לא באו לעולם הזה, שעליהם אמרו ז"ל (יבמות סב) עד שיכלו [כל] נשמות שבגוף, ואוצר ב' של נשמות שכבר באו לעולם הזה, וחזרו ונתנו באוצר החיים, וכולם נותנים שיר ושבח והודאה לבורא יתעלה שמו בסוד כל פעל ה' למענהו. **למעלה מהם חשיר וחשבח העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה, אשר הם תוך הבשר, והוא מונעם מהכיר ה', והם מתעצמים לאהוב ה', ולשבחו ולהודות למאמרו, זה עליון וחשוק אצל הבורא למעלה מהכל, וכמו שמבוארים הדברים בהרחבה בספר הזוהר גם בדבריהם ז"ל:** ולזה נתחכם משה וריצה ה' בדבר שהוא חפין בו, ואמר אלהי הרוחות לכל בשר, שאתה חפין שאלהותך תהיה לרוחות בזמן שהם בבשר, ואם אתה ממיתם, אתה חסר רצון זה, ואין נכון להגביר הדינים, שיסובבו הפסד קבלת אלהותך לרוחות שבבשר, שהוא רום תכלית חשקך.

אור החיים הק'

תפילה ולימוד בהרמת קול, דרך הנצחון במלחמת היצר

וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ", העצה להתגבר על היצר בעת שהוא מתגבר היא לצעוק בקול בתורה ותפלה, וזה **"נסו לקולם", 'זיי האבן זיך גענומען צום קול', "כי אמרו פן תבלענו הארץ" שהארציות והחומריות תבלענה אותנו על כן לקחו עצמם לבחי' זו.**

הרה"ק ר' משה מקוברין זללה"ה

אתה וכל עדתך הנועדים על ה' ואהרן מה הוא כי תלינו עליו. ויבואר דהנה אם הכהנים הוי שלוחי דרחמנא א"כ מה לקרח להתלונן, משא"כ אם הוי שלוחי דידן הלכה מבואר באו"ח דבחזן יכול היחיד לעכב משום דהוי ש"ץ ואין נעשה שלוחו בע"כ, וא"כ ה"נ בענין הכהונה ע"כ, ולפי"ז אם הוי שלוחי דרחמנא אין לו להתלונן רק על ה' שעשה אותם שלוחים, והנה נחזי אנן דאם אמרינן שלוחי דרחמנא הם הוא יקר גדול דעבד מלך מלך ונופל הקנאה עליו, משא"כ אם שלוחי דידן עבד ודידן הוא והשליח לא עדיף מהמשלח ואין הקנאה נופל על זה, וזה מאמר משה כיון שאתה מקנא, בע"כ אתה צריך להודות כי הוא שליח דרחמנא, וא"כ אתה מתלונן על ה', וזה אמרו אתה וכל עדתך הנועדים על ה', ואהרן מה הוא כי תלינו עליו, ר"ל דאם סבריתו שדידן הוא א"כ מה הוא ואלא ע"כ דסבריתו דשליחי דרחמנא הוא, הרי אתם נועדים על ה'.

(ישמח משה)

☆

ויקח קרח. ובמדרש מה ראה קרח לחלוק על משה פרשת פרה אדומה ראה. והנ"ל כי הביא רש"י עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו שמואל וכו', ומצינו כי גם אהרן נבחר לכהן בזכות בניו כדאיתא במדרש וערכו בני אהרן, אמר משה להקב"ה לעצים חלקת כבוד בשביל בניהם דתנן כל העצים כשרים לעצי המערכה חוץ מעצי זית, ולאהרן אי אתה חולק כבוד בשביל בניו, א"ל חייך בשבילך אני מקרבו ואני עושה אותו עיקר שנאמר צו את אהרן ואת בניו, הרי שגם אהרן נבחר רק מכח בניו, אלא דמצינו סתירה לזה ממה דאיתא במדרש אמר אהרן מוטב יתלה הסרחון בי ולא בהם, א"ל הקב"ה חייך לא תזוז מן הפלטין שלי לעולם שנאמר ומן המקדש לא יצא, הרי שאדרבא בשביל זה נבחר להיות כהן, אמנם לעומת זה מצינו במדרש ונתתם אותה אל אלעזר הכהן

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות"ה "ק עצי התמרים

הם נטלו כסף מעדת קרח, וזה היה בעוכריהם וגרם להם למרוד בה' ובמשה עבדו

ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם. **מעשה ומרן רבינו זיע"א בהיותו בפעם האחרונה בירושלים,** בביתו של הרה"ח רבי ליפא שווארץ, וליד שולחנו הסבו אז כמה רבנים וראשי ישיבה, התגלגלה השיחה על אודות הכספים שמלכות המינות בארץ ישראל נותנת למוסדות התורה, ועל הממון ש'משרד הדתות' ו'מועצה הדתית' נותנת להרבנים והדיינים שלהם. מרן זיע"א דיבר אז בריתחא, והסביר את ההשפעה הרעה שזה גורם, להיות משוחד בהשלטון הכופר, כי זה הנוטל תמיכה כספית מהם, הגם שנראה לכאורה אשר אין הם מבקשים שום תמורה עבור תמיכתם, **אבל זה גורם להכנע להם, ואי אפשר בשום אופן להעיז אחר כך להמרות רוחם, הנותנים את התקציבים נעשים ממילא אדונים להמקבלים והנהנים מהם.**

המשיך מרן זיע"א את שיחתו ואמר: התבוננו וראו, כיצד באמת הצליח קרח למשוך אחריו את ראשי הסנהדרין, קרואי מועד אנשי שם, ולהמרידם נגד משה ונגד הקב"ה סוף סוף הם היו תלמידי חכמים, יראי אלקים שמשה בחר אותם להיות ראשים ומנהיגים, והם עמדו במעמד הר סיני ושמעו קול ה', ראו את משה ידבר והאלקים יעננו בקול, ואיך זה השפיע קרח על גדולים כאלה לחלוק על משה ועל הקב"ה, הלא דבר הוא, אלא מאי ממשיך רבינו זיע"א, **קרח שפיקח היה, העניק להם כספים, ופיזר להם ממון, ולא ביקש מהם שום תמורה, שלח להם כספים כאילו להחזקת תורה בלבד, והם נהנו מכספו, ואח"כ בבא העת, שלח אליהם קרח שיצטרפו אליו ללחום עם משה ולמרוד בהקב"ה, ולא יכלו להעיז פנים אליו ולסרב לו, וזה גרם כל האסון.**

גמר מרן רבינו זצ"ל את שיחתו, כי הגיע זמן מנחה, התפזר הקהל שהיו מסובים על שולחנו, כשיצאנו מביתו של רבי ליפא, נטפל אלי ראש ישיבה מסויים ואמר לי: נוכח הייתי בשעת השיחה, ותמוה לי מאד על דברי האדמו"ר מסאטמאר, שאמר מתוך ריתחא, שהסנהדרין אנשי שם קרואי מועד, נטלו כסף מקרח וזה גרם להם למרוד בה' ובמשה עבדו, אני - טוען אותו הראש ישיבה - בקי באגדות חז"ל ובמדרשים כולם, ואני אומר שאין בשום מקום דבר כזה, שהם נהנו מממונו של קרח, ושזה גרם להם לאבדון, לא נזכר בשום מקום בחז"ל או בראשונים דבר כזה. אמרתי לו: נו, למה לא שאלתם את הרבי, היכן המקור לדבריו, ענה הראש ישיבה "לא היה לי חוצפה כזאת".

והנה כשאני לעצמי ידעתי כי כל היוצא מפי קדשו של מרן זצ"ל תורת חיים היא, ויש לזה מקור בחז"ל או בראשונים, אבל גם אני לא רציתי לשאול את רבינו זצ"ל היכן המקור, סיפרתי את הדבר לידידי הרה"ח רבי הערש פנחס מאשקאוויטש, והוא שאל את רבינו, כתלמיד לפני רבו, היכן המקור לדבריו אלה, **השיב לו מרן זצ"ל על אתר "עיין ברש"י במסכת סנהדרין דף נ"ב ע"ב ותבין",** פתחנו את הגמרא וקראנו את לשונו הטהור של רש"י הקדוש שכתוב לאמר: **"משום דאיירי בעדת קרח נקט לה, שהיו תלמידי חכמים כדכתיב נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם, ועל שם שפיתם אותו רשע כשנהנו מממונו, הקלו בעיניו להשיאם ולהחזיק ידו במחלוקת ולמרוד בהקב"ה".**

עולמות שחרבו (עמ' פ"ד)

עצה טובה לעמוד לימין הצדיק בעת שמחה והצלחה, ולא ימתין ח"ו שיהיה עת צרה רח"ל

וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה ולבניך לחק עולם. ופירשיז"ל **בד"ה 'ואני הנה נתתי לך. בשמחה, לשון שמחה הוא זה,** כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו, וכו'. סיפר הרה"ח כו', שאמר לו הרה"ק מסאטמאר ז"ל על הא דכתיב בפר' קרח כתיב אצל מתנות כהונה **"ואני הנה נתתי לך משמרת תרומותי"**, ופרש"י **"אין והנה אלא לשון שמחה"**, ולכאורה הוא פלא, מה הפירוש לשון שמחה בכאן אצל מתנות כהונה, **וא"ל דאי' אשר הצדיק נקרא בשם 'כהן', ורמז רש"י כשתביא מתנות להכהן היינו הצדיק, אל תמתין עד שהוא עת צרה רח"ל, אלא אין והנה אלא לשון שמחה, שתביא לו מתוך שמחה ובעידן הדוותא.**

גליון 'ניצוצי אורות' (סקאליע ויגש תשס"ה)

לפי שאהרן עשה את העגל לא ניתנה לו עבודה זו שאין קטיגור נעשה סניגור הרי מזה מוכח שאהרן נבחר רק בשביל בניו, ומזה מצא קרח את לבבו לעורר על הכהונה של אהרן כי גם הוא כמוהו שלשלת גדולה יוצאת ממנו, וז"ש המדרש מה ראה קרח לחלוק פרה אדומה ראה.

(ייטב לב)

☆

רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר ויודע ה' את אשר לו. ויל"פ עפ"י המבואר דקרח היה רוצה שיהיה בימיו עולם התיקון מה שיהיה לעתיד, ולדרכינו יתכן שרצה מה שיהיה לעתיד שעל העתיד כתיב ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים ואז לא יצטרך אדם לזולתו להעניק לו מחכמתו ולהורות לו הדרך לעבוד את ה' כי כולם יכירו וידעו כי ה' הוא האלוקים אבל עתה הנה כל אחד לומד מזולתו וכמו שפי' בס' העיקרים אל יתהלל חכם בחכמתו עשיר בעשרו כי אם בזאת יתהלל המתהלל וגו', ר"ל שלא יתהלל החכם בחכמתו דייקא להחזיקו לעצמו, השכל ויודע אותי כי אני ה' עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי ר"ל להשפיע ולהעניק מחכמתו לזולתו כי כן הוא כוונת הבריאה, והנה קרח רצה שיהיה כמו לעתיד שכ"א לא יצטרך לאחר וז"ש כי כל העדה כולם קדושים מעצמם ואינם צריכים להניק מזולתו כמו לעתיד, כי ובתוכם ה' שהשפע חכמת אלוקים בא לכ"א בהשואה לכלום וא"כ מדוע תתנשאו על קהל ה', והשיבו בוקר ויודע ה' את אשר ליו דייקא מי שכוונתו להחזיק החכמה רק לעצמו בלבד ולא ירצה להשפיע לזולתו כי באמת כן הוא כוונת הבריאה כמו שנאמר כי באלה חפצתי

(קדושת יו"ט)

☆

בקר ויודע ה' את אשר לו. ויבואר ע"פ דברי הבעש"ט על דברי הגמרא שוחט משום מאי חייב משום צובע, והכוונה כי שוחט רומז על מלאך המוות שהוא היצר הרע ואמרו חז"ל דלעת"ל ישחוט אותו הקב"ה וע"ז הקשה משום מאי חייב והלא הוא עושה רצון קונו ובשביל כך נברא להכסית בני אדם לדבר עבירה, ומשני משום צובע היינו שהוא צובע את העברה למצוה ובשביל זה לא היצר, וכ"כ מחלוקת קרח היה נראה בפניהם למצוה רבה שהתאוו לעבודת הכהונה בקרבנות, ולזה אמר להם משה בוקר"ר ויודע ה' את אשר לו, כי הרבה מן המצוות אינן נוהגות בלילה אלא ביום כמו ציצית ותפילין שופר ולולב, ובכן נמתין עד הבוקר ונראה אם גם שאר מצוות התורה הנוהגות ביום אתם ניגשים בתשוקה ובתלהבות כזה, ומשם נדע לעבוד את ה'.

(ברך משה)

☆

ויקח קרח. ובמדרש פליאה מה ראה קרח לחלוק על משה ברייתא דרבי ישמעאל ראה. ויובן בהקדם דברי הגמי בגד שאבד בו כלאים עושה ממנו תכריכים למת, ארי"י זאת אומרת מצוות בטילות לעת"ל, וכן אמר ר' יוחנן דאפילו לקוברו מותר, וכתבו התוספות דפליגי בזה רבי יוחנן ושמואל, דרי"י ס"ל דמצוות בטילות לעת"ל ושמואל סבר דמצוות אין בטילות לעת"ל, וכתב בכסף נבחר דפליגי בפירוש הכתוב ונתתם ממנו תרומת ה' לאהרן הכהן, ופריך עלה בגמי וכי אהרן לעולם קיים אלא מלמד שלעתיד יחיה אהרן ויתנו לו תרומה, דבי ר' ישמעאל תנא לאהרן כאהרן מה אהרן חבר אף כל כהן חבר, ובזה פליגי שמואל ורי"י דשמואל סבר כמ"ד דלעתיד יחיה אהרן ויתנו לו תרומה וא"כ מוכח דאין מצוות בטילות לעת"ל, אבל ר"י סבר כתנא דבי ר' ישמעאל שדריש מה אהרן חבר אף כל כהן חבר ובאמת מצוות בטילות לעת"ל ע"כ, והנה כל מגמתו של קרח הרי היה לשמש בכהונה אך כתב האר"י שלעת"ל יכהן קרח בכהונה גדולה וא"כ לכאורה לא היה לו לחלוק, אלא דסבר דמצוות בטילות לעת"ל וא"כ לא תגיע לו לעולם הכהונה, וזהו ביאור המדי מה ראה קרח לחלוק על משה ברייתא דרי ישמעאל ראה דדריש לאהרן כאהרן מה אהרן חבר אף כל חבר הרי דמצוות בטילות לעת"ל ולא יוכל לשמש אז בכהונה לכן חלק על הכהונה כדי שיוכל לשמש בכהונה תיכף ומיד.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

נברא וע"כ חייב ע"כ, והעצה להבחין בין מצוה לעבירה כתב באגרא דכלה שיבחין לעצמו אם גם בשאר מצוות שהם בודאי מצוה תשוקתו לקיימם גדול כ"כ כגון ציצית תפילין אזי הוא טוב, אך אם אינו משתוקק כ"כ לשאר מצוות, א"כ הרי הוא מפיתוי

פנינים מתורתן של מרן רגי"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויקח קרח וגו' (טז ו). פירש"י פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא. יש להבין כיון דרש"י מפרש תמיד כך סדר הפרשה על פי דרשה מכו"ל, למיזה צורך הקדים תחלה הקדמה זו. ועוד יש לעיין, דהנ מין דרכו של רש"י בשום מקום לומר על מדרש שנדרשת יפה, כאילו הוא נותן הסכמה אל המדרש שהוא יפה.

והעולם מפרשים דברי רשי"ל שפרשה זו יפה נדרשת, כי נהוג שבעולם שאם מיזה רב ודרשן רוצה לדרוש בשום מקום, ואינו בקי בטיב מקום ההוא, אז עליו לחקור מקודם בעיזה ענין נתפסים בני אותה העיר, כדי שידע בעיזה ענין לומר דברי מוסר ותוכחה, תמנם בענין המחלוקת יכול לדרוש בכל מקום שהוא, כי רובם ככולם נתפסים בזה, וזהו שפירש"י פרשה זו, שהוא ענין המחלוקת, יפה נדרשת, שבכל מקום יכולים לדרוש ולהגיד תוכחה בענין זה. תמנם עוד נלענ"ד מילין.

ואפשר לרמז בדברי רשי"ל, כי מדרך העולם כשרואים בחדם שהוא מוחזק ומפורסם לעובד ה', אין שהוא מורה היתר לעצמו בשום דבר, אז מיד לוקחים ממנו רגיה לעשות כמוהו. ומעתה הלא קרח אדם גדול היה כמבואר בספה"ק, ואם כן היה מקום לחשוב דכשירלו בני האדם אין שהוא מחזיק במחלוקת, יורו אחרים גם כן לעצמם לעשות כמותו להחזיק במחלוקת.

לכן טרם כל שיא לפרש ענין מחלוקתו של קרח, הקדים רש"י שפרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא, לבל תדמה בנפש האדם כי הדברים הללו הם כפשוטים ויקח רגיה ממנו להחזיק במחלוקת, כי עליו לדעת שאין כוונתו של קרח היתה כמו שנראה מפשטות המקראות, אלא כמו שנדרש בדברי רז"ל שכל כוונתו היתה לשמים, וכמו שביארו כל מפרשי המורה נתופיים שוים כל אחד על פי דרכו, אלא שמעשי שטן הללו ונתפס בדבר, אבל תחילה ליקח מזה רגיה להחזיק במחלוקת.

דרשה פ' קרח תרצ"ו בק"ק סוואליאווא יצ"ו

המעט מכם כי הבדיל אלהי ישראל אתכם מכל עדת ישראל וגו', **ובקשתם גם כהונה** (טז ט-י). יש לעיין בלשון המעט מכ"ס, דהיה לו לומר המעט לכם, כי מה אמר להם המעט לכם כי הבדיל אתכם מעדת ישראל להיות לויים כי בקשתם גם כהונה, ומה זה תמרו המעט מכם.

ואפשר לפרש עפי"ד הגמ' (חולין פט.) לע מרבכם מכל העמים תשק ה' בכם וגו' (דברים ז ז), תמר להם הקב"ה לישראל, מושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, ואמי גדולה לאברהם תמר לפני (בראשית יח כז) ואנכי עפר ואפר, למשה ואהרן תמרו (שמות טז ז) ונחנו מה, לדוד תמר (תהלים כב ז) ואנכי תולעת ולע איש, ע"כ. הרי לן מזה כי מדתן של ישראל הוא להתנהג בשדת הענוה, ובעת שהקב"ה נותן להם גדולה יודעים שאין זה בזכות עצמם רק בזכות רחמי הקב"ה עליהם, וזהו שגורם להם להיות ממעטין עצמן לפני הש"ת.

וזה שתמר להם משה רבינו, המעט מכ"ס, כלומר שאתם הייתם לריכים למעט מעצמותיכם, ולהשפיל אתכם לפני הקב"ה, ומטעם כי הבדיל אלהי ישראל אתכם להיות לויים, ובני ישראל כשנותנים להם גדולה הם ממעטין את עצמן, ואתם בקשתם גם כהונה, הלא אין זה דרכן של בני ישראל.

הרה"ח ר' עקיבא ווינשטאק הי"ו משב"ק, ששמע מפי רבינו ז"ל

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה (טז יד). ליכא למידק מדוע הזכירו העיניים דוקא, ולע אחד משאר האברים כגון הרגלים או הידים.

ויש לומר על פי שכתב ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' תשע ד"ה ויאמר אני אעביר) לפרש נוסח התפלה (בשמו"ע לשבת ויו"ט) שבעינו מטובך, כי בחמת כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אלא דלפעמים נראה בעיני האדם כאילו הוא לרוע חלילה, לפי שקומת אינו שבע משום שאינו רואה (יומא עד:), וכמו

כן מנחנו אין אנו מרגישים בהם בכל עת ואינם נראים לעינינו על כן אין אנו שבעים מהם, ולכן נקשתינו שבעינו מטובך, שיהיה לנו נישים וטובות גלוייס שנשבע נפשינו מהם, עכ"ד.

ובבחינה זו כתב בקדושת לוי (לרשם השנה ד"ה והנה להבין) לפרש הכתוב (תהלים פה ח) הראנו ה' חסדך, דלפעמים כשיורד השפע הטוב, אינו מגולה, רק הוא מסתתר ומוצע בקופסא בתוך הרע, ולזה התפלל דוד המלך ע"ה הראנו ה' חסדך, שיהיה הטוב מגולה לעין כל רואה, עכ"ל.

ועל פי זה יתכן לפרש תרעומתם של בתן ואבירם בתומרם אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם, לכוונתם היתה שאל תאמר הרי בודאי נעשה להם במדבר גם טובות גדולות, דמכל מקום טובות הללו היו מכוסים וצלמי נראים לעין הרואה, ואין אנו חפצים רק בנסים נגלים, וזהו שאמרו העיני האנשים ההם תנקר"ל, כלומר כיון שעשית לנו נסים נסתרים, נמצא דברלונך שנהיה נבחינת סומין שאינם מכירים ומרגישים בהנסים, אבל אנחנו אין אנו חפצים בנסים כאלו רק בנסים נגלים, ובכן לא נעלה.

לקט ששנ"ה שנת תרצ"ז גליון ח סימן פה

ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם וגו' וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה' (טז ל). יש לעיין להת בני ישראל חטאו במדבר פעם ופעמים ושלש, ובכל פעם התפלל משה רבינו עליהם והמלין טוב בעדם, אם כן למה דוקא כשבע לידי מחלקותו של קרח שוב לא התפלל משה רבינו עליהם, ולדרכה יאמר להם דברים תריפים ניומתר, כי אם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה וגו'.

אך הענין הוא, כי על כל דבר פשע מועיל תשובה ומרטה, ובכל דבר שנכשל האדם עוד יש בידו לתקן ולשפר את מעשיו מהיום והלאה, אמנם אם הולכים ועושים מעשים אשר לא יעשו נגד ההנהגה, ורוצים לקלקל ההנהגה, אז צריכים לנקוט אמצעים התריפים ניומתר, כי אלילה להמשיך ככה הלאה, ועל כן אין שום עצה ואין שום תשובה רק ופצתה האדמה את פיה וגו'.

מפי הרה"ח ר' שלמה היימאן הי"ו, ששמעו מהמשב"ק

הרה"ח ר' יעקב הערש ברייער ע"ה, אשר שמעו מפי רבינו ז"ל

ומענין הזה נראי להעתיק מה שכתוב בס' בוגינע קדישע (חלק ג עמוד קפג) וזה לשונו, אימרתי לפעמים אשר יחידים מן התלמידים לא התנהגו כראוי וכהן לבן יפיבה וגרמו לרבינו עגמת נפש, וכאשר התלונגו מנהלי ורצאי הישיבה לפני רבינו, הוכיח רבינו את מותם התלמידים על פניהם בדברים קשים כגידים, אבל לא ניוה להרחיקם מהישיבה ומכותלי בית המדרש. מה שאין כן במהרס ובמרייב אשר מותר תמת התנגח הישיבה, על זה לא יכול רבינו להבליג, ואת אלה ניוה להרחיק מבית המדרש, ואף הבדיל אותם מתבורתינו. ואמר רבינו דמהרס גרוע ממי שעבר עבירה, כי אינו דומה מי שנכשל ח"ו ועבר עבירה, למי שמהרס וממריד יסודות הסדר הנהוג, דמי שנכשל בדבר עבירה, יש לו תקנה אימוד ויחזור למוטב, מה שאין כן מי שמקהיל קהלות ומפיץ וממריד מחריס, אדם כזה מסוכן מאוד, ועלול להרוס ולהחריב את הכל, לכן צריך להרחיקו בעוד מועד.

את מחתות החטאים האלה בנפשותם (יז ג). פירש"י שנעשו פוסעים בנפשותם שנחלקו על הקב"ה. ולכאורה קשה להת כללא אית לן (יומא לו:) דמטאים היינו שגגות ופשעים זדונות, ומה כן למה כאבה התורה הלשון מטאים המורה על השוגג, הלא הם היו בחמת מזידין בדבר זה, שהרי כבר התרה בהן משה (דמי לאו הכי לא היו מחויבין מיתה).

ואפשר לומר על פי מה שביאר האריז"ל (הביאו החיד"א במדבר קדמות מערכת ג אות ה) בחטא עץ הדעת, הלא שנכנס בו יצר הרע והיה לו שום מחיזה בחדם הראשון, ועל ידי זה הלילה לפתותו אחר כך לאכול ממנו במזיד, עכ"ל. הרי לן מזה כי ישנו לפעמים שנכשל האדם על ידי מיזה שוגג, ושוגג זה עושה פגם בנפשו, ועל ידי כן בא אחר כך לידי מזיד.

ולזה כאבה התורה את מחמות החטאי"ם האלה התורה על השוגג, ללמדינו כי מה שנעשו אחר כך פוסעים בנפשותם, זה בא להם על ידי שהיו מתחלה שוגגים בדבר, ונכנס בקרבם היצר הרע ועשה פגם בנפשותם, ועל ידי זה באו אחר כך לידי פשיעה. וזהו הנקת הכתובים, את מחמות החטאי"ם האלה, כי מתחלה היו רק שוגגים, אבל זה גרם להם אחר כך בנפשות"ם, פי' להיות מזידין.

ס"ג קרח תשכ"ז

ומדוע תתנשאו על קהל ה'

המשמש החסיד של הרה"ק ר' יצחק מוורקא זצוק"ל סיפר: שבהיותו פעם עם הרב בוורשה להשתדל לטובת הכלל כדרכו בקודש וחזרו פעם לפנות ערב מן העיר אל המלון שלהם ורצו לפתוח את חדרו של הרבי וימצא כתוב על הדלת באותיות גדולות דברי זלזול על הצדיק מוורקא וכל הדלת מלמעלה ועד למטה היתה רשומה בדברי עתק אלה והמשמש עמד נבהל ומשתומם למראה עיניו אמר לו הרב מוורקא אל יפול רוחך כי קבלה ממורי שכל בעלי המחלוקת מוציאים דיבה על איש באותו מידה דוקא שהוא נזהר בה ביותר והביא על זה ראיה שמצינו שקורח ועדתו בתלונתם על משה רבינו אמרו ומדוע תתנשאו על קהל ה' הרי שהעלילו עליו דוקא במדת הגאוה בו בזמן שהתוה"ק מעיד והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה.

וישמע משה ויפול על פניו

אחד מן המתנגדים בא פעם להרה"ק הבעל התניא זי"ע והוכיח אותו על שמתנהג באדמורו"ת בהתרוממות והתנשאות, כפף הרה"ק את ראשו על זרועותיו על השולחן, כמו שעושים ב"נפילת אפיים", ושהה כך איזה זמן, אח"כ הגביה את ראשו, והשיב להאיש: כתיב (במדבר א' ט"ז) "ראשי אלפי ישראל הם" שאלופי וגדולי ישראל נקראים "ראשים", והנה הראש והגוף אע"פ שהם מחוברים יחד, בכל זאת הם מחולקים בלבושיהם, שעל הגוף שמים בגד בפני עצמו, ועל הראש בגד בפני עצמו, ולמה לא יתפרו בגד אחד לראש ולגוף כאחד, אלא שהראש צריך להיות מובדל מהגוף, וכן ראשי הדור צריכים להיות מובדלים מהעם. כשהלך האיש השואל אמר לו בנו הק' לאביו הבעל התניא: בשביל להשיב תשובה זו הרי לא היית צריך להניח ראשך על זרועותיך והיית יכול להשיב לו תיכף, השיב לו אביו הק': הנה מצינו כשאמר קורח "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'" כתוב "וישמע משה ויפול על פניו" ואח"כ השיב להם "בוקר ויודע ה' את אשר לו וכו'", ולכאורה היה יכול משה להשיב זאת תיכף ולמה נפל תחילה על פניו, אך משה רבינו ע"ה חשש כששאלו לו "מדוע תתנשאו" שמא שואלים זאת מלמעלה, וקורח הוא רק שליח, וא"כ אם יאמר לו תיכף יבוא אח"כ איש אחר ויאמר לו שוב כך, לפיכך נפל על פניו תחילה, להתבונן אם באמת יש בו איזה התנשאות, ולאחר שהתבונן וראה שאין בו שום התנשאות, וכמו שהעיד עליו השי"ת "והאיש משה עניו מאד", אז הבין שאין זה שליח מלמעלה כי אם קורח פלגאה, ואז השיב לו משה "בוקר ויודע ה' וכ'", כך - סיים הבעל התניא - הי' בנידון דידן.

והנה פרח מטה אהרן

פעם אחת סיפר הרה"ק ר' יצחק מנעשכיז זי"ע מעשה שהי' בעיר אפטא שהיה שם רב אחד צדיק גדול, והי' אז בימיו איש אחד סוחר למדן וחכם, ודרכו היתה לסחור באחוזות הפריצים, וע"י שהי' לו עסקים עם גוים הלך ונתדרדר מיום ליום עד שלבסוף המיר את דתו רח"ל ולקח לו "פריצה" גויה לאשה, הדבר היה כמובן רע בעיני אנשי העיר אך לא יכלו לעשות מאומה, במשך הזמן נשמע קול כמה פעמים שהוא רוצה לחזור לדתו, ועל ידי כך גרם לעלילות רבות על הרבה אנשים שכן מצד חוקי הממשלה אסור היה לפתות או לעזור למומר לחזור לדתו. פעם אחת ישב לו הרב של העיר אפטא בלילה ולמד, פתאום נשמעו נקישות בדלת, הרב פתח הדלת והנה אותו המומר לפניו ומתחנן ואומר: רבי רצוני לחזור בתשובה!, והרב שידע שהרבה עלילות נגרמו לבני העיר על ידו, גירשו מביתו, אמנם המומר לא פסק מלבוא לפני הרב במשך כמה לילות רצופים, עד אשר פעם אחת נתקצף עליו הרב, והרים את מטהו ואמר לו: צא מזה ואם לא אכך במטה שבידי, ובתוך כך נעץ הרב את המטה בארץ ונפלט מפיו דיבור זה: "כשם שהמטה הזה לא יצמיח פרי, כך אתה לא תחזור בתשובה". הלך המומר משם בפחי נפש והרב חזר ללימודו, לאחר שעה נפנה הרב מלימודו, ולתמהונו הגדול ראה דבר נפלא - המטה הוציא פרח וגמל פרי - הבין הרב עד היכן הדברים מגיעים, והמשיך בכוח מחשבתו הק' שאותו האיש יבוא אליו שוב, ואמנם האיש בא, והרב סיפר לו המאורע ולימד אותו דרכי התשובה, נאנח האיש וסיפר להרב שכבר יש לו בנים מהאדונית, אמר לו הרב: אתה עשה את שלך, וה' יעשה את שלו, והנה פתאום מתו הבנים שלו, והוא הציל סכום כסף מסוים מנכסיו וברח לו, ונעשה בעל תשובה גדול.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ויישרים, בדרך צחות וטלי צהנאמרים

ויקח קרח. וברשיו"ל 'פרשה זו יפה נדרשת'. אמרתי פעם בפתיחה לדרשה בפרשה זו במונטריאול **על דרך צחות**, כי מגיד או דרשן שאומר דברי מוסר אין מהצורך שדבריו יהיו מפורשים ומוסברים היטב בפסוק, כי כל מטרת הדרשה הם דברי המוסר שהוא משמיע, אבל מי שאינו אומר דברי מוסר ועיקר דרשתו היא פירוש המקראות ומדרשי חז"ל, אז צריכים דבריו להיות מוסברים ומובנים היטב בפסוקים ובמאמרי חז"ל. והנה בפרשת קרח אין מקום לומר דברי מוסר, כי הלא קרח טען 'כי כל העדה כולם קדושים' ממילא אין צורך להשמיע להם דברי מוסר, וע"כ אומר רש"י פרשה זו יפה נדרשת, מאחר ואינך אומר דברי מוסר עליך לדרוש יפה ולבאר את מקראי הקודש כדי שכולם יהנו מיופי הפירושים ותוכנם החשוב. **דברי אש**

ויקח קרח וכו'. פירש"י לקח את עצמו וכו' ויל"פ דהנה רשיז"ל כתב וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, והענין הוא, עפי"מ שאמרו חז"ל (יומא כ"ב:) מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רשב"י אין מעמידים פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו חזור לאחוריך, ודוד היה בו שמץ דופי דאתי מרות המואביה משא"כ בשאול עי"ש. והנה במשה ואהרן ג"כ היה שמץ דופי כי עמרם נשא דודתו שעתידה תורה לאסור ולפיכך היו יכולים להתמנות פרנסים על הציבור, אבל על קרח יקשה, קרח שפקח היה חכם היה עשיר ויחסן היה מה ראה לשטות זה שירצה להיות פרנס על הציבור הלא אין בו שום דופי ואי אפשר להיות פרנס אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, לכן אמר עינו הטעתו שראה שלשלת גדולה יוצאה הימנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן שגם בו לא היה שמץ דופי ואעפ"כ היה פרנס ושופט על ישראל ימים רבים א"כ מוכח דמעמידים פרנס אע"פ שאין בו שמץ דופי, אמנם באמת טעה קורח בזה טעות גדול ושכח את עצמו, דהא גבי שמואל יהיה הוא הקופה של שרצים שיהיו תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו יאמרו לו אביו זקינך קרח נטבע בארץ, והיינו דאמרו חז"ל ויקח קורח, לקח את עצמו, שלא ראה את עצמו.

(ראשי בשמים)

☆

ומדוע תתנשאו על קהל ה'. פרש"י אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיך כהונה, ונל"פ עפי"מ דאי' בגמ' אין ממנין פרנס על הציבור אלא א"כ קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, אך מאידך גיסא בכהן מצינו איפכא שצריך להיות מיוחס כדאיתא בגמ' דב"ד של כהנים היו יושבין שכל מי שנמצא בו פסול לא היו מניחין לו לעשות העבודה, וזאת היתה טענת קורח אם לקחת אתה מלכות א"כ מוכח שקופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, א"כ לא היה לך לברר לאחיך כהונה שצריך להיות מיוחס ולא יהי' בו שום דופי.

(ירעות שלמה)

☆

ומדוע תתנשאו על קהל ה'. פרש"י אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיך כהונה, ונל"פ עפי"מ דאיתא בזוה"ק מפני מה זכה אהרן לגדולה לפי שהיה אוהב שלום ורודף שלום ומעורר את ישראל לתשובה נמצא לפי"ז דאין מגיע לאהרן הכהונה אלא כשיש חוטאים בישראל וצריכים לעוררים בתשובה משא"כ בזמן שכל העדה כולם קדושים לא מגיע לו הכהונה, והנה גבי משה מצינו איפכא דלא היה לו הגדולה רק כשהלכו ישראל בדרך הישר והטוב אבל בזמן שחטאו ישראל בעגל אמר לו הקב"ה לך רד, רד מגדולתך, ולפי"ז באו עדת קורח על משה בטענה אחת ועל אהרן בטענה אחרת דלמשה טענו "רב לך" זה שאתה הוא רב ומנהיג זה רק מפני שכל העדה כולם קדושים וא"כ ומדוע תתנשאו על קהל ה' ולאהרן טענו "רב לך" פי' דהגדולה הזאת הוא רב לך מפני שכל העדה כולם קדושים ואינם צריכים להתעוררות תשובה ומדוע תתנשאו על קהל ה', ומעתה מיושב דברי רש"י דטענתם היה ממנ"פ אם לקחת אתה מלכות זאת אומרת שכל העדה כולם קדושים א"כ לא היה לך לברר לאחיך כהונה שלא מגיע לו הכהונה רק כשיש חוטאים.

(דברי מהרי"א)

דורש טוב

ויקח קרח וגו', איתא מדרש פליאה: **"מה ראה קרח לחלוק על משה פרשת פרה אדומה ראה".**

אפשר לפרש, דהנה רש"י פירש להלן (פסוק ג): **'כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה, לא אתם לבדכם שמעתם בסיני 'אנכי ה' אלקיך', כל העדה שמעו'.** עוד איתא ברש"י בפר' יתרו על הפסוק **'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'**, ולמה אמר לשון יחיד 'אלקיך', ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגוריא במעשה העגל. וזהו שאמר: **'למה ה' יחרה אפך בעמך'** (שמות לב, יא) לא להם צוית 'לא יהיה לכם אלהים אחרים' אלא לי לבדי.

והנה, לפי זה קשה על קרח, מה ראה לשטות זה להטעות את כולם בטענת 'כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני', והלא אדרבה, בזו הטענה חוזר ומעורר ח"ו את חטא העגל לאיתנו הראשון, ואף ששבט לוי לא טעו בעגל, מכל מקום היאך היה יכול להטעות את שאר השבטים בזה.

וי"ל, על פי דרשת רבי משה הדרשן (הביאו רש"י בפר' חקת) שנתן טעם לפרה אדומה **'תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל'**. וזוהי כוונת המדרש: **'מה ראה קרח לחלוק על משה'**, ולומר לו "כי כל העדה כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני", **והלא בזה עורר ח"ו את חטא העגל**, ולכך מתרץ: **'פרשת פרה אדומה ראה'** שהיא מכפרת על העגל. **ואם כן חזרה העטרה ליושנה להיות כולם קדושים שכולם שמעו מפי הגבורה וכו'.**

ברית אברם

באותות הוקרה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם מע"כ האי גברא יקירא, ארי שבחבורה, רב פעלים לתעודה ולתורה, עומד לימין קהילתינו המעטירה, מוזיל זהב מכיסו למען הרחבת גבולי קדשינו תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו ברוח נדיבה ומסורה,

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר חיים אברהם דאזענפעלד הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל שמחת נישואי בתו שתחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

יה"ר שיזכה לראות ולדוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות, תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

יחזקאל דאטטער

בשם הנהלת המוסדות והקהילה

פה בני ברק יצ"ו

אתה הוא שהקטירו אבותינו לפניך את קטורת הסמים

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשת השבוע כאשר קרח ועדתו נקהלים על משה ועל אהרן בטענה "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'". בתגובה לזה, מציע משה רבינו "זאת עשו, קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו. ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת לפני ה' מחר, והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש". קורח ועדתו מקבלים את ההצעה. מאתים וחמישים הנשיאים ואהרן לוקחים מחתות ומקריבים קטורת. ובהמשך מתגלה כבוד ה', והחוטאים נענשים. קורח, דתן ואבירם נבלעים באדמה, ומאתים וחמישים מקריבי הקטורת נשרפים ע"י האש היוצאת מאת ה'.

לאחר מות קורח ועדתו, בני ישראל נקהלים על משה ואהרן בטענה "אתם המיתם את עם ה'". כתוצאה מכך פורצת מגפה בעם, ומשה מצווה על אהרן - "קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף". אהרן מקיים את אשר ציוה עליו משה: "ויקח אהרן כאשר דבר משה, וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם, ויתן את הקטורת ויכפר על העם ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה".

הרי נתבאר לנו בפרשה זו מעלת וסגולת הקטורת, וכבר היה אמרינו במקום אחר ענין מעלת וסגולת אמירת הקטורת אף בזמן הזה, ועכשיו נבאר סדר האמירה אחר התפילה ואי אומרים הנוסח 'אתה הוא אלקינו שהקטירו' וכו', גם אחר התפלה, ולמה אומרים נוסח זה, ולא הנוסח של 'יהי רצון וכו' שיהא נחשב אמירת פרשת הקטורת' כמו באמירת העולה.

בספר 'שלמי ציבור' למהר"י אלגזי (דף קנז ע"ב) כתב, וז"ל: שמעתי בשם הרב המובהק מרן זקני כמוה"ר יוסף חזן זצוק"ל שאין לומר בפטום הקטורת שבסיום התפילה אתה הוא ה' אלוקי' רק מתחיל ויאמר ה' אל משה וכו' מאחר שכבר יצאנו ידי הציווי בזמירות ואין כן דעת האר"י ז"ל", עכ"ל, דהיינו שאין אומרים אתה הוא וכו' רק באמירת הקטורת לפני התפלה, ולא לאחר התפלה באמירת קוה, ומש"כ דאין כן דעת האריז"ל כוונתו למה שמבואר בשער הכוונות (דף נ ע"ד) ובס' 'פרי עץ חיים' שער הקרבנות שבין בסדר הקטורת שלפני התפילה ובין שלאחריה הנוסח הוא שוה ויש לומר בשניהם אתה הוא ה' אלוקינו, וז"ל שם: "וזה נוסח פיטום הקטורת בין בסדר הקרבנות בין אח"כ בסוף התפלה ובין בפיטום הקטורת דתפלת המנחה כולם שוים, וזהו נוסחו אתה הוא ה' אלהינו שהקטירו אבותינו לפניך כו' ת"ר פטום הקטורת" וכו', עכל"ק.

והחיד"א ב'ברכי יוסף' (סי' קלב) כתב נמי דאין לומר בקטורת שלאחר שחרית אתה הוא ה', וזל"ק: "יש

מדקדקים שכשאומרים פטום הקטורת בסדר הזמירות אומרים אתה הוא ה' אלוהינו שהקטירו וכו', אך בסוף תפילת השחר אחר שאומרים קוה מתחילים ויאמר ה' אל משה קח לך סמים וכו', וטעמן כי אחר פרשת התמיד בבוקר ובערב מכוונים לקטורת ממש על דרך ונשלמה פרים שפתינו, **אך אחר תפילת השחר אמירת פיטום הקטורת הוא משום שמירה**, ולכן אין אומרים הקדמת אתה הוא ה' וכו' דעתה אינה בשביל מצות הקטורת" עכל"ק. וכ"כ ב'מחזיק ברכה' (סי' מ"ח סק"ב), אולם החיד"א בעצמו חזר אח"כ שם ב'קונטרס אחרון' ונקט כהאריז"ל דאומרין אתה הוא גם אחר התפלה.

ועי' בשו"ת 'מנחת יצחק' ח"ח (סימן י"ב) שנשאל דלכאורה מנהגינו צ"ע, דבימות החול אומרים אין כאלקינו ואח"כ אתה תקום ופיטום הקטורת, ובשבת אומרים אח"כ "אתה הוא שהקטירו וכו'" ופיטום הקטורת, וזה אינו מובן כלל דמאי שנא שבת מימי החול, והמנחת יצחק שם האריך ביסוד כמשעייניין בראשונים מי שסובר דאומרים 'אתה תקום' לא ס"ל לומר פרשת הקטורת אחר אין כאלקינו, ומי שאמר אתה הוא וכו' משום דס"ל שצ"ל פרשת הקטורת אחר אין כאלקינו, ולכן אמר אתה הוא שהקטירו כמו בשחרית כיון דאמר נמי פרשת דקטורת.

ובאבודרהם סידר לומר שניהם, אתה הוא שהקטירו וכו' ואמירת הקטורת, ואח"כ אתה תקום, דכיון דאמר הקטורת סידר מקודם לומר אתה הוא שהקטירו וכו' לפני הקטרת, ואח"כ אמירת אתה תקום כיון דהוא שיר חשוב מאד, ובסידור הרב בעל התניא סידר לומר אין כאלקינו ואח"כ אתה תקום, ואח"ז אתה הוא שהקטירו, ואח"כ פיטום הקטרת, דהיינו שסידר מקודם לומר אתה תקום ואח"כ אתה הוא שהוא לפני פיטום הקטרת, אבל לעולם אמירת אתה הוא שהקטירו הוא קודם וסמוך לאמירת הקטרת.

ובזה ביאר המנחת יצחק שינוי הנסחאות של שבת וימות החול, דהרמ"א (סי קלב סעי ב) כתב דנהגו שלא לומר פיטום הקטורת בכל יום אחר התפלה שממהרים למלאכתן וחיישינן שמא ידלג עי"ש, אבל בשבת ויו"ט כיון דאין ממהרין אומרין, ולפי"ז אין אומרין אתה הוא שהקטירו אלא בשבת דאז אומרין פיטום הקטורת, ולכן בסידורים בימי הרמ"א לא הי' אומרים אתה הוא שהקטירו מכיון דלא היו אומרים פיטום הקטרת בימי החול אחר התפלה, אבל בשבת היו אומרים, ואע"ג דעכשיו אנו אומרים פיטום הקטרת גם בימות החול עפ"י האריז"ל, אבל משנה ראשונה לא זזה ממקומה.

אולם עדיין לא נתיישב בזה למה לא אומרים אתה תקום בשב"ק, ומצאתי בשו"ת הרב"ז ח"ג סימן צ"ה תשובה מבן המחבר, שכתב לבאר למה אין אנו אומרים אתה תקום וגו' כי בא מועד בשבת ויו"ט, וז"ל: "דכבר מובטח לישראל דאין בן דוד בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח" (עירובין מ"ג), ומעתה שבת ויו"ט אינו "המועד" של ביאת המשיח, וא"כ אין שייך לומר "כי בא מועד", דהמועד אינו בשבתות יו"ט", ודפח"ח.

ומידי דברי בו, הנה באמת הפיוט הקדוש של 'אין כאלקינו' ג"כ נחלקו מתי לאומרם בסדר התפילה, דיסוד פיוט זה הוא מהגאונים, והרמ"ק וגורי אריז"ל הפליאו מאוד השבח הקדוש הזה, וכלשון ה'שלחן הטהור' (סי' קלב סעי' ג') "**דהוא שבח נורא כולל כל העולמות**", והם כתבו לאמרו בכל יום, אולם יש ראשונים שסברו דפיוט זה אמרינן דוקא בשבת, מכיון שבשבת חסר במנין הברכות צריכין להשלים מנין הברכות, ובספר ה'פרדס' לרש"י ביאר איך תפילה זו היא במקום י"ב הברכות שמוסיפים בתפילת חול על תפילת שבת, שמזכיר ד' פעמים 'אין', וד' פעמים 'מי', וכן ד' פעמים 'נודה', ומראשי התיבות שלהם יוצא תיבת אמן, ולבסוף אומר ד' פעמים 'ברוך', וכן ד' פעמים 'אתה', ונראה כאומר **ברוך אתה אמן**, והם שתים עשרה ברכות, עי"ש, וכן העתיק בספר 'התניא רבתי' (סי' א') בשם רש"י, ויסוד הדברים מבוארים נמי ב'רוקח' (סי' שי"ט). וב'כל בו' (סי' לז) ביאר: "דהזכרות והכנויים של הקב"ה בפיוט זה הוא כמנין כ' ברכות".

והנה הרמ"א בהל' יו"כ מביא בשם המהרי"ל דאין אומרין אין כאלקינו ביום כיפורים, ובמהרי"ל (יו"כ אות כ"ד) ביאר הטעם: "דרק בשבתות יו"ט אומרין כן להשלים המנין דמאה ברכות" וכנ"ל, אבל ביו"כ בלא"ה

אומרים פיוטים שיש בו אזכרות, עי"ש. וכן הרב בהל' יו"כ (סי' תרכ"ב סעי' א') כתב וזל"ק: "אין אומרים אין כאלהינו אחר תפלת מוסף כמו שאומרים בשאר שבת ויו"ט, לפי שעיקרו לא נתקן אלא כנגד ברכות אמצעות של תפלת שמונה עשרה שאין אומרים אותן בשבת ויו"ט, אבל ביום הכיפורים כבר אמרו פיוטים שיש בהם הזכרות" וכו', עי"ש. הרי מבואר דדוקא בשבת ויו"ט אומרין כן, וכ"כ המשנ"ב שם, אולם הרב בסידורו כתב לאמרו גם בימי חול כמנהגינו.

ולכאורה אנו שאומרים אין כאלקינו גם בימות החול, בפשטות הטעם הוא כמו שכ' ה'נודע ביהודה' בשו"ת (מהדו"ק סי' י), שכתב שם לבאר מה נשתנה הנוסח באמירת הקטרת דאומרין לפני זה אתה הוא וכו' דלא מצינו הקדמה זו לפני הקרבנות עולה ושלמים וכו', וביאר: "דכיון שקודם לכן הוא אומר אין כאלוקינו וכו' 'אתה' הוא אלוקינו וכו' עד 'אתה' הוא מושיענו, לכן במה שמסיים פותח 'אתה' הוא שהקטירו וכו' שהזכיר 'אתה' וממשיך ב'אתה', **ומה שנהגו לומר חרוזים הללו קודם לכן היינו משום שהקטורת מעשרת כמו שאמרו חז"ל (יומא כו.), ולכן אומרים אין כאלוקינו שלא נאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל רק הכל מאת השי"ת ניתן לנו ולו נאה לברך על העושר**", עי"ש.

אולם ה'בן איש חי' בספרו 'עוד יוסף חי' פרשת מקץ, ביאר הטעם שאומרים אתה הוא אלקינו כמו סיפור מעשה, ולא הנוסח של יהי רצון שיהא נחשב כאילו הקרבתי, יען "כי הדין הוא שאם חיסר אחד מסמני'ה חייב מיתה ולכן אין מזכירין בפירוש התפלה שתהא הקריאה כהקטרה ממש, כי אולי דילג תיבה אחת מפסוק קח לך סמים שבו רמוזים י"א סימני הקטורת, ובקריאה בלבד ליתא לחששא הנז' יען כי אין אנחנו מפרשים בפינו שתהיה הקריאה במקום הקטרה כדי שלא יהיה על קריאה זו קטרוג מן המקטרגים לומר כשלו בזה שחסרו אחד מסמניה, דהמקטרגים יחשבו קריאתינו כקורא בתורה ועל קריאה בתורה אין לדקדק כ"כ אם חיסר, ולכן אין אנחנו מבקשים בפינו שתהיה כהקטרה, אבל בלבבינו אנחנו מכוונים שתהיה כהקטרה ממש וכונת הלב אינה גלויה אלא להשי"ת לבדו והוא יתברך לא יקפיד אם אחד דלג כלום, וכמ"ש על הפסוק ודגלו עלי אהבה, אל תקרי דגלו אלא דלוגו, כי הוא יתברך חנון ורחום ומשלים החסרון בחסדו הגדול, ולכן באמירת פטום הקטורת הוצרכו הקדמונים לעשות הקדמה ולומר אתה הוא ה' אלוהינו שהקטירו אבותינו לפניך קטורת הסמים וכו' ככתוב בתורתך, כדי שתהיה קריאתינו בפרשה זו נראה כמו סיפור מעשה שהיה, כי הקדמה זו מורה שאנחנו באים לספר מעשה שעשו אבותינו שהיו מקטירים קטורת הסמים ככתוב בתורה, ובאלה הדברים ניכר שאין אנחנו אומרים פרשה זו במקום הקטרה, כדי שאם האדם דילג אחת מן הסממנים לא יהיה פתחון פה למקטרגים לקטרג ולומר זה חייב מיתה בידי שמים, אבל באמת קמיה שמיא גליא שכוונתינו לומר זה במקום הקטרה והיא מרוצית לפני הקב"ה כהקטרה, ואם הקורא חיסר אחת בקריאתו אין הקב"ה מענישו אלא הוא יתברך ממלא חסרונו וטוב לו", עי"ש.

והחיד"א בספרו 'מחזיק ברכה' (סי' מח סק"ב) מביא את דברי הנודע ביהודה הנ"ל, וציין שם דבאמת לפי דברי הנודע ביהודה דאמירת אין כאלוקינו היא כדי שלא יאמר כוחי ועוצם ידי וכו' א"כ יצטרך תמיד לומר לפני אמירת הקטורת אין כאלוקינו גם בערב לפני מנחה, וכבר ציינו דב'ארחות חיים' מבואר דאכן אומרים אין כאלקינו גם במנחה, עי"ש.

שוב מצאתי דכדברי הנודע ביהודה מבואר בר"י בן יקר (למוצאי שבת שמעתיק המנהג לומר הקטרת במוצ"ש) ובסו"ד כ': "ולכך התחלנו לומר דרך שבח כך, ולא הקטרת מעשיר בכח כי אתה ה' מוריש ומעשיר, **ולכן אמר תחלה אין כאלהינו, מי כאלהינו, אתה הוא אלהינו שהקטירו לפניך, ופי' ממך כח הקטרת", עי"ש.**

ובשו"ת 'זכר יהוסף' (או"ח ח"א סי' פ"ח) כתב דבר נפלא למה אומרים אין כאלקינו לפני אמירת הקטרת וזת"ד: "**ויתכן שראוי להזכירו עכשיו, שבזה הכירו אלקותו בעת הקרבת קטורת הסמים, ופסקו המתלוננים בראותם תשועתו שנעצרה המגפה, וכמבואר בפרשת קרח**", עי"ש.

חוקים להורותם

הלכות דינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני הפסק בין הברכה לטעימה (א)

הפסק בשתיקה בין ברכה לטעימה

לא יפסיק בין הברכה לאכילה אפילו בשתיקה יותר מכדי דיבור.

שו"ע ורמ"א (סי' ר"ו סעי' ג) בשם השיבולי הלקט, וכדאיתא שם ההפסק הוא בשוהה יותר מכדי דיבור, וכן כתב הרמ"א, ובהל' ברכות להריטב"א (פ"ב ה"א) כתב וז"ל אין שוהין בין ברכה למצוה ולא להנאה אלא כדי שיגמור אותו ברכה, והוא למד דזהו כמו בכל שהיה באמצע תפילה, דהשיעור הוא בכדי שיגמור את כולה.

דהיינו יותר מכדי אמירת התיבות "שלום עליך רבי".

משנ"ב (סק"ב), ודלא כהט"ז דסובר דההפסק היא בכדי אמירת "שלום עליך רבי ומורי", ועי' שעה"צ (סי' תפ"ז סק"ג).

ובדיעבד אם הפסיק בשתיקה אין צריך לחזור ולברך.

מ"א (סק"ד), משנ"ב (שם, ושעה"צ סק"ג), דנחלקו בזה הראשונים דדעת השיבולי הלקט (סי' קס"ו, הו"ד בב"י) דשתיקה מעכב בדיעבד, והאבודרהם (הל' ברכת הלחם, הו"ד במג"א ובב"י סי' ק"מ) כתב דלא מעכב, וספק ברכות להקל, ובהגה' רעק"א הביא משו"ת פרח אהרן (כלל א' סי' יג) דדעתו ג"כ דהוי הפסק ורק בקריה"ת כתב דאינו הפסק כיון דהשהיה הוא לצורך לגלול ולקרות, ובנשמ"א (כלל ה' סק"ט) מחדש דאפילו להשבה"ל דשתיקה הוי הפסק, אינו אלא כשאין לברכה על מה לחול, כגון בירך על רעמים וכדו', אבל בירך על מאכל אינו הפסק בדיעבד, אולם פשטות הפוסקים שהעתיקו כאן דברי השבה"ל לא משמע כן אלא בכל גווני הוי הפסק.

ואף דנקט' כאן דלא הוי הפסק, אולם לגבי ברכת רעמים נקטו רוב האחרונים במשנ"ב (בסי' רכ"ו סעי' ג' סק"ב ודלא כהט"ז שם) דאם עבר תוכ"ד אינו יכול לברך אפילו שהיה בשתיקה, ובפשטות החילוק בין ברכת הנהנין להתם, דבברכת הנהנין הוי דיעבד, דכבר בירך ומחמת ספק נקט' לקולא דיצא בברכתו, משא"כ התם דהנידון הוא האם יכול עדיין לברך לאחר ששמע הרעם, לזה נקט' דאין יכול לברך דהוי לכתחילה, אלא דלגבי ברכת האילנות (בסי' רכ"ו) נקט' דיכול לברך כפילו לאחר שראה האילנות, לזה צריך לחילוק הפמ"ג (שם סק"ב, ובפתיחה) דהתם עדיין ניכר וקיים השבח שהאילנות בעולם, וכן הוא בכל ברכת המצות והנהנין, משא"כ ברעמים דכבר אינו ניכר.

ויש להעתיק דבר נאה שחידש בשו"ת בית הלוי (ח"א סי' מ', בהגה"ה) דעמד בזה דבגמ' (ברכות מ.) איתא דאם הפסיק בין הברכה לאכילה ואמר "טול ברוך, טול ברוך" אינו הפסק דהוי צורך סעודה, ואם אמר "גביל לתורי, גביל לתורי" לרב נחמן הוי הפסק דאינו צורך סעודה, וצריך לברך שנית, ומדקדק אמאי קאמר הגמ' כל מילתא שני פעמים [גביל לתורי, גביל תורי], ומחדש דרבותא קמ"ל ותלוי בשיטות הראשונים לגבי הפסק בשתיקה בדיעבד, דלפי האבודרהם דאינו הפסק, א"כ ניחא דבכדי שיהא הפסק לעכב אפילו בדיעבד ולברך שנית, בעינן דוקא דיבור, ולכן איירי בדיבור של ד' תיבות [דהיינו טול ברוך, טול ברוך], בכדי לומר דדוקא בד' תיבות דהיינו יותר משלום עליך רבי ומורי, אזי לצורך אינו הפסק ושלא לצורך הוי הפסק, דאם היה בשתיקה לא היה צריך לחזור ולברך אפי' ביותר מג' תיבות דהרי שתיקה אינו מעכב, והשיבולי הלקט שסובר דשתיקה מעכב בדיעבד, דעתו דשתיקה לעכב אינו אלא ביותר מ"שלום עליך רבי ומורי" דהיינו ביותר מד' תיבות, ולכן נקטה הגמ' ד' תיבות, דבהו דוקא ד' תיבות אינו מעכב אלא על ידי דיבור, אבל ביותר מזה מעכב אפי' בשתיקה.

ואפילו שהה הרבה.

בפשטות לא מצינו חילוק בזמן השהיה, ובס' שולחן הטהור (הל' ה') כתב וז"ל בירך על פרי ושתק לאיזה סיבה או בכדי לכוין איזה כוונה ולא הפסיק בדיבור אלא בשתיקה, "אפילו הפסיק שלוש שעות, אם לא הסיח דעתו מן המאכל", אין צריך לחזור ולברך ע"כ.

ובתנאי שלא הסיח דעתו מהברכה.

דאם הסיח דעתו מהברכה אזי פשוט הוא דהברכה אינו חלה, ולא עדיף מהיכא שהסיח דעתו באמצע האכילה, דההיסח השעת גורם לו לברך מחדש, וכן משמע בפמ"ג (א"א סוס"י ר"ו) דכתב דמי שבירך בעת התענית ונזכר שאסור לו לאכול, והמתין עד הלילה מועיל ברכתו, ובתנאי שלא הסיח דעתו, ובשולחן הטהור (שם) כתב דאם שהה לאחר הברכה, אם לא הסיח דעתו מן המאכל והמחשבה שמחשב הוא ג"כ מאותו הענין, א"צ לחזור ולברך ע"כ.

אולם לכתחילה צריך ליזהר בזה ביותר שלא להפסיק יותר מתוך כדי דיבור ואין לזלזל בזה.

דאיכא שיטות ראשונים דמעכב אפילו בדיעבד, והפר"ח (סי' ק"מ) חושש לדבריהם, והא דאנן פסקי' דאין צריך לחזור ולברך, אינו אלא משום ספק ברכה.

ואפילו בשהיה בשתיקה לצורך האכילה לכתחילה אם אפשר יש למנוע ולא להפסיק.

דכן מצינו באחרונים שצריך לעשות פעולות לפני הברכה בכדי למנוע שהיה לאחר הברכה, כגון לחתוך מעט מהפת או הפרי וכדו' בכדי למנוע הפסק, אפילו שהוא לצורך האכילה, ובשו"ת גינת וורדים (כלל סי' מ"ג) האריך בענינים אלו ובא"ד כתב ועינינו הרואות

בסעודות גדולות שהמסובין ממתינין ושוהין יותר מכדי דבור עד שטועמין מפרוסת המברך, ואין לומר דכיון דעבדי הכי משום חשובי מצוה לא הויא הפסקה ודמיא לצרכי סעודה כגון הביאו מלח הביאו ליפתן וטול פרור ותן מאכל לבהמה, שעל כל אלה כתבו המפרשים דהיינו דוקא בדיעבד אמרי' דלא הוי הפסקה אבל לכתחלה אין להפסיק כלל אף על גב דאיכא סרך דמצוה ע"כ.

ברכה על משקה חם או קר

לא יברך על מאכל או משקה שהוא חם או קר ביותר עד שידע שיוכל לאכול ממנו תיכף אחר הברכה, ואם צריך להשיב רוח בפיו על המאכל כדי שיתקרר מעט יעשה כן קודם הברכה. (משנ"ב (שם) מפני חשש הפסק אפילו בשתיקה).

הפסק בשיחה בין ברכה לטעימה

כל הברכות צריך שלא יפסיק בין הברכה לאכילה, דהיינו שלא ישיח בין הברכה לאכילה אפי' מילה אחת.

שו"ע (סי' קס"ז סעי' ר), ובטעם הדבר דדיבור מחייב ברכה אחרת, מצינו בראשונים שני טעמים בזה, דברש"י (ברכות מ. ד"ה טול ברוך) משמע משום דהוי הפסק בין הברכה לאכילה, וההפסק גורם שהברכה אינה שייכת להאכילה, ואם יאכל לאחר הדיבור נמצא שנהנה בלא ברכה, וכ"כ בתוס' רי"ד (חולין פ"ו.) וז"ל אם הסיח דברים בטלים אע"פ שלא הסיח דעתו מלאכול צריך לחזור ולברך, מפני שהברכה הראשונה בטלה, ונמצא אוכל בלא ברכה ע"כ, וכן כתב במשנ"ב (סי' מ"ז סק"ט) וז"ל אם הפסיק תיכף אחר הברכה אף אם יודע בבירור שלא הסיח דעתו [צריך לחזור ולברך] דכיון שלא התחיל עדיין בהמצוה אין לה אח"כ על מה לחול ע"כ, וכ"כ בארצות החיים (סי' ח' ארץ יהודה סק"א) לגבי מי שסח בין תפילין של יד לתפילין של ראש, דאין בזה משום היסח הדעת, דהיסח הדעת אינו אלא בסילוק, אלא זה כמפסיק בין הברכה לבין הדבר שמברכים עליו, ובנשמת אדם (כלל ה' סק"ט) מבאר אמאי שתיקה לא הוי הפסק, וביאר דדוקא דיבור נחשב הפסק כיון דאתי דיבור ומבטל דיבור, דהיינו דהדיבור ביטל את הברכה משא"כ בשתיקה ע"כ, אולם בתוס' (שם, בד"ה הבא מלח) כתבו הטעם דבסח צריך לחזור ולברך משום "היסח הדעת", וכ"כ בשבילי דוד (כללי ברכות כלל ב) בדעת התוס' דאין זה משום הפסק אלא משום היסח הדעת, וכן כתב המגן אברהם (סי' מ"ז סק"ז) בביאור דעת הי"א בשו"ע דהפסק בין ברכה"ת ללימוד אינו נחשב הפסק כבשאר ברכות, וכתב וז"ל ול"ד לכל הברכות שאסור להפסיק בין הברכה למצוה שאני הכא דמצוה להגות יומם ולילה וא"כ לעולם ליכא היסח הדעת, וכן ביאר שם במשנ"ב (סק"י"ט) שיטה זו, ואפשר דבזה נחלקו שני הדיעות, דהסוברים דהפסק בברכה"ת אינו נחשב הפסק, דעתם דהפסק בכל הברכות הוי משום היסח הדעת ובברכה"ת ליכא היסח הדעת אפילו כשהפסיק, וההולקים שם הסוברים דחשיב הפסק, דעתם דהפסק בכל הברכות הוא מטעם הפסק דמבטל הברכה, דאין לו על מה לחול, ולכן דעתם דאף בברכה"ת נחשב הפסק, ובשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' כ) כתב דממה דפסקי' (בשו"ע סי' קס"ז סעי' ר) דאם הפסיק בין הברכה והטעימה שאמר להביא מלח על השלחן, או שאמר ליתן מאכל לבהמתו דאין זה חשיב הפסק, הואיל והמלח הוא מצרכי הסעודה, וכן גם האכלת הבהמה הוי נמי מצרכי הסעודה, חזינן מזה שאף הפסקת דברים לא חשיב הפסק אא"כ איכא נמי בהדיה היסח הדעת ע"כ.

ובדיעבד אם שח בין הברכה לאכילה אפילו במילה אחת צריך לחזור ולברך.

שם, במשנ"ב (סקל"ו, ובסי' ר"ו סק"ב), ובפמ"ג (א"א סק"ד), ובחיי"א (כלל ה' סעי' י"א) מסתפק אי הפסק בדיבור נחשב אפי' במילה אחת, או דוקא בשיעור כדי דיבור, ובביאוה"ל (סי' כ"ה סעי' ט' ד"ה ואם הפסיק) תמה עליו מדברי הרא"ש שדעתו דגם עניית אמן לחוד הוי הפסק, ובס' דרך החיים (סקכ"ט) כתב ג"כ דבדיבור לא נחשב הפסק אלא בשיעור כדי דיבור, ושיעור כדי דיבור משערין אצל כל אדם לפי סדר דיבורו, אם מדבר בנחת או במהירות, עי' שדי חמד (מערכת ת' כלל ח') דמסיק כן, ובס' תורת חיים (סי' ר"ו אות ו') מחלק בין היכא שהתיבה הוא דבר שלם כגון "אמן" דהוי הפסק, לבין היכא שאינו דבר שלם כגון "תביאו" דאינו הפסק.

הפסק בין הברכה והאכילה להנאה

אכל מעט אחר הברכה ולא נהנה ממנו כלל מחמת שהיה חסר מלח או תבלין וכדו', יזהר שלא יפסיק עד שיוסיף תבלין ויאכל מיד.

ברכת הבית (ש"א סק"ט, י), דכיון שלא נהנה הוי כלא אכל לכן אסור להפסיק דהוי כהפסק בין ברכה לאכילה.

מיהו אם נהנה קצת אף שהי' חסר תבלין עלתה לו הברכה ומותר להפסיק. (שם. דאף על ההנאה המועטת חל הברכה).

הפסיק לצורך האכילה

אם היתה השיחה מענין האכילה כגון שבירך על הפת וקודם שאכל אמר הביאו מלח, או שאמר תנו לפלוני לאכול וכדו', בדיעבד אין צריך לחזור ולברך, ואף אם הפסיק בדבר שלא היה מוכרח עתה להפסיק, כגון שאמר שיבואו לו כף או כוס וכדו', כל שהוא צורך הסעודה אין צריך לחזור ולברך.

משנ"ב (ס"ק ל"ז) בשם האחרונים, ואפילו לומר להביא מלח כשחסר מלח או ליתן מאכל לבהמה כשחסר לה מאכל, אין להפסיק לכתחילה לאחר הברכה, עי' ביאוה"ל (ד"ה ומ"מ).

אמנם לכתחלה אף לצורך הסעודה לא יפסיק כלל.

רמ"א (שם סי' קס"ז ס"ז), ויש להסתפק באם אמר בין הברכה לאכילה שיביאו לו זמירות לצורך זמירות שבת, אי נחשב כצורך סעודה, שזמירות מכבד את הסעודה, וכן ספר לצורך אמירת דברי תורה שלא יהא בכלל מה שאמרו (אבות פ"ג מ"ג) שלחן שאין בו דברי תורה האוכל ממנו כאילו אוכל מזבחי מתים וכן יש להסתפק אם אמר שיביאו לו מים אחרונים, או נוסחי ברכהמ"ז, האם נחשב כצורך הסעודה או כיון שמים אחרונים הם סילוק סעודה הוה הפסק.

הפסק לצורך הברכה

הפסיק לצורך שאלה בענין הברכה אם יצא בברכתו וכדו' אין צריך לחזור ולברך. (דרכ"ת (סי' י"ט סקמ"ז)).

מרכז המוסדות דרבנין יואל

מסאטמאר

קרית יואל
בני ברק

מה טובו אהליך יעק"ב

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני הייקר והנעלה, חיי"ם שיש בו כל מידה ומעלה, נודע לשם לתפארת ולתהילה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום וקירוב לב מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרות רבה ועצומה למען כל קדשינו

הרבני הנגיד הנכבד רוב"צ

מוה"ר

יעקב חיים מאשקאוויטש

הי"ו

איש חי רב פעלים כבירים לכל קדשי מוסדותינו הק'

לרגל שמחתו בהולדת נכדו ני"ו בסימן טוב ובמזל טוב

אצל בנו החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה

הר"ר **אליעזר מאשקאוויטש** הי"ו

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יצחק אלטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

ד' תמוז

הגה"ק רבי פנחס האראוויטץ זי"ע
בעמח"ס "הפלאה" ועוד

צור קודש מחצבתו

הגה"ק ר' פנחס הלוי האראוויטץ בעל ה"הפלאה" זי"ע נולד בשנת תצ"א לערך, לאביו הרה"ק ר' צבי הירש אבד"ק טשארטקוב זי"ע אשר הי' בידידות עם הבעש"ט הק', בנו של הגאון ר' מאיר הורוויץ זי"ע הנודע בשם המרה"ם טיקטין, בן הג"ד שמואל שמעלקא הלוי אב"ד טראני, בן הגה"ק ר' יהושע הארוך, בן הגאון ר' פנחס הלוי הארוויץ מקראקא, גיסו של רבינו הרמ"א.

אביו הי' מפורסם לגדול הדור בגלה ובנסתר, באחת התשובות להלכה כותב הגאון בעל הנודע ביהודה: "שלא לסמוך על פסק דינו זה אלא אם כן יצרפו לו את פסקו של רבי צבי הירש אב"ד טשארטקוב".

כמו כן היה מפורסם בקדושתו, וכפי שידוע עדותו של הרה"ק משינאווא זי"ע שאמר בשם גדולו דורו: שהיה קודש קדשים, והיה מתענה משבת לשבת עד שהיו לו ב' בניו הקדושים הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג והרה"ק בעל ההפלאה זי"ע,

ומסופר שפ"א נעשה סגי נהור ל"ע, וכשהוחזר לו מראיתו סיים כל הש"ס ורצה לעשות סעודה לגמרה של תורה, ואמר להקצב שיכין בעבורו בשר שמן ומשובח עבור הסעודה, ובאותו היום שלח מושל העיר גם כן להקצב שישלח לו כל החלקים הטובים של הבשר שיש לו, ובא הקצב להרה"ק ר' צבי הירש וסיפר לו בקשת מושל העיר, ענה לו הרה"ק שאל ישלח להמושל הבשר אלא ישלחנו אליו, והוא מקבל עליו את האחריות שבל יארע לו מאומה, וכן עשה, וכשנתוודע הדבר להמושל שלח לקרוא את ר"צ ושאלו על כך, אמר לו שהוא עושה היום סעודת הודי' מפני הנס שנעשה לו, אמר לו המושל שהיא ינסה אותו אם הוא צדיק, ואם אכן צדיק הוא לא יעשה לו כלום, והי' להמושל שני כלבים שהי' אוכלים בשר אדם, והכניס את הרה"ק לחדרם ופתאום נפלה פחד גדולה על הכלבים ומרוב פחד פרצו את חלון החדר וברחו משום בבהלה גדולה ונפלו לבור ומתו.

גם אמו מרת מלכה ע"ה היתה אשה צדקנית מאד, והיתה שומרת ומחנכת את בני' בזהירות ובשמירה יתירה, וכיסה את ראשיהם אפי' לפני כשהגיעו לשנת הג', דבר המסוגל ליראת שמים, וכשהלכה לבית הכנסת בר"ה ויוה"כ לקחה עמה את בני' הקטנים אף כשהיו בעריסתם, ולא הניחה אותם עם המשרתת מחשש שמא לא תשגיח שיהא ראשם מכוסה, וכך הגיעו האחים הקדושים למה שהגיעו, (וידוע מה שאמרה עליהם בדרך מליצה, שיש לה שני בנים אחד מהם אינו מברך בהמ"ז והשני אינו קורא קריאת שמע, שהרה"ק ר' שמעלקא למד בהתמדה כ"כ שלא רחץ ידיו לסעודה, והר"ר פנחס לא עלה על המטה לישן רק נרדם באמצע לימודו).

ימי ההילולא

ב' תמוז

- יוסף הצדיק משבטי י-ה בן יעקב - ב"א ש"ט
- רבי נחמן מהורדנקא (תלמיד הבעש"ט) ב"ר יצחק - תקכ"ה
- רבי אלימלך מסאקאלוב ב"ר אשר ישעי' מראפשיץ - תרכ"ב
- רבי מרדכי זאב איטינגא (מפרשי הים) ב"ר יצחק אהרן - תרכ"ג
- רבי אברהם מטריסק (מגן אברהם) ב"ר מרדכי מטשערנובל - תרמ"ט
- רבי דוד מאיר ב"ר יוסף באב"ד בעל מנחת חינוך - תרנ"ד
- רבי אליעזר ניסן מצפת ב"ר נפתלי חיים הורוויץ מדזיקוב - תרע"ז

ג' תמוז

- רבי ארי' לייב מבענדר ב"ר שמעון שלמה המגיד מסאוראן - תרי"ד
- רבי ארי' מרדכי ב"ר יהושע אשר מפאריסוב - תרמ"ה
- רבי ארי' לייביש ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא - תר"צ
- רבי שלמה איגר מלובלין ב"ר אברהם - תש"א

ד' תמוז

- רבינו יעקב תם ב"ר מאיר (רבינו תם) - ד"א תתקל"א
- רבי פנחס אב"ד פפ"ד ב"ר צבי הירש (הפלאה) - תקס"ה
- רבי יעקב מנאראל ב"ר מרדכי - תקע"ד
- רבי יהושע העשיל מקאמארנא (תלמיד החוזה) ב"ר ברוך פרנקל - תר"ג
- רבי ישראל מסטאביחוב ב"ר יעקב ארי' מקאווילי - תרמ"א

שבת אחים גם יחד

בהקדמה לקונטרס אחרון שבספרו "הפלאה" על כתובות מספר וז"ל: "תחילת לימודי הייתי משתעשע על ברכי אבי מורי הגאון ז"ל ואלפני לפי קוצר השגת ילדותי כאב לבן יודע אמתת של תורה, ופתח לי אוזן לשמוע בלימודים, עד אשר הבאני לנוה

אפריון יום חתונתי, באתי לנוה קודש בית חותני הרבני המופלא המנוח ענף עץ אבות מוהר"ר יואל הלפרין ז"ל בן הרב הגאון מוהד"ר ישראל וכו', אשר קבע בית תלמודי אשר לא יחסר לי כל טוב, ולמדתי שם אצל כבוד אחי מו' הרב הגאון מוהר"ר נחום הלוי ז"ל ערך שנה, והוא הרגיל אותי למגרס ולעיוני, והשפיע עלי מחכמתו המרובה", שנה שלימה למד אצל אחיו זה.

אחר שנתקבל אחיו ר' נחום לאב"ד באיזהו מקומן הלך ללמוד אצל אחיו הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע וכפי שכותב בהקדמה הנ"ל: "והנה אחר זמן שנתקבל לאב"ד כבוד אחי הנ"ל, נתקשרתי בקשר עבותות אהבה רבה ועזה מאוד, נפשי קשורה בנפש אחי הרב הגאון מה"ז שמעלקא הלוי ז"ל להיות נוחים זה לזה בהלכה באהבה נפלאה כאהבת דוד ויהונתן וללמוד הש"ס ופוסקים, לעמוד על שרשי הדת אמיתה של תורה ויסודותיה, ויד ה' היתה טובה עלינו, ולמדנו בהתמדה רבה כמה שנים ונתקיים בנו מה טוב ומה נעים שבת אחים... ואח"כ מחמת סיבת הזמנים נתפרדה החבילה וגמרנו כ"א לעצמינו..."

בדבריו לא מפרט מה הי' "סיבת הזמנים" אך ניתן לתאר שהאחים הקדושים נאלצו הפרד כאשר אחיו הרה"ק ר' שמעלקא זי"ע קיבל את כס הרבנות בריצ'וול ושינאווא, והרה"ק ר' פנחס בעל ההפלאה זי"ע התמנה לרב בוויטקוב ובלעכאוויטש.

רוב חידושיו אשר נקבצו אח"כ בספריו "הפלאה" עמ"ס כתובות ברכות ונזיקין, "המקנה" עמ"ס קידושין, "שבת אחים" ו"נתיבות לשבת" על שו"ע אה"ע, שו"ת "גבעת פנחס" ו"פנים יפות" עה"ת והגדה של פסח כתב בימים ההם.

בצל המגיד ממעזריטש

כן נתקרבו ביחד לדרך החסידות ע"י הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע תלמידו של המגיד ממעזריטש, שהביאם אל בית רבו ונעש מגדולי תלמידי המגיד, שם בשבת אחים נתעלו ונתקדשו עד רום המעלות, והרבו עשות בהפצת אור הגנוז בתורת החסידות

חיבה יתירה חיבב אותם רבם המגיד הק' והאציל עליהם מהודו, ופע"א אמר עליהם שמצא בית מלא נרות רק שלא היו נדלקות, וברגע שהגיע אליהם ניצוץ אש אחד נדלקו ונתרבה אורם עד מאוד.

על כס הרבנות

בתחילת לא רצה לקבל עליו עול הרבנות, ובשנים אלו למד תורה מתוך הדחק והגאון ר' מרדכי זאב אבד"ק לבוב זצ"ל (אביו של הישועת יעקב) החזיק אותו ונתן לו מחצה שכר הרבנות שלו שיהי' לו כדי חייו, וכפי שכותב בהקדמתו ל"הפלאה": "והיה סעיפי ומחשבותי מכוונות, לבלתי השנות, מאין פנות לנשיאות ורבנות... בבית תלמודי נסתרתי, לפי קט שכלי שניתי וגמרתי... חברו עלי אנשי ריע, שאירי ומיודעי, והשיבו את מדעי, באמרם אם אתה לעצמך ועל בינתך תישען ותסמוך, מעט חכמך בעצלתיים ימך... היה אתה לעם למס עובד, עובד דומיא דעבד,

ימי ההילולא

ה' תמוז

- **רבי ישראל מסטאשוב ב"ר מאיר אפטא - תר"ב**
- **רבי ישכר בעריש מליטובסק** (תלמיד ר"נ מראפשיץ) **ב"ר שמואל זאנוויל - תרי"ט**
- **רבי בצלאל יהושע מגלונא ב"ר יחיאל מיכל** (התן הד"ה) **- תרע"ד**

ו' תמוז

- **רבי דוד צבי מניישטאט ב"ר יחזקאל מקאזמיר - תרמ"ב**
- **רבי משה האגר מקאסוב ב"ר יעקב שמשון** (לקט עני) **- תרפ"ה**

ז' תמוז

- **רבי שאול מאמסטרדם ב"ר ארי' לייב** (בנין אריאל) **- תק"נ**
- **רבי ברוך פרענקל תאומים ב"ר יהושע יחזקאל פייבל** (ברוך טעם) **תקפ"ח**
- **רבי יוסף אשר עהרינבערג אב"ד פרעמישלא - תקצ"א**
- **רבי אהרן משה מגזע צבי ב"ר שאול** (תלמיד החוזה) **- תר"ו**
- **רבי יחיאל יהודה אייזיקסאהן אב"ד אחווזה ב"ר אברהם ישכר דוב** (התן העצ"ה) **תשל"ו**

ח' תמוז

- **רבי שמעון שלמה ב"ר משה צבי מסאוראן תר"ח**
- **רבי מאיר מדזיקוב ב"ר אליעזר** (אמרי נועם) **- תרל"ז**
- **רבי יוסף אלטר מראדאוויץ ב"ר חיים מקאסוב - תרל"ט**
- **רבי יחיאל חיים מאוזרוב ב"ר יודא ארי' לייב - תרמ"ה**
- **רבי מרדכי מקאזמיר ב"ר אברהם מטריסק** (מאמר מרדכי) **- תרע"ח**
- **רבי חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד מישקאלץ** (יגל יעקב) **ב"ר אברהם תרצ"ו**

ט' תמוז

- **רבי יעקב טעמירלש ב"ר אליעזר ליפמאן** (ספרא דצניעותא דיעקב) **- תכ"ז**
- **רבי יחיאל מקרילאוויץ ב"ר משולם זוסיא מזינקוב - תרע"ז**
- **רבי יוסף בארשא ב"ר ישכר בעריש** (בערצי) **מנאדבורנא - תרע"ז**

ולא מפני הכבוד, כי אם לעמוד לפני העדה לתורה ולתעודה".

ואכן בעודו אברך צעיר נתקבל לכהן כרב ואב"ד דק"ק וויטקוב, ולאחר מכן לאב"ד לעכאוויטש שבחבל ליטא, וכך הם דברי קדשו בהקדמתו ל"הפלאה": "ונעתרתי להם כי ראיתי מאת ה' היתה וישימנו לאב"ד בין אנשי אפרתיים, בתחילה בק"ק וויטקוב יצ"ו, ואחר זה בק"ק לעחוויץ יצ"ו, יתברכו מה' במאודם וגופם, כי התרפסו בעדי ברצי כסף, וכלכלו אנשי ביתי מסת טרפם, אמנם בכל זאת לא הלכתי בגדולות, לעשות שום פעולות, בשביל שום רבנות, כי אמרתי הן רשאין ולא אתה".

פרשה מיוחדת בחייו היא התמנותו לרבה של עיר ואם בישראל פראנקפורט דמיין, על כסאה ישבו גדולי עולם כמו השל"ה הק' והפני יהושע והגה"ק ר' אברהם אביש מפראנקפורט זי"ע ובהקדמתו הנ"ל הוא מביע התנצלותו על הסכמתו לכהן כרב שם: "אשר פור התפוררה הארץ בזמן המלחמות במדינות פולין בעת ההיא, ופעמיים הייתי בסכנת נפשות, מלבד ביטול בית מדרשי וקבלוני פה ק"ק פ"פ דמיין יצ"ו, המפורסמת לתהלה ולתפארת, ודרשוני ממקום רחוק, ראיתי כי יד ה' עשתה זאת להחיש מפלט לי, ויהי ה' עמי בדרך אשר הלכתי, לעבור דרך וגבולים עד אשר הביאני הלום, בשקט ושלום בלי חתחתים ומכשולים".

יסופר שעוד לפני שנתקבל אחיו הרה"ק ר' שמעלקא לאב"ד בניקלשבורג, באו לפני האחים הקדושים משלחת משני קהילות אחת פרנקפורט–דמיין והשני ניקלשבורג שיבואו לכהן בעירם, ואנשי הקהילה לא הכריעו ביניהם מי מהם ישב בפרנקפורט–דמיין ומי מהם ישב בניקלשבורג, הרד"ש הי' קשיש מר"פ אך ברוב עטתנותו אמר כי אחיו יותר הגון לכהן בפרנקפורט שהי' קהלה יותר גדולה וחשובה מניקלשבורג, ואילו ר"פ לא רצה לכהן שם מפני כבודו של אחיו הגדול, החליטו ביניהם לשאול את פי רבם הרה"ק המגיד זי"ע, כשבאו לבית המגיד התחילו להתוכח מי יכנס קודם, פתח המגיד את הדלת ואמר הרב דניקלשבורג יכנס קודם כי הוא גדול האחים, והביט פסק דינם של רבם, וכך הוה.

עוד יסופר כי בעת שהביאו לפני ההפלאה את כתב הרבנות של פראנקפורט לא רצה לנסוע לשם עד שישאל תחילה בעצת קדשו של רבו הק', ונסע במכוון לרבו למעזריטש ולקח אתו את חתנו הרה"ק ר' אברהם חיים זי"ע גאב"ד זלאטשוב (בעל "אורח לחיים" על התורה) וכאשר בא לבית רבו הגם שהמגיד היה חולה גדול, בפרט בסוף ימיו, ותמיד היה מוטל על ערש דוי, עם כל זאת התחזק וישב על המיטה, ואת ההפלאה כיבד שישב על כסא אחד סמוך למיטתו, ולקח ההפלאה את כתב הרבנות והראה להמגיד, ואמר לו שהוא מתירא לילך לשם מחמת שהוא במדינת אשכנז ואולי אינם מתנהגים שם בכשרות, וכאשר כילה לדבר דבריו בפני רבו, אז הפך המגיד את עיניו ועשע גדולים מאוד, והתמהמה כך בהפיכת עינים לערך שתי שעות, ואח"כ אמר המגיד להההפלאה: אני הייתי עכשיו בכל עיר פראנקפורט דמיין בכל בית ובית שם, ואין אני רואה שום רע ח"ו, והרשות בידכם לקבוע דירתכם שם.

כבוד גדול עשו לו בבואו לפראנקפורט, ולימים כשנשאל ע"י אחד ממקורביו על הרגשתו באותה שעה היתה תשובתו ברוב ענוותנותו: שדימה בנפשו שנושאים אותו במיטה לבית החיים, וכל העם מלוים אותו.

בפראנקפורט דמיין יסד ישיבה והעמיד תלמידים הרבה ולמד אתם שיעורים נפלאים בחריפות ועל דרך החידוד, ודרכו היה שכל זמן שלמד אתם הי' עיניו סגורות כדי שלא יראה בשעה שהשומעים ששים ושמחים בדברי תורתו וחידושיו.

מישיבתו יצאו גדולי הדור, והמפורסם שבהם הוא הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע, ויסופר שכשקיבל החת"ס סמיכה מאת הגאון ר' מרדכי בנעט זצ"ל, שאל אותו אם יש לו יד בדרוש גם כן, לפי שרב בקהילה צריך לדרוש לפניהם, השיב לו החת"ס, וכי אפשר שאחד שלמד תורה מפי בעל ההפלאה לא תהיה לו יד ושם בדרוש ואגדה.

אחרית ימיו

בסוף ימיו חלה וכהו מאור עיניו ל"ע, פרנסי הקהילה הביאו אליו שני רופאים מומחים כדי לרפאותו, והחליטו שכדי להחזיר לו ראייתו צריכים לעשות ניתוח על עיניו, ומתחילה סירב ההפלאה, ולאחד שהפצירו בו נתן הסכמתו שינתח לו רק עין אחד, באמרו לראות את הבלי העוה"ז אין לו צורך, וללימוד התורה מספיק לו בעין אחת, אבל כפי הנראה מדברי תלמידו החת"ס בדרשותיו נשאר סגי נהור, שכותב וז"ל: והי' מרגלא בפומי' דהגאון בעל ההפלאה אשר סוף ימי חייו חשך מאור עיניו והי' קורא על עצמו כחשיכה כאורה, לומר מעת שחשך מאור עיניו, שכלו אור בעדו.

כיהן בפראנקפורט דמיין עד יומו האחרון עלי אדמות יום ד' תמוז שנת תקס"ה לפ"ק, והוא בן ע"ד שנה, עלתה נשמתו הטהורה לשמים, ושם מנוחתו כבוד.

כאשר הגיע הבשורה לאזני של ההה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע אמר לתלמידיו, שבאמת כבר מלאו שנותיו עוד בשנת תקל"ב מכיון שכבר השלים אז עבודתו בעוה"ז, אך המציא לו עצה, שנעשה רב בפראנקפורט, ושם נתחדשו לו הרבה דברים בעבודת ה' והוצרכו בשמים להוסיף לו שנות חיים.

ז' תמוז

הגה"ק רבי ברוך פרענקל תאומים זי"ע

בעמח"ס "ברוך טעם" ועוד

מתולדותיו

נולד לערך בשנת תק"כ לאביו הגאון ר' יהושע יחזקאל אב"ד אוסטראווצא, שהי' נין ונכד להגאון המפורסם ר' יונה תאומים זצ"ל בעל "קיקיון דיונה", ומהמקובל האלקי בעל

"מגלה עמוקות" זי"ע, משחר ימי ילדותו נגלו בו כשרונות גאוניים ואביו הרב למדו תורה בעצמו והתמסר לחינוכו בכל כוחו בראותו כי לגדולות נוצר, הי' מתמיד גדול ממש להפליא סיפר הרה"ק ר' שלמה מבאבוב זי"ע על הב"ט שכשהי' עוד ילד קטן שם לילות כימים בביהמ"ד, והשמש חס על בריאתו ולא רצה לתת לו נרות רק עד שעה עשר, ולקט לעצמו קסמים להדליקם כדי להאיר לו, ועשן האש הזיק לו לעיניו, ולא הביט ע"ז ומזה נחלשו עיניו. – אולם לא הסתפק האב בזה ושלח אותו ללמוד תורה לפני גדולי דודו ה"ה הגאונים המפורסמים הגאון ר' ליבר חריף ראבד"ק קראקא, ומהגאון ר' טעבלי מליסא, ומהגאון ר' משולם איגרא, זצ"ל, ויצא שמו לשם ולתהלה לעילוי גדול, הגביר הצדיק ר' יודל פרנס ז"ל מווישניצא (בן הקצין ר' ברוך, חתן הגאון ר' יצחק לאנדא אבד"ק קראקא ז"ל) לקח לו לחתן לבתו, אחרי חתונתו ישב על התורה ועל עבודה בווישנצא אצל חותנו, וחותנו החזיק בו בכבוד גדול ודאג לכל צרכיו, (כשמתה עליו אשתו נעורים זו, נשא בזוו"ש את בתו של הרב ר' יהודה ליב הלוי מליסא, ותמת בשנת תקס"ט, אז לקח את בת הגאון מו"ה צבי יהושע הלוי הורוויץ אבד"ק טריביטש בן הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג, וחתן הגה"ק "ההפלאה" זי"ע).

על כס הרבנות

בשנת תקל"ט כשהי' בן י"ט שנה הושיב אותו חותנו ר' יודל על כסא הרבנות דק"ק ווישניצא, היו לו הרבה מתנגדים על זה באמרם שהוא מאד צעיר לימים, ורצו לקבל את הגאון המפורסם ר' אלעזר הקליר זצ"ל בעמח"ס "אור חדש" על מס' פסחים וקידושין, אמנם כשמוע הגאון בעל "אור חדש" גדולותו של הרב של הצד השני וכי מתנגדיו אין כוונתם לש"ש לא הלך לשם, ונשאר ר"ב לאב"ד ווישניצא, אבל לא הי' לו מנוחה נכונה שם וסבל מאד מצד אחד מהמקנאים את חותנו הפרנס על שהושיב את חתנו על כסא הרבנות כחפצו, ומצד שני להיותו מתנגד על דרכי החסידות וסבל הרבה מהחסידים שבעירו, ובאו החסידים להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שיעשה איזה השתדלות שהוא לא יהי' האב"ד ענה להם "מה אעשה לו ותורתו חביבה עלי מאד", אבל לסוף נאלץ לעזוב את הרבנות דווישניצא, בשנת תקס"ב נתקבל לרב אבד"ק של העיר הגדולה לייפניק שבמדינת דייטשלאנד, סיפר הרה"ק משנאווע זי"ע, שכשהתקבל לכהן כרב בלייפניק שבדייטשלאנד, עשו קבלת פנים לכבודו, והיו שם ראשי קהלה ושאר אנשים מכובדים, באמצע אמר לתלמידו "געב אהער דעם פאקע ציבעך", (שרצה לעשן) ובלשון דייטש היו קורין את זה "פייפער", לחש לו תלמידו באזנו שיאמר בלשון דייטש מפני שיושבים שם ראשי הקהלה, כששמע את הדברים האלה עמד וצווח "איך שלאג כפרות מיט דעם לייפניקער רבנות אויב איך דארף רעדען איין ווארט אנדערש ווי די באבע האט געזעדט", וסיים הרה"ק משנאווע שע"כ זכה לבנים טובים אף בדייטשלאנד.

ישיבתו

למרות טרדותיו במילי דמתא יסד שם בלייפניק ישיבה רוממה ומפוארה, והרביץ לתורה לעדרים, והעמיד תלמידים רבים, ומגדלי תלמידיו הי' בנו הגה"ק ר' יהושע העשיל, אשר למרות התנגדותו של אביו לדרכי החסידות הי' הוא לחסיד נלהב, והי' מהמסתופפים בצל הרה"ק החוזה מלבולין זי"ע, הגה"ק ר' יחזקאל פנעט זי"ע רב הכולל לכל מדינת זיבנבירגן בעהמח"ס שו"ת "מראה יחזקאל", שגם הוא הי' אח"כ לחסיד נלהב מתלמידי של הרה"ק הרבי ר' מענדלע מרימונוב זי"ע, גם חתנו הגה"ק שר התורה בעל "דברי חיים" מצאנז זי"ע החשיב את עצמו לתלמידו, וכמו שכותב הד"ח בהקדמה לספר חותנו "ברוך טעם" שהוא הי' המסדר הספר, וז"ל: בהיותי בר שיבסר זכיתי להסתופף בצל הקודש ה"ה מו"ח צוקללה"ה ולערך שנה א' הייתי אתו למדנו כמעט רוב ש"ס עם הראשונים וכל שעה הראני גדולות ונפלאות בפלפלו וכו' עכ"ל, והרבה פעמים מביאו הד"ח בספריו.

גדלותו בתורה

הי' מפורסם לגאון עולם, בעל מח עצום חריף ועמקן נפלא, עיין בדרשות חתם סופר ח"ב בהספידו על הב"ט: מפטירת גאון ישראל ברוך טעמו ומשנתו מופת הדור מהו' ברוך פרענקיל זצ"ל שהרביץ תורה בישראל בחריפות ובקיאות וממש לא עמדו תלמידיו לסוף דעתו בעומק חריצתו... עכ"ל, בשכלו החד חדר לתוך תוכה של הלכה, פ"א נפגשו הגאון מלייפניק והגאון מליסא בעל חוות דעת זי"ע ואמר החוו"ד להגאון מלייפניק מה יעשה העולם לאחר שיסתלק כ"ק רבינו אם יהי' להם איזה שאלה עמוקה, כי אין בנמצא כלל כרבינו שיהי' גדול בתורה שיכולים לסמוך עליו, – ועם כי הי' חריף גדול עם כל זה הספיק הרבה מאד ללמוד כמו שהבאנו לעיל דברי חתנו הד"ח שלמד בפחות משנה כמעט רוב הש"ס עם הראשונים, – פוק חזי מה דמעיד עליו חתנו בשו"ת דברי חיים חו"מ סי' כ"ג וז"ל: כי אני זעירא דחבריי' קבלתי ממו"ח זלה"ה שהי' גאון עולם וכו' והם סמכוני להורות וכו' אשר ידוע שהם קבלו איש מפי איש עד רש"י ז"ל כידוע ורש"י ידוע שקיבל איש מפי איש עד מרע"ה וכו' עכ"ל, – דיבורו הי' מקובל על כל גדולי הדור ויראו מדיבורו הק', פ"א אמר הרה"ק מצאנז לבנו הרה"ק מגארליץ זי"ע חבל מאד שלא היית מכיר את זקנך, כאשר הי' יושב "אין איין אויס געקראכין ספאדיקל" וגם "אין איין פארפלעקט חלאטיל" והי' גם סגי נהור ל"ע והי' מעשן בהצעביך ופענדל, און דער מח האט געשפילט, וכל העולם הי' מזדעזים מדיבור הקדוש שלו.

אופן לימודו הי' בעיון נפלא ובעמקות יתירה, סיפר הרה"ק ר' ברוך אבד"ק גארליץ, בן מרן הד"ח כי פעם אחת בא אליו אביו הד"ח לשאול מאתו באיזה קושיא חמורה והשיב לו, אמנם לא ערבה עליו תשובתו וישאלהו שנית וגם תשובתו השניה לא

ישרה בעיניו, ולא יכול עוד להתאפק ויתמרמר אביו על ככה מדוע לא יענוהו כדרכו, אז קם ויתעורר הב"ט ויאמר לו האתה זה אהובי חתני ברוך אתה לד' כי החייתני ורוחי שבה אלי זה עתה, והאמינה לי כי טרם בואך אלי שקעו כל שרעפי לבבי בין עמק הלכה אחת עדי נפשי יצאה ממני לולא שולחת ממרום, ועתה אורו עיני וטעם אמיתות דברי חז"ל שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, – בעת שהופיע לאור עולם הספר "נודע ביהודה" והביאו לפניו את הספר וזה הי' לפני מנחה, לקח את הספר ועלה לחדרו והתחיל לעיין בו דף אחר דף כמו מעת לעת עד שגמר כל הספר, ובני ביתו פחדו לבלבל אותו מדביקותו, וכשירד מחדרו שאל: האם כבר התפללו מנחה – פ"א אמר הרה"ק מצאנז זי"ע בזה"ל אם אדם לומד תורה לשמה, יוכל להשיג רוח הקודש, ועובדא ידענא במר חותני הגאון מלייפניק, כי ראיתי אצלו שלשה פעמים שכוון ממש ברוח הקודש.

מתרומת מדותיו

מלבד גאונותו הי' גאון במדות טובות, ורגיל הי' חתנו הגה"ק מצאנז זי"ע לספר ממדת אהבת ישראל שלו כי פעם אחת נחלה למאד הבלן שהי' מחזיק את המרחץ, והב"ט הי' מאד שבור מזה והתפלל עליו הרבה, ופ"א באותו זמן ראה איך שבתו משוחח עם המשרתת בדברי שחוק, הזדעזע ואמר להם בהתרגשות הלא הבלן מוטל על ערש דוי ואיך תוכלו למלאות פיכן שחוק, ומספור כי באותו זמן בא גביר אחד לביתו וברצונו הי' להשתדך עם אחד מיוצאי חלציו, ובראותו כי מאד עצוב, שאל לפשר הדבר, וכאשר הודיעו לו סבת הדבר, השתומם שמחלת איש פשוט ישפיע כל כך עליו, וכשמוע הב"ט את זה החליט לא להשתדך אתו עם כי' שידוך הגון מאד בעיניו, יען כי הכיר בזה שאין בלבו רגשי חמלה לבריות, – אחד מנכדיו בא לפני הרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע לשאול את פיו על איזה שידוך שהציעו לו, ענה לו הרה"ק מבעלז את הנך נכדו של הברוך טעם, אספר לך מעשה מזקנך, זקיני הרב יששכר דוב אב"ד סקאל, חותנו של הרה"ק ה"שר שלום" זי"ע, לפני שנעשה אב"ד הי' עוסק במסחר, פ"א נזדמן לו להיות בלייפניק על חג השבועות, וחשב בדעתו שלא ילך אצל שום בן אדם לאכול בחג אלא אצל הרב דלייפניק אם יזמין אותו, ואחר התפילה ניגש אליו לברכו בברכת החג והציג עצמו כסוחר ממרחקים שנזדמן בלייפניק בערב החג, ורצה לרמז בזה שהרב יזמינו אצלו לסעוד הסעודות של החג, אולם הרב מלייפניק לא הזמינו אלא שאלו על מקום האכסניא שלו, זקיני הרב מסקאל גמר בדעתו לא לסעוד אצל שום אדם אלא יצא את סעודת החג רק עם חלות לבד, והלך לאכסניתו, והנה מיד עם בואו להאכסניא, בא השמש של הרב עם מאכלי יו"ט בשר ודגים ויין וכו', והי' בעיניו לפלא אם הבין הרב מתוך דיבורו שרוצה שיזמין אותו למה לא הזמין אותו אלא טרח לשלוח לו סעודות יו"ט לאכסניתו, לממחרת בבוקר אחרי התפילה הזמינו הרב שיבוא אצלו לסעוד את הסעודה, ואמר לו אל תתמה בעיניך שלא הזמתי אותך אתמול, כי חז"ל הקפידו מאד לא לאכול מסעודה שאינה מספקת לבעליה, הילכך לא הזמינו אמש בלילה שחשש שמא לא הכינו בביתו גם לאורח, ויהי' סעודה שאינה מספקת לבעליה, אבל עכשיו אמר בביתו שיכינו גם בשביל אורח וכבר יכול להזמינו, וסיים הרה"ק מהרי"ד אם זקנך הי' כ"כ מדקדק במעשיו שהיו בדקדוק קל של דברי חז"ל, אתה שהנך נכדו ראוי שתדע טוב עם אתה משתדך.

אשכבתי' דרבי

באחרית ימיו כהו עיניו מראות, מסופר שאמר אז שחז"ל אמרו אין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה, ושמח הוא כי לפחות קיים מקצת מאמר חז"ל זו, כי סומא חשיב כמת, והעינים שלו נחלשו מרוב יגיעתו בתורה מעודו עד ימו האחרון כמו שהבאנו לעיל מה שסיפר הרה"ק מבאבוב זי"ע, עשרים ושש שנים כיהן בלייפנק, ואם כי כהו עיניו לא הניח מללמוד עם תלמידיו ולמלא תפקידי הרבנות, ביום ז' תמוז תקפ"ח נפטר לחיי העולם הבא, ופטירתו השרה אבל כבד לא רק בעירו אלא בכל תפוצות ישראל, יש הרבה הספדים עליו שנדפסו אח"כ בספרים כמו בדרשות חת"ס, בעיין דמעה להגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל, דרשות הרא"ש מר' אברהם שאג זצ"ל ועוד. וזה נוסח המצבה: בשבעה בתמוז דוה לבנו, "צרה וצוקה לנו" לפ"ק, איש אלקים קדוש בנן של קדושים חכם חרשים ונבון לחשים גאון הזמן רועה נאמן נשיא אלקים בתוכנו שופטנו ומחוקקנו גדול בישראל שמו רשבכה"ג הרב אב"ד מו"ה ברוך תאומים זצללה"ה, ברוך שמו וברוך טעמו ונמוקו הגאון ושר התורה, ת'לי תלים דרש לגודל חריפתו ובקיאותו בחדרי תורה, א'סף אספה וחבר חברת בקור חולים ותלמוד תורה, ו'ישניץ וקהל לייפניק האיר בנר מצוה ואור תורה, מ'רחוק באו ונהרו חברים לשמוע מפיו חכמת התורה, י'גע והעמיד תלמידים מלומדים מהם מורי הוראת התורה, מ'בן תשע עשרה שנה הלמה ראשו כתר התורה.

מורשתו הרוחנית

פירותיו הרוחניים שהניח אחריו היא א) הספר הנודע "ברוך טעם" שעל שמו נקרא, ראוי לציין מה שכתב חתנו הגדול הרה"ק בעל דברי חיים בהקדמתו לספר זו וז"ל: ואחלה נא עוד פניך שלא תתפלא על אריכות לשון המחבר ולפעמים יובא בדף א' כמה וכמה דברים פשוטים ופוסקים רבים אשר ידמו בעיניך אך להלאות הקורא, לזאת אודיעך ידידי הקורא כי לא כן הדבר כאשר תדמה בשקיפה נמרצת כ"א תעיין במתק לשונו היטב הדק, תראה כי גם בראשי השיבולים ובמאמרים הקלי' רמז חכמה וכמה מילי מעלייתא יוצא מהם בהבנת פשטות לשון הש"ס ורש"י או תוס' או איזה מהראשונים, כמו שתראה תיכף בשער הראשון שמאריך הרבה בדברי הגמ' והרמב"ם ורש"י והרא"ש בע"ז ולפום ריהטא נראים הדברים פשוטים, ולא כן היא

כ״א תעיין היטב בקו השכל תראה בפשוט לתרץ דברי הרמב״ם, וגם דברי רש״י והרא״ש שם בחכמה נתיישב, ודברי התוס׳ בפסחים שמביא בהעברה בעלמא גם שם רמז גדולים בהם, ומזה תוכל לשפטו על השאר...וכו׳ עכ״ל, ב) שו״ת עטרת חכמים, עיין בהסכמה של חתנו הנ״ל שכותב: ולהודיע כי אם הרבה תשובות למאד ראיתי בבית מו״ח זלה״ה אך מעט המה הנותרים כי רובא דרובא נגנבו...וכו׳, ג) ספר ״ברוך שאמר״, ד)הגהות אמרי ברוך, על משניות, ש״ס, ירושלמי, הש״ע, ועל הרבה מספרי אחרונים, ה) ספר ״מרגניתא דר״ב״ על התורה ודרושים, – כתב הגהות ממש בכל ספריו שהי׳ לו בבית אפי׳ בספר ״צאינה וראינה״ הי׳ הערות, ונדפסו הרבה ספרים מגדולי דורו עם הגהותיו, כמו שו״ת נודע ביהודה, חוו״ד, נתיבות המשפט, שב שמעתתא, טורי אבן, ועוד.

ח׳ תמוז

הגה״ק רבי מאיר מדזישיקוב זי״ע
בעמח״ס ״אמרי נועם״

ואלה תולדות

נולד בשנת תקע״ט (או תק״פ) לאביו הרה״ק ר׳ אליעזר מדזיקוב בן הגה״ק ר׳ נפתלי מראפשיץ זי״ע, ולאמו מרת חי׳ בתו של הגביר המפורסם שהי׳ אצלו תורה וגדולה במקום אחד ה״ה ר׳ יחיאל מיכל ראזנפעלד ז״ל מראווה, דודו של הרה״ק ר״ש מקאמינקא זי״ע (אחי אביו), פ״א הי׳ אביו אצל הרה״ק ה״אוהב ישראל״ מאפטא זי״ע, פנה אליו הרה״ק מאפטא ואמר לו סע לביתך, ויהי׳ לך בן וקראת את שמו מאיר, כי הוא יהי׳ ״מאיר עיני חכמים״ ו״מאיר לארץ ולדרים״ (חכמה מאי״ן), כבר במעלליו יתנכר נער בגודל חכמתו וחריפתו, בהיותו בן י״א שנה לקחו אביו אל הרה״ק ה״עטרת צבי״ מזידיטשוב, ויושב אצל אביו בעת עריכת השלחן הטהור, ולאחר שהרה״ק מזידיטשוב אמר תורה, אמר הרה״ק מזידיטשוב: הילד הזה חוטף את המלים מפי, (דהיינו שאמרי נועם יאמר תורה לפי דרכו ע״פ קבלה), בהיותו בן חמש עשרה שנים ידע את כל ״קצות החושן״ בעל פה (חכמה מאי״ן).

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא בתו של הגביר רבי קלמן פיצאליס ז״ל מעיר קראקא מחסידי ראפשיץ, ר״ק זכה בו ע״י ברכה שקיבל מהרה״ק מראפשיץ או מבנו הרה״ק ר׳ אליעזר שבעתיד הם עוד ישתדכו, [בחכמה מאי״ן מובא שפ״א אי אפשר הי׳ להשיג אתרוג בעד על הון, ובקראקא גרה אשה עשירה ממשפחת פיצאליס, והיא שמעה שישנו בעיר אתרוג אחת למכירה, אבל דורשים בעדו הון גדול, אמרה שהיא מוכנה למסור את כל רכושה כדי לקנות את האתרוג עבור הרה״ק מראפשיץ זי״ע, היא אמנם קנתה אותו, ושלחה אותו עם ״פאסט טרעגער״ באמרה אליו שכאשר יעבור ליד סוכתו של הרה״ק מראפשיץ יעשה סימן שיש עמו איזה דבר להרבי, בשעה שערך הרה״ק מראפשיץ את שלחנו הטהור נשמעה איזה רעש בחוץ, וזה הי׳ סימן של ה״פאסט טרעגער״, אמר הרה״ק מראפשיץ ״אה א–אתרוג״ הוא בירך על הד׳ מינים בשמחה רבה, ואמר ״שרייבט אין קוימען״ (כנראה כך נהגו לרשום אז דברים לזכרון) שיהי׳ לו נכדים משותפים, וכך הוה שהרה״ק א״אמרי נועם״ הי׳ חתן אצל משפחת פיצאליס, ובספר י״ג אורות (חלק ב׳ מערכת הגה״ק מדזיקוב זי״ע) מובא, פעם לא היו בכל הגלילות אתרוגים בנמצא לחג הסוכות, וזוגתו של ר׳ קלמן היתה נגידה וקנתה לרבינו (ה״ה הרה״ק ר׳ אליעזר מדזיקוב) אתרוג מהונה, ובאו אז הרבה צדיקים ביו״ט אליו לברך על האתרוג, ע״כ, נראה שמהרה״ק מדזיקוב היתה הברכה, (או שגם אצלו הי׳ מעשה כך].

גדלותו

לאחר חתונתו ישב סמוך על שלחן אביו בדזיקוב, ולמד תורה אצל אביו הק׳, גם למד אצל דודו הרה״ק ר׳ אשר״ל מראפשיץ, אף נסע להרה״ק הרבי ר׳ הירש מרימונוב זי״ע, כמו״כ נסע להרה״ק מהר״ש מקאמינקא, ואל הרה״ק מרן בעל הדברי חיים זי״ע, הרה״ק מצאנז העריץ אותו מאוד, פ״א כיבדו בסעודתא דשבתא לקדש בעצמו על היין, הגם שבדרך כלל לא קדשו המסובים בעצמם אלא יצאו יד״ח בהקידוש של מרן מצאנז זולת הרה״ק ר״י מבעלז זי״ע (י״ג אורות ח״ב, מערכת דזיקוב), הי׳ מתמיד גדול מאוד והי׳ לומד שעות על שעות רצופות, הי׳ לו שיעור רצוף בגפ״ת משעה תשע בבוקר ועד שעה שלש אחר הצהריים, פ״א אמר: הצאנזער רב כותב תשובה כמו הרשב״א, רבי יוסף שאול (נאטנזאזן) הוא ״ארון ספרים״, ר׳ הירש׳לע אורנשטיין הרב מרישא יכול לומר פשעטיל טוב, ואילו דף גמרא אני יודע אני ללמוד (חכמה מאי״ן), והתעלה בתורה ויראה עד שאביו הכתירו ״הגאון שלי״, התלכדו בו יחדיו גאונות וצדקות, גאון אדיר הי׳ בחריפות ובקיאות כנראה מספר שו״ת ״אמרי נועם״ המלא מזן אל זן בעומק העיון וסברא ישרה, וספרו הק׳ ״אמרי נועם״ על התורה מלא ח״ן, כידוע הי׳ חילוקי דעות ביו ובין הגה״ק מצאנז זי״ע בענין אם יש חזקה בארענדאר, (עין שו״ת דברי חיים ח״ב סימן ל״ה) בעת ההיא השיא האמרי נועם את בנו הרה״צ ר׳ אהרן מבייטש זצ״ל עם בת הגה״ק מצאנז זי״ע, והאמרי נועם לא נסע להחתונה בגלל המחלוקת, ושלח האמרי נועם איש אחד מדזיקוב במקומו להחתונה, הגה״ק מצאנז הלך לקבל פניו, כי חשב שהאמרי נועם בא, בעת ההיא כבר כבדו עיניו מזוקן, ומישש את ידי האיש בנתנו לו שלום, ונצטער כשהרגיש שאין זה מחותנו, נענה הרה״ק מצאנז ואמר: און אז מ׳איז א נוטר הברית קומט מען נישט צו פארין, [כיון שהאמרי נועם הי׳ נוטר הברית, יכול הי׳ להרהיב עוז ולמנוע מנסוע, דאם לא כן הי׳ מפחד מהקפדת הגה״ק מצאנז זי״ע] (י״ג אורות ח״א

פרק ה), פ"א באחד מחתונת בניו, שהתחתן עם רבי או צדיק אחד, והמחותנים הסכימו בבוקר לעשות את החופה אחד הצהריים בשעה פלונית, וכשהגיע השעה, הגיע ה"אמרי נועם" על החתונה, והמתינו זמן רב עד שבא המחותן השני, שאל האמרי נועם להמחותן מדוע התבושש לבא בשעה המדובר, השיב המחותן מה אעשה שהי' הכנה דרבה לקראת חתן וכלה, אמר ה"אמרי נועם" מחותן מחותן, אפ"ר כיר"ה מוכ"ן הו"א, אם האדם הוא אצל עצמו כאן עפר ואפ"ר, וכיר"ה שלבו בוער ככיר"ה, מוכ"ן הוא, אז תמיד מוכן הוא לזמן המיועד.

על כס הרבנות

עוד בחיי אביו התמנה כרב הצעיר דזיקוב, ולאחר פטירת אביו מילא את מקומו באב"ד וגם באדמו"רות, נהג נשיאותו ברמה, בימיו התרחבה והתעצמה חסידות דזיקוב, ונבנתה החצר הגדולה והמפוארה בה הסתופפו אלפי חסידים, לא סבל תקיפים, ועסקנים העושים הכל לשם כבוד משם כך חלקו עליו כמה מבני הקהילה, ונסעו לאחיו הרה"ק מראזוואדו זי"ע, גם לא יכול לסבל אנשים המתייהרים בחסידותם, מסופר שפ"א בא למקוה ושמע שאחד שטובל ושואל את חברו האם טבל היטב, ענהו הרה"ק מדזיקוב מלמעלה "טוב טוב", לאחר שיצא פירש את שיחתו ואמר: התכוונתי לנוטריקון של טוב טבל וישרץ בידו, לימד את חסידיו כיצד להתקדש במותר להם, הקפיד יותר שיבוא אליו בחג השבועות מאשר לימים הנוראים, באמרו: בראש השנה ויום הכיפורים אפשר לו לאדם להיות ירא וחרד גם בביתו, אבל בחג השבועות, שהכל מודים דבעצרת בעי לכם (פסחים סח:) הלא אפשר להתגשם ח"ו בבית, לפיכך יש לבא אל הרבי, הקפיד מאד על הלבוש לבל ישנו מדרך הישן.

אחרית ימיו

אחר הסתלקותו של מרן הגה"ק מצאנז (בשנת תרל"ו) אמר שהדברי חיים קורא אותו לדין תורה בבית דין של מעלה (י"ג אורות ח"א פרק ה'), בשנת פטירתו הי' אצלו יהודי מעיר סוקלוב אמר לו: אחי (הרה"ק מראזוואדוב זי"ע) מתגורר בסוקלוב, אמור לו שירעיש עולמות שעוד נפגש בעולם הזה, מלאכים ושרפים יש לו להקב"ה די...,

בפרשת ויחי בשנת תרל"ז, שנת פטירתו לחיי עולם, אמר בדברי תורתו בשלחנו הטהור בליל שב"ק: יש שני אפנים שבהם מותר להעביר נפטר ממקום למקום, או מקברי עכו"ם לקבל ישראל, או מקבר ישראל גופא לקברות אבותיו, אצל יעקב אבינו הי' שני האופנים, וזהו פירוש הפסוק: "ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם", כלומר "ונשאתני ממצרים", זהו אופן הראשון, שכן אין כאן קברות ישראל, "וקברתני בקבורתם" זהו אופן השני, למערת המכפלה, מקום קבורת אבותיו,

ביום א' קרא לבתו חנה ואמר לה בזה"ל: בשבת אמרתי "טייטש'ל", "עס וועט ענק גוט צוניץ קומען", וכך הוה שהוא נפטר בקארלסבאד בקיץ באותו שנה, מקום שאין בו קבורת ישראל, והביאוהו לדזיקוב למקום קבורת אבותיו, באותו שנה בא אליו אחד מחסידיו מעיר מעליץ עם בתו הכלה שיברכנה לפני החתונה, אמר לו אתה יודע, אני יהי' בחופת בתך, השתומם החסיד, בבואו לביתו סיפר זאת לבני ביתו, וכולם צחקו ממנו בוודאי לא הבין כראוי מה שהרבי דיבר אליו, הלא החתונה נקבע ליום שישי אחר הצהרים, והרבי אינו אמור להיות במעליץ על שב"ק, הרבי אמנם נפטר בקארלסבאד כשהביאו לקברות אביותיו עברו דרך מעליץ בדיוק כאשר הוליכו את הכלה לחופתה,

בערב ראש חודש ניסן הלך לציונו הק' של אביו בליוו בנו הרה"ק ר' אהרן מבייטש זי"ע (חתן הרה"ק מצאנז), ליד הציון הי' מקום פנוי, אבל הוא פנה הצדה והשתטח לארץ, כשהוא מודד לעצמו מקום לקבר, מובן שבנו ראה זאת החל לבכות, הרגיע אביו שלא על עכשיו הוא מודד את זה, כעבור שלשה חדשים בים ח' תמוז תרל"ז נפטר בקארלסבאד וטמנוהו באותו מקום שהוא מדד לעצמו, (חכמה מא"ן),

בספר אמרי דבש מובא בשם הגה"צ מפאלטישאן זצ"ל כי בעת שנסתלק ברגע שיצאה נשמתו בטהרה, המורה שעות שעל גבי כותל ביתו נשראה במקומה, וחדלה מלעבוד הלאה, ידוע מבנו בכורו הרה"ק ר' נפתלי חיים זצ"ל שהתיישב באה"ק, (מובא בספרו מנחה חדשה בהתולדות) שמפורסם מאד הי' בקדושתו וכל רז לא אניס ליה, שבאותו ערב שב"ק לפני שקיעת החמה, לפתע עלה רנ"ח על גג בית הכנסת תפארת ישראל והחל קורא בקול, שריפה, קהל רב שרצה לדעת את סיבת זעקתו, עלו על הגג לראות היכן היא השריפה, ומה התפלאו כשראה רנ"ח אותם, ביקשם שיאמרו מזמורי תהלים וכשסיימו פתח ואמר קדיש, לתמיהתם הסביר להם כי ראה כעת שמובלים את גופו הטהור של אביו לקבורה ב"הר הזיתים", ואכן אחר כמה שבועות הגיע השמיעה בארץ ישראל על פטירתו של האמרי נועם בקארלסבאד והובא למנחות ביום שישי בדזיקוב,

בספר אמרי דבש מובא בשם הגה"צ מפאלטישאן זצ"ל שפ"א דיבר עם רביה"ק זי"ע על אודת מה שמחזק אצל הרבה, שהגה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע, מנוחת כבוד בעיה"ק טבריי', שהועלה אורנו לארה"ק ע"י מלאכי מרום, וכמו שהודיעו הם אל השמש דחברה קדישא דשם בחלום, והקיצו אותו משינתו באמרם אליו, קום ופתח לנו שער בית העלמין, ודיבר אז רביה"ק זי"ע על אודות מה שהוגד גם על הגה"ק האמרי נועם שבנו ראה איך שמביאים את מטתו ואמר קדיש כדהלן, והנה על העובדא של בעל אוהב ישראל שתק רביה"ק ואל העיר כלום, וע"ד העובדא של בעל אמרי נועם העיר ואמר, דידוע שהנשמות הן מג' חלקים, ה"ה נפש, רוח, ונשמה, ומה שראה הרה"ק ר' נפתלי חיים אולי אחד מג' חלקים ראה, וסיים הגה"צ מפאלטישאן ואמר דמדהעיר על הא, ושתק על דא, גילה דעתו שלא הוחזק מעובדא הראשונה.

השאיר אחריו ספרו אמרי נועם שו"ת ועה"ת ומועדים.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יעקב זאב זאלדאן** ז"ל

בן הרה"ח ר' שאול ארי' ז"ל

נלב"ע ג' תמוז

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידינו החשוב

מוה"ר שאול לייב זאלדאן הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

לעילוי נשמת

האה"ח מרת **קריינט שא קליין** ע"ה

בת הרה"ח ר' יקותיאל יהודה ז"ל

נלב"ע ז' תמוז

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה ידידינו החשוב

מוה"ר זלמן לייב קליין הי"ו

אב"י בעיה"ב לאנדאן יע"א

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

קידוש היום (א)

מהות המצוה ומעלתה ◇ טעמי ועניני המצוה

מהות המצוה ומעלתה

זכרהו על היין בכניסתו

זכור את יום השבת לקדשו (שמות כ, ח), זוכרהו על היין בכניסתו. ('לקדשו' משמע משעה שמתקדש היום, רש"י).

(פסחים קו.)

מצות עשה מן התורה לקדש את השבת בדברים

מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים, שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, כלומר, **זכרהו זכירת שבח וקידוש**. וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום, וביציאתו בהבדלה.

(רמב"ם - הלכות שבת פכ"ט ה"א)

מהות הקידוש

צונו הבורא, לקדש את השבת ולומר דברים בכניסתו וביציאתו, **ונזכיר בהם את יציאת מצרים וקדושת היום, ומעלתו והתבדלותו משאר הימים הקודמים לו והבאים אחריו**, והוא אומרו יתברך 'זכור את יום השבת לקדשו', כלומר זכרהו וקדשהו בברכה.

(ספר המצוות להרמב"ם - מצוה קנה)

אף שהוא מעשה קל, פעולתו רבה כפעולת הפסח

הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות וכו'. הטעם שיש מצוה קלה בעיניך שתמשך ממנה פינה מפנות התורה, כמו שתאמר דרך משל שזכירת היום בקידוש של שבת הוא קל בעיניך, **והוא דבר משקיע בלבבות אמונת החידוש שנמשך ממנה ג"כ אמונת שנוי הטבעים, ונמצא שיוצא ממנה מה שיוצא מענין הפסח.**

(מאירי - אבות פ"ב מ"א)

מצות עשה היחידה בשבת

הנה מצינו בכל מצות שבת לא נאמר רק לאוין ולא מצינו שום מצות עשה בשבת, רק מצות עשה של שבת מצינו בדברי חז"ל (פסחים קו.) שסמכוהו על המקרא זכור את יום השבת לקדשו שצריך לקדש השבת בכניסתו וביציאתו על היין, ועיקר הקידוש הוא בפה ממש וזהו הדיבור שצריך לומר הקידוש בשינון בחיתוך הדיבור הן בכניסתו והן ביציאתו בהבדלה גם כן המצוה הוא הדיבור. וזהו **אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם** ששת ימים וגו' רצה לומר **שמצוה שצוה ה' בשבת למצות עשה דהיינו לעשות אותם דוקא הם רק אלה הדברים, רצה לומר דיבורים שנצטוינו לאמר הקידוש בשבת בדיבור זהו מצות עשה של שבת**, הגם שסעודת שבת ג"כ מצוה אבל לא נמצא להם רמז בתורה בעשרת הדברות רק קודם מתן תורה בפרשת המן וכו'.

(מאור ושמש - פרשת ויקהל בד"ה או י"ל אלה)

בשעת קידוש מקבלת הנשמה יתרון מאור עליון

זהו סוד נשמה יתירה דשבת שבכל ע"ש **בשעת קידוש היום מקבלת הנשמה יתרון מאור העליון שהוא סוד עולם הבא** ע"י השפע היורד מעולם העליון לתחתון בשעת קידוש היום כידוע.

(תורת חיים - סנהדרין צט ע"א בד"ה זה יין)

תלוי בכוונת הלב, וכל אחד לפי מעלת אמונתו

מצות עשה לקדש את יום השבת בדברים (רמב"ם שבת פכ"ט ה"א). שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, וקיימא לן (פסחים קו.) **קידוש היום דבר תורה**. אמנם ענין העשה לקדשו בדברים בקידוש היום באמירת יום ששי ויכלו וגו' זכר למעשה בראשית ויציאת מצרים, **לאו בדיבור בלבד סני, כי אם שיהיו פיו ולבו שוין בענין האמונה כי בו שבת מכל מלאכתו וגו', ואחר כוונת הלב הן הן הדברים, ולאו כל אפין שוין בזה, כי אם כל אחד ואחד כפי ערך השגתו גדולת הבורא ב"ה, מציאותו ואלקותו ויכלתו, לפי אמונתו וידיעתו, כל חד לפום שיעורא דיליה, לא ראי זה כראי זה.**

(ייטב לב - פרשת ויקהל אות ג)

בשעת קידוש מתדבקין הנשמות לשורשן

המצוות שביובל יש דוגמתן בשבת, קידוש היום בשבת מקביל לעומת שהשדות הוזרות לבעליהן ביובל, והוא עפ"י דברי הזוה"ק (דף קח: ברע"מ) ושבתם איש אל אחוזתו לאתר דנשמתי' אחיזא מתמן, **וכן**

שבת בשבתן

ענייני שבת בקודש בפרשת השבוע

בכל ע"ש יש עליה לכל הנשמות

כתב האריז"ל במזמור שיר ליום השבת צדי"ק כתמ"ר יפר"ח ס"ת קרח שלעתיד יעלה ויקום קרח ויפרח צדיק כתמר, והענין למה רמוז תיקונו ועלייתו של קרח במזמור של שבת, ומה ענין שייכות זל"ז, י"ל עפימש"כ בסידור האריז"ל בכוונת **מ'זמור ש'יר ל'יום ה'שבת ר"ת למשה כי משה רבינו יורד עם כמה צדיקים בכל ע"ש ומעלה את כל הנשמות בין חיים בין מתים שבעמקי הקליפות שאין להם זכות לעלות ואין יכולת לשום אדם להעלותן, לכן טוב להודות לה' לחסד** וכו' עכל"ק, וע"כ שפיר אשמעינן בזה המזמור רבותא גדולה וחסד גדולה מקדושת משה רבינו **גם עתה יאחז צדיק דרכו בגודל ענוותנותו וחסידתו כי גם את קרח שהי' בר פלוגתי' ושונאו ורודפו וכו' עכ"ז עתה הוא מעלה גם את נשמת קרח בכל ע"ש כמו שארי הנשמות שאין כח בשום אדם להעלותן כמו מ"ר עם הצדיקים שיורד להעלותן בכל ע"ש להיות מוכן לתחי' לעתיד ב"ב ע"כ נאמר במזמור ההוא צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח כנזכר.**

(ספר חמשה מאמרות - מונקאטש)

בקידוש היום של שבת (פסחים קו.) **זכרהו בכניסתו שהנשמות מתדבקין בשרשן. ומצות יין לקידוש בשבת מקביל לעומת מצות תקיעת שופר** ביובל, כידוע שיין שורשו בבינה, והוא מעורר הנקודה הפנימית שבישראל, וכענין תקיעת שופר בר"ה שברמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) שרמז יש בדבר עורו ישנים משנתכם וכו'.

(שם משמואל - פ' בהר שנת תרעג)

למען תספר – ע"י קידוש של שבת נתברר האמונה

המצות עשה של שבת היינו זכור וגו' אינו אלא בפה דוקא שהקידוש והבדלה דוקא ע"י דיבור הם, **שצריך לספר לבני ביתו דוקא בשינון הקידוש של שבת כי ע"ז נתברר חידוש העולם וע"י יציאת מצרים. וזהו למען תספר באזני בנך דהיינו הקידוש וסיפור יצי"מ שבו שע"ז נתגלה לכל העולם שהקב"ה חידש העולם כולו והוא עילת כל העילות**, ע"כ כתיב את אשר התעללתי במצרים, רצה לומר שע"י יצי"מ נודע לכל שהוא פועל הכל, וזהו התעללתי, רצ"ל שאני פעלתי הכל, וזה נודע ע"י אותות ומופתים של מצרים. וזהו וידעתם כי אני ה', רצה לומר שע"י הנ"ל נתגלה לבני ישראל שאני ה'.

(מאור ושמש – פרשת בא בד"ה וזה פירוש)

טעמי ועניני המצוה

טבע האדם מתעורר עם היין

משרשי מצוה זו, **כדי שנתעורר מתוך מעשה זה, לזכור גדולת היום, ונקבע בלבנו אמונת חידוש העולם, כי ששת ימים עשה ה' וגו'. ועל כן נתחייבנו לעשות המעשה עם היין, לפי שטבע האדם מתעורר בו הרבה, שהוא סועד ומשמח, וכבר אמרתי לך, כי לפי התעוררות האדם ומעשהו, יתפעל אל הדברים לעולם.**

(ספר החינוך - מצוה לא)

כנגד היין המשומר

ומכאן תבין מפני מה תקנו קידוש היום ביין, **כי הוא כנגד היין המשומר בענביו משאת ימי בראשית**, וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל המקדש על היין בלילי שבתות זוכה וממלא גרבי יין מדה כנגד מדה, וזהו (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש, והבן זה.

(ריקאנטי – פרשת יתרו דף ק ע"א)

היכר בשבת

בשביתה ממלאכה בלבד ביום השבת, עדיין אין היכר שהיא בשביל קדושת השבת, שכן ימצא לפעמים שהאדם שובת מן המלאכה מסיבות אחרות, ולא משום מצות הבורא, **לכך ציותה התורה לקדש את השבת בדברים בכניסתה, כדי שיהיה ניכר שמנוחתו ושביתתו משום מצות הבורא.**

(גור אריה - דברים ה טו)

מצוותיה במרה נצטוו באזהרה, ולא במצות זכירה

שמור את יום השבת לקדשו כאשר ציוך, פירש"י כאשר ציוך במרה, ולא נאמר כן בזכור שבראשונות, נראה שזכור מרמז על זכרהו על היין מ"ע לקדש בכניסתו, וטעם מצוה זו, כיון ששבת הוא שב ואל תעשה ואינו ניכר ששובת לשם ה', אולי מלאכה לית לי' וכמה בטלני איכא בשוקא, ע"כ צריך לקדשו בכניסתו. אמנם זה לדורות, אבל במדבר הי' היכר ע"י שלא ירד המן ולא יצאו ללקוט, ע"כ לא נצטוו במרה אלא על השמירה ולא על זכירת הקידוש, **ע"כ גבי זכור לא כתיב כאשר ציוך.**

(תורת משה לחת"ס – פרשת ואתחנן בד"ה שמור הב')

המתקת הדינין על ידי היין

לפי שהקידוש בא להמתיק את הדינים, ולהפכם לרחמים גמורים, על כן תיקנו רבותינו ז"ל לתכל את מצות הקידוש ביין, שהוא דבר המשמח אלקים ואנשים (שופטים ט, יג), וכמאמר הכתוב (תהלים קד, טו) 'ויין ישמח לבב אנוש', והמתקת והעברת הדין נקראת חדוה ושמחה.

(סידורו של שבת – השורש ג ענף ב עלה א)

מה שעושה בחול ע"י תפילין עושה בשבת ע"י קידוש

מה שאדם עושה בהתפילין כל ימות השנה, דהיינו שממליך עליו מלך מלכי המלכים הקב"ה ועל כל העולמות, ומקבל על עצמו עול מלכותו יתברך שמו על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, צריך לעשות גם כן בשבת ויו"ט, להמשיך עליו קדושה עליונה, ולקבל על עצמו עול מלכותו יתברך שמו כמו בהנחת תפילין, אף שבשבת ויו"ט יכול להמשיך קדושה עליונה יותר מבימות החול, מכל מקום הכל הוא על ידי שממליך את הקב"ה על כל העולמות, ומקבל על עצמו עול מלכותו יתברך שמו, רק שבחול עושה זאת על ידי הנחת התפילין,

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

שבת קודש מעין עוה"ב, ומתקן נפשות ישראל

והנה פרח מטה אהרן לבית לוי, הנה המטה הי' לו כח אהר"ן בחי' חסד גם לבית לוי שהוא גבורה אשר **חס"ד גבור"ה עולה רפ"ח**, ולזה אמר **ויצא פר"ח** והבן, והנה לפי הנזכר אשר מטה לוי הי' בו ב' בחינות א"כ הרי הוא כמו ב' מטות א"כ הי' שם י"ג מטות **י"ג פעמים מטה עולה שבת שהוא מעין עולם הבא דלית ביה לא קנאה ולא שנאה ועי"ז והשכותי מעלי את תלונות בני ישראל**, גם אשר שבת צריכים למעט בדיבור כי אם דברי קדושה, גם שבת הוא בחי' לסריסים אשר ישמרו את שבתתי אשר ברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור ובהמשכות קדושת שבת ינצלו מתלונה.

(אור למאיר)

ובשבת ויו"ט על ידי פיו, בשבת על ידי קידוש, ובפסח על ידי אכילת מצה שהיא אות.

(מאור ושמש - פרשת בא בד"ה והיה כי)

ה'את ערותא דלתתא' של שבת

אף על פי שקדושת השבת קביעא מעצמה, ואינה צריכה לקידוש בית דין של ישראל, כבשאר המועדות (ביצה יג), מכל מקום **בכדי שתכנס ותשכון בלב האדם, צריכה היא אף לפעולתו ואת ערותא דילית**, ביום נעשה האדם כלי קיבול לקדושת השבת על ידי שביתתו ממלאכה, ובלילה צריך לקדשה בפה, **כדי לעורר ולהכניס קדושתה לתוך לבו.**

(פרי צדיק - קדושת השבת מאמר ד)

אומרים בקידוש דברי שבח וריצוי לעשות 'את ערותא דלתתא'

סעודת ליל שבת היא נגד יצחק אבינו ע"ה בחינת יראה, שהיא התחלת כניסת שבת שישראל מקבלים עליהם קדושת השבת, **והתחלה צריך לחיות באת ערותא מצד נפשות ישראל, והאת ערותא הוא היראה כמו"ש מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה**, והוא מה שאמרו (זח"ג דף צה.) פתחי לי פתחא כחדודא דמחטא, וצריכים אנחנו תיכף בכניסת שבת לעשות זכירה בפה בקידוש על היין בדברי שבח להשי"ת על היין.

(פרי צדיק - פ' ויגש אות ט)

בקידוש מתחדש האדם בגדלות

שמעתי בשם הרב המגיד זצוקללה"ה מקאזניץ, כי כמו אשר 'הקידוש כן החידוש', כן 'ההבדלה גודל מפלה', ואמד דרך בדיחותא (צא קידוש טא חידוש, צא הבדלה וויעלגע מפלה).

(עבודת יששכר, וואלברוז - ליקוטים אות יא)

שבת רק בשב ואל תעשה לא עשה כלום

השובת בשבת בשב ואל תעשה, ואינו מקדש היום בכניסתו, לומר הריני שובת על שם מצות שבת, לא עשה כלום. וזהו שאמר הכתוב, ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, שמירה על ידי עשיית קידוש.

(תורת משה, להחת"ס – פרשת כי תבוא בד"ה אשר).

יין לקידוש

לכך מצוה בקידוש היום ביין, כי היין שבארץ ישראל ברביעית הי' משמח את הלב, וכתוב בשבת וביום שמחתכם (ספרי בהעלותך פ' ע"ז), וכתיב לא יוסף עצב עמה.

(ספר חסידים, שינוי נוסחאות סי' קיח)

תיקון חטא אדם הראשון

מקדשים על היין, לפי שעין הדעת שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה (ברכות מ), ועל ידו נכבה נרו של עולם, ובאה מיתה לבני האדם, וכדי לתקן את חטאו של אדם הראשון, שנגרם בעטיה של הגפן, מקדשים על היין, ומסתכלים על הנרות בשעת הקידוש, להזכיר לבוון לתקן חטא זה, ולהעלות שוב את נרו של עולם שנכבה על ידו.

(חכמת שלמה - או"ח סי' רעא ס"י)

וקראת לשבת עונג, שהגיד כ"ק אבי אדומו"ר זצללה"ה שבקידוש קוראין את השבת מלמעלה כלשון הקורא את חבירו ממקום למקום.

(שם משמואל - פרשת ויקרא שנת תרעז)

חטא אדם הראשון סמוך לכניסת השבת

בעת שאנחנו נכנסין לשבת, נעשה קדושת השבת בשלשה דברים, לתקן קלקול עין הדעת שנעשה סמוך לכניסת שבת שהיה בסוף יום ששי, שכבר התחילה תוספת שבת להכנס, והיינו שנעשה קידוש של שבת בכניסתו ביין ולחם ונר, והיינו לחם תיקון של ותרא האשה כי טוב העץ למאכל, ונר תיקון של וכי תאוה הוא לעינים, כי הנאת הנר היא למראה עינים, וצריך גם כן להסתכל בנרות, והיין של הקידוש תיקון של ונחמד העץ להשכיל, כי חמרא וריחני פקחין, ולכן נביא גם כן הדם להריח.

(בן איש חי - שנה ב פרשת בראשית בהקדמה)

לקדש על היין

והטעם הוא, מאחר שאנו אומרים [בקידוש] שבח ושירה לכבוד השם יתברך שנתן לנו את השבת, ולכבוד היום, צריך לאומרו על היין, כדאיתא בפ' כיצד מברכין, א"ר יונתן מנין שא"א שירה אלא על היין שנאמר החדלתי את תרושי המשמח אלקים ואנשים, אם אנשים משמח אלקים במה משמח, מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין. ועוד שעתה עת כניסת הכלה, וצריך לקבלה בשמחה ובטוב לב, ולשמחה בדבר המשמח אלקים ואנשים.

(מטה משה - סי' תלד)

טעם לקידוש היום על היין, כי הוא כנגד יין המשומר בענביו, וכל המברך על היין בערבי שבתות זוכה וממלא גרבי יין, ובפירוש אמרו נובלות העולם הבא שבת.

(האמונה והבטחון, לרמב"ן - פרק יט)

אמרו חז"ל (פסחים קו.) זכור את יום השבת לקדשו, זכרהו על היין, כי בטבע היין לעורר להאדם לשמוח, וכמש"כ (תהלים קד, טו) יין ישמח

לבב אנוש, וכל זה כדי לעורר את האדם שיהיה שמח בשבת, וזה כל אדם מחוייב, אף מי שלא הכין עצמו כל צרכו, בזה יבוא על כל פנים שמחה בקרבו, כי זאת היא עצה טבעית לגופו של אדם להיות שמח. וזה זכרהו, כי יבא לזכור בקדושת שבת, על ידי היין שמעורר שמחה, ובזה יהיה מסוגל לשמור שבת כהלכתו, כי אז באמת נייחה וחדוה בכולהו עלמין, וחייבין דניהנם נייחין.

(וידבר משה, לברטוב – ענייני שב"ק אות כז)

סוד הקידוש בשבת. כלומר, שיצא מגבול החול הגמור מחנות החיצונים, ונכנס בהיכל הקודש ועומד לפני הש"י, והרי נפשו מקודשת לשם. ולפיכך אין לו לעשות רק מעשה קודש. ואם עושה מעשה חול ומהלל את השבת, הרי הוא כאשה זונה שמשקרת תחת בעלה וחייב מיתה, שהוא כמשקר באמונת התורה, לפי שמקודשת היא, כמו האשה המקודשת לבעלה, שאם זנתה תחת בעלה מתגרשת או שותה מים מארורים, ולכן ניתנה שבת במרה. וכל המחלל שבת בסתר עתיד לשתות מים המאררים, ואם בגלוי חייב מיתה. וכמה הלכות נאמרו ברמז שזה המפתח שלהם.

(סודות לר"י גיקטילה – סוד השבת עמוד מא)

הענין ששומעין קידוש והוא טוב, שאז הוא אחדות בין ישראל, שכולם מכוונין דעתם לדבר אחד, ואחדות הוא דבר גדול, ובפרט הוא לדבר שבקדושה.

(ברכת משה, פאשקאן - ליקוטים דף פג)

האחים הקדושים רבי שמואל אבא ורבי פנחס מסלאוויטא בעת שנתפסו לבית האסורים, לא היה להם במה לעשות קידוש ולא מאכלי שבת. ובכה רבי שמואל איך לא יעשו קידוש, ואיך יוכלו לאכול מהמאכלים הניתנים בבית הסוהר בשבת. ויאמר לו אחיו רבי פנחס: למה אתה במרה שחורה, מה הוא קידוש, רצון הבורא, הלא עכשיו זה הוא רצון הבורא, ונעשו מלא שמחה ורקדו עד אור הבוקר.

(ברכת משה, פאשקאן - ליקוטים עמוד פג)

מעורר הלב כמו בתפילין

בחול צריך מעשה לעורר הלב, כמו במצות תפילין שבחול וכדומה, אבל בשבת לאו זמן תפילין, שאין צריך מעשה המעורר, ודי באמירת הקידוש לבד.

(ייטב פנים - אבני זכרון אות עג)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

הרה"ק רבי שמואל מסלאנים זצ"ל היה מדבר אודות מרן הרה"ק מצאנז זי"ע בהתלהבות גדולה על עוצם קדושתו ועל עבודתו הקדושה שהיתה במסירות נפש ממש. ופעם אחת תוך כדי שיחתו עם הגה"צ מוה"ר משה קליערס זצ"ל אב"ד טבריה אמר לרבי משה שהאברכים הצעירים בארץ ישראל יודעים מעט מדי מה היא אמונת חכמים וגדלות הצדיקים. ושאלו רבי משה, למה, והרי גם בארץ ישראל ידוע גודל עבודתו בקודש של הרה"ק מצאנז זי"ע שהיה רוקע ברגלו בתפלתו עד שנתז ממנה דם, והוא לא שם לבו לכך וכו', ועוד סיפורים שכיוצא בהם. אמר לו רבי שמואל, "וכי זאת רבותא היא, זאת יכלו גם אחרים לעשות, אבל אני אספר לך מה שראיתי במו עיני. כשנכנס בליל שבת לשולחנו לומר שלום עליכם, נקשו שיניו בפיו מרוב פחד ולא היה יכול לפתוח פיו ולומר שלום עליכם, עד שתפס בידו את ב' לחייו להרגיע קצת את שיניו, ואז החל לומר שלום עליכם, כך ראיתי במו עיני".

(מזקנים אתבונן ח"ב עמ' רל"ט)

סיפר הרה"צ ר' דוד בריזל ז"ל שלהרה"ק רבי אלעזר'ל ריישער זי""ע נהגו להביא חולי נפש רח"ל כדי שיתפלל עבורם, למען יחוש להם הש"י מזור ומרפא, בדרך כלל באו החולים הללו בלוית איש אחר, והיה מעמידו יחד עם שאר החולים בשורה לפני הרבי, ובשעת אמירת שלום עליכם בליל שב"ק היה הרה"ק ר"א מתהלך אנה ואנה, ואחר שקידש על היין נתן להם לשתות מהיין של קידוש, והיה הבדל בין סוגי החולי וכמה זמן ארכה רפואתו, היו כאלו חולאים ר"ל שהועיל להם תיכף בשתיית היין, והיו כאלו שנמשך כמה שבועות עד שחזרו להיות בריא אולם, פעם אחת התעכב שם איזה חולה כמה שבועות ועדיין לא עלתה לו ארוכה ומרפא ר"ל, ושאלתי את הרבי מדוע ארכה ארוכתו, ענה לי הרה"ק 'אין לי כח עבורם, אלא כשיש מי שדואג עבורם ומעמידם נגדי בעת הזמירות והקידוש, אולם הלה לא היה מי שידאג עבורו להעמידו שמה', בליל שב"ק הבא השתדלתי מאוד שהחולה הלה יעמוד בשורה בשעת הזמירות והקידוש, וכך הוה שהחולה נתרפא והיה כאחד האדם, זי"ע.

(שלשלת הזהב תיב, שיח זקנים ח"ג שע"ט)

הרה"ק מציעשנוב זי"ע הקפיד מלקדש בין שעה שש לשבע, ונהג להתענות ער"ש שובבי"ם, ופעם בסוף ימיו כשהי' כבר חלש מיהר לקדש קודם שעה שש, ואחר שלקח הכוס בידו, דפק המורה שעות שהגיע שעה שש, ומפני כבוד הכוס לא הניחה מידו, אלא המתין שעה שלימה דבוק במחשבותיו הק' כשהכוס בידו, על אף גודל חולשתו, ואחר שהגיע שעה שבע קידש.

(י"ג אורות, מערכת ציעשנוב פ"ג)

רבי משה צבי מסאוראן זי"ע היה לו מדריגה טרם שהתחיל לעשות קידוש בליל שב"ק, נפל על השלחן מגודל דביקות ה', עד כלות הנפש ממש.

(אוצר ישראל - עמוד רפה אות ה)

הרה"ק משטעפינעשט זללה"ה היה מראהו נורא בליל שב"ק, באמרו שלום עליכם היה נוהם נהמת ארי, וחיל ורעדה אחזה בכל גופו, ולפני שעמד לקחת הכוס בידו היה בכל ליל שב"ק מחזה נורא ואיום של דביקות ומסיג"פ מבהיל, שהיה עומד על מקומו עיניו פקוחות כאשר רואים רק הלובן שבו והאישון היה נעלם לגמרי, והיה נושם נשימות עמוקות ונוהם נהימות מבהילות, מתחיל בקול דממה דקה, והיה הקול הולך וחזק מנהימה לנהימה עד שנפל פחד על כל הסובבים, ואח"ז התחיל הקול הולך ונחלש, עד שנשתקק לגמרי, ואז אחז הכוס בידו והתחיל בקידוש היום, ופעם אחת כשנתוועדו הצדיקים מריבניץ זצ"ל ומסקולען זצ"ל ודיברו אודות קדושת רבם הנ"ל, נענה אדמו"ר מסקולען זצ"ל "וואס בין איך איך זאל קענען זאגן, אבער דאכט זיך אז ס'איז געווען ביי שלום עליכם א הרגשה פון מעמד הר סיני".

(יומא דשבתא - לז הערה צא)

פ"א הי' אא"ז [הרה"ק בעל תפארת שלמה] בראדאשיץ אצל הסבא קדישא הר"ד בער זצ"ל, וכבוא אא"ז לביתו נתרגש הרה"ק מדאדאשיץ בשמחה, הע, הרב מראדאמסק טוב מאד שבאתם עכשיו לכאן, ותהיו לי בעוזרי לעזר ולסעד כי צריכים אנו לעשות כעת קידוש השם גדול, השיב מה"ת אם צדיק גוזר מסתמא נסייע בכל מה שנוכל' אבל מה תוכן הדבר וציווה הדר"ב לקרות איש אשכנזי [דייטשיל] ובא האשכנזי עם בנו נער גדול רק חרש שאינו מדבר ואמר לפני הצדיקים, כבר חקרתי ודרשתי אצל כל רופאים שבעולם, ואמרו לי שאין תקוה ושמעתי כי יש בראדאשיץ צדיק בעל מופת לכן באתי הנה, והרבו עלי מאד מוהר ומתן כל הוני ועשרי אני מוכן להקריב, רק שתעשו פתח פיך לאלם, שבני יוכל לדבר. "השיב לו הרר"ב, אין אנו רוצין ממך אפילו פרוטה אחת רק הענין תלוי בשערה אחת ['עס וועגדט זיך נאר אין איין האר'] האשכנזי תמה, ושאל מה זאת שערה אחת, השיב הרר"ב, כי זה הוא שערת הזקן, שבאם תבטיח, שלא תגלח שער זקנך, ופאת זקנך בל תגלח, אזי אנחנו מבטיחים לך שבנך ידבר. האשכנזי נעשה לבן כשלג מבשורה הזאת, והתחיל לגמגם בלשונו, רבותי, רבותי, היתכן, באיזו פנים אתראה עם זקן מגודל אצל בני העיר שכולם מגולחים, וגם עוד כי בעוד כשתי שבועות אחותי תעשה נישואין לבתה, ועכ"פ תתנו לי רשות שעד אחר החתונה אוכל לגלח הזקן, כי באיזו פנים ארקד רקידות על החתונה עם זקן מגודל בין מגולחים, הצדיקים בשמעם זאת שחקו לדברי האשכנזי, אבל תשובתם היתה חריצות, כי מרגע הזאת אם יקבל עליו שלא יעלה הכורת על זקנו, אזי ידברו עמו אודות בנו, ואם לא, לא. האשכנזי ראה שצרתו צרה, הסכים ואמר, מה זאת שאין האב עושה עבור בנו, יהי מה, אני מסכים ומבטיח לכם שלא יעלה כורת על זקני. אזי ציווה הרר"ב, לך לביתך ותהי' פה משובתי שבת עם בנך, וכן עשה. "בליל שבת אחר הקידוש, קרא הרר"ב את האשכנזי עם בנו האלם, ולקח כוס קידוש שלו עם היין הנשאר וציווה גם לאא"ז ליקח הגביע ביחד כאחד בידו, ושני ידים עושות באחת, ונתנו אל הנער אל פיו, ובהחזיקם הכוס על שפתי נער החרש, אמר הרר"ב, נא, אמור ברוך, וענה הנער 'ברוך', אמור אתה, וענה הנער 'אתה', עד 'בורא' וענה הנער בורא, 'פרי הגפן', וענה הנער פה"ג, ושתה הנער מן כוס קידוש בברכה, ומאז התחיל לדבר כדבר איש אל רעהו, ויהי' לנס, ולפלא גדול, והוא מפורסם.

('נפלאות התפארת שלמה' שחיבר נכדו רבי אברהם שמואל צבי הירש אב"ד ביידעטשין בהסכמת גדולי דורו. סימן סח)

אלקא דמאיר עננו!

לשמר בכל עת!

טאשן זעקל:

געאייגנט צו האלטן אייערע פרוטות, ארומצוגיין נאך געלט, און וואו אימער איר גייט, מיטצונעמען רבי מאיר בעל הנס

קאר פושקע:

איידער איר לאזט זיך ארויס אויפ'ן וועג, אדער אין פאל פון נויט בשעת די נסיעה, לייגט גלייך אריין אייער צדקה אינעם פראקטישן "קאר פושקע"

אין שטוב:

צו יעדע צייט און בקשה געדענקט דעם הייליגן פושקע

אין ביהמ"ד:

פאר'ן דאוונען, יאצ"ט וכדו', געדענקט דעם אדרעס

לשמר בכל עת

מינה לא תזיע, צו יעדע צייט א ישועה.

צו באקומען אדער אויסצולייגן פושקעס אדער

צו מנדב זיין געלט פאר רבי מאיר בעל הנס רופט 24 שעה א טאג:

1888-REB-MEIR

(1888-732-6347)

פנימי הערב"ד בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קישור החיתון של נכדת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בת בנו הגה"צ רבי יואל טייטלבוים שליט"א

רב ביהמ"ד בית ברוך בקרית יואל יע"א

עב"ג הבה"ח הרב ברוך ני"ו בן הרה"ג רבי יואל טייטלבוים שליט"א

ר"מ בישיבת חכמת התורה

בן כ"ק הגה"צ רב דקהלתינו ב"פ 15 שליט"א

יום ג' פרשת תזריע תשפ"ב לפ"ק

הגה"צ רבי יואל שליט"א, רב דביהמ"ד בית ברוך: ס'שטייט אזוי, מ'פירט'זיך ביי א שידוך, מ'זאל אויסרעכענען די יחום פון חתן כלה.

רבינו: דער ייטב לב ברענגט אזוי אין פרשת פינחס.[1]

רב דביהמ"ד בית ברוך: דער חתן מיט די כלה זענען אויך ביידע זידיטשוויבער אייניקלעך.

רבינו: דער ייטב לב ברענגט אראפ רבי אייזיקל זידיטשויבער, און ער רופט אים אן 'מחותני', אזוי ברענגט ער אים אין ייטב פנים (מאמר שוב אשיב לשבת שובה דרוש ל"ה, ובמאמרי ד' פרשיות דרוש י) 'מחותני הרב הקדוש מו"ה רבי יצחק אייזיק מזידיטשויב'.

ווי אזוי איז ער גענוען א מחותן? רבי איציקל סטוטשינער איז געווען א זוהן פונעם ראזוואדובער רב (הגה"ק רבי משה הורוויץ ז"ל אב"ד ראזוואדוב, חתן הייטב לב ז"ל), און ער איז געווען א איידעם אין זידיטשוב, ביי רבי מענדעלע זידיטשויבער (בן הרה"ק המהרי"א ז"ל), אזוי איז ער געווען א מחותן.

כ"ק הגה"צ רב דקהלתינו ב"פ 15 שליט"א: דער סטוטשינער פון דא אין בארא פארק (האדמו"ר ר' יהודא"לע מסטוטשין ז"ל) איז געווען א ערשטע קאזין.

אב"ד בערטש: יא די צוויי מאמע'ס זענען געווען שוועסטערס.

רבינו: עטץ זענטס אויך אייניקלעך פון רבי מענדעלע זידיטשויבער?

אב"ד בערטש: יא, מיין זיידע (אבי אביו) רבי אהרן מאיר (אייכנשטיין זצ"ל) איז געווען אן איידעם ביי רבי מענדעלע זידיטשויבער (הגה"צ בערטש שליט"א הוא בן הגה"צ מהרי"א אייכנשטיין ז"ל אב"ד קיוויאשד קווינעס שהי' בן הגה"צ רבי אהרן מאיר ז"ל).

רב דביהמ"ד בית ברוך: אויך דורך רבי ברוך בריזדאוויצער, מיין שווער'ס עלטער זיידע (הגה"צ אב"ד בערטש שליט"א הוא חתן הרה"צ רבי ישכר בעריש רובין ז"ל האדמו"ר מקערעסטיר בב"פ, בן הגה"צ רבי מאיר יוסף רובין ז"ל מקערעסטיר, בן הגה"צ רבי ברוך רובין מבריזדאוויטין ז"ל).

---

1 כתב בייטב לב (ר"פ פנחס, דף סכ:) וז"ל: "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, פירש"י לפי שהיו השבטים וכו', לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, נראה הטעם לפי מה שראיתי שנוהגין הצדיקים לספר יחוסיהם קודם שעושים התקשרות תנאים, אומר אני שמכאן יש סמך לזה, לפי מה שכתב בזוהר (דף רכ.) "פינחס" יו"ד זעירא, בגין דקני פינחס על ברית, איתוסף ביה יו"ד זעירא, ויא דברית, אמר קודשא בריך הוא, ברית דא ממשה הוי, וכלה דיליה הוי, למיהב ליה לאהרא בלא דעתא ורעותא דמשה לאו יאות הוא, שארי קוב"ה ואמר למשה פינחס בן אלעזר וגו', אמר ליה משה מהו, א"ל אנת הוא דמסרת נפשך על ישראל, אוף איהו השיב את חמתי מעל בני ישראל, א"ל משה מה אנת בעית, א"ל הא כלה דילך הוא, אימא לה דתשרי בגויה, אמר משה הא בלבא שלים תהא לגביה, א"ל אימא דאנת מסרת ליה, הה"ד לכן אמור את, אימא ברעותא הני נותן לו את בריתי שלום, עיי"ש. ולכן קודם התקשרות סיפר הקב"ה יחוסו של החתן ואמר פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי, דא שבחו של החתן, אח"כ אמר למשה לכן אמור הני נותן לו, אימא אנת שאתה נותן לו הכלה שלך כאמור", עכדה"ק.

רבינו: יא, ער איז אויך געווען אן איידעם ביי רבי מענדעלע זידיטשויבער.

אויף דעם רבי מענדעלע זידיטשויבער האט מען געזאגט אז ער איז געווען זייער א גרויסער בטלן, ער האט נישט געוואוסט גארנישט, ער איז באמת געווען אינגאנצן אויסגעטוהן פון די וועלט, בקיצור, א איד האט געמאכט שווארצע געשעפטן, עפעס טריפה'נע געשעפטן אויף זיין נאמען, און די רעגירונג איז ארויף געקומען דערויף, און אז ס'איז געווען אויף זיין נאמען האט ער געהאט א פראצעס, איז ער געקומען אין געריכט, ער קומט אריין אין געריכט, און דארט איז געווען עפעס אויפגעשריבן א נומבער הונדערט איין און דרייסיג, האט ער געגעבן א קוק הונדערט איין און דרייסיג, אוי, דאס איז דאך די גימטריא פונעם ס"מ [ס'מ'א'ל'], ער גייט נישט דא אריין, דא גייט ער נישט, בקיצור מ'האט אים פראבירט צו בעטן, אז ס'האט נישט קיין שייכות, אבער ס'גייט נישט, בקיצור מ'האט אראפ געגומען דאס טעוועלע, מ'האט אראפ געגומען דעם נומבער, האט ער זיך באהויבן, איז ער אריין געקומען, און מ'האט פארגעלייגט די קלאגעם מיט וואס מ'באשולדיגט אים אז ער האט געטוהן דאס און יענס, און ער האט זיך פארפרומט און צופייערט אזוי און געזאגט אויף זיך, אזוי אויפן זידיטשויבער נוסח מיט א ברען, 'פון טאטן באקומט ער יעדע וואך צווי גילדן, אויף יו"ט באקומט ער נאך איינס, ער האט געגנג, מותרות וואס דארף ער, חם ושלום ער זאל אזאנס טוהן', אזוי האט ער געזאגט, אויפן זידיטשויבער נוסח האט ער עס געזאגט, דער ריכטער האט אים אזוי אנגעקוקט, ער האט דאס צוגעזעהן, האט ער געזאגט, ער האט ג'גנב'עט? ער האט געשווינדלט? נעה, נישט ער, ארוים פון דא.

רב דביהמ"ד בית ברוך: מיין שווער פארציילט אבער, אז ער פלעגט פארזאגן דעם זוהר הק' ביי רבי אייזיק'ל ביים טיש.[2]

אב"ד בערטש: אינמיטן די תורה טאמער האט ער נאכגעזאגט א זוהר צי א מדרש, האט ער געזאגט 'רבי מענדל עמוד על רגליך און זאג דעם זוהר דארט און דארט', און ער האט עס געזאגט אויף אויסנווייניג, ס'איז געווען אין די טונקל, און ער האט געזאגט ביז ער האט אים געזאגט 'גענוג'.

רבינו: ער האט אים געהייסן ער זאל פארזאגן און ער האט געזאגט תורה, ביז ער האט געזאגט, גענוג, ער פלעגט אמאל זאגן 'מ'פארשטייט מיך במילא נישט, האט ער אפגעשטעלט אינמיטן, ער האט געזאגט אפילו רבי בעריש – דער מלבוש – פארשטייט אויך נישט.[3]

דער מלבוש איז געווען אן אייניקל, פון אן אנדערן זוהן, א זוהן פון רבי סענדער ליפא, ער האט געהייסן רבי בעריש ס'איז דא פון אים די ספר מלבוש שבת ויום טוב. ער איז אויך געווען אזוי אויסגעטוהן פון די וועלט, ער האט נישט געוואוסט פון עולם הזה גארנישט, ער האט נישט געהאט קיין השגה, ס'איז אינטערסאנט דער מענטש ווי אזוי ער האט געלעבט.

דער רבי בעריש האט געוואוינט אין זידיטשויב,[4] און אינעם ערשטן קריג האט ער געפליכטעט, ער האט געוואוינט אין מונקאטש ביי די קריג, און דער בעלזער רב (מהרי"ד ז"ל) האט דאך אויך געוואוינט אין מונקאטש, און ס'איז געווארן דעמאלסט א מחלוקה צווישן בעלזא מיט מונקאטש, ס'איז געווען א פייער'דיגע מחלוקה, און דער מלבוש האט אויך געוואוינט אין מונקאטש, און דער מונקאטשער רב האט אים געטראפן דעם רבי בעריש, זאגט ער אים, זידיטשויבער רב, איר זענט דער צדיק הדור, אזוי האט ער אים געזאגט, זאגט ער, איך? חלילה, דער בעלזער רב איז דער צדיק הדור... ער האט נישט געהאט קיין אנונג אז עפעס טוהט'זיך... אזוי פארציילט מען.[5]

---

2 עיי' בס' פאר יצחק (פי"ד אות ט"ו) ז"ל: רגילים היו תלמידי רבינו וביחוד הרה"צ ר"ש מדאליגא זצ"ל ללכת אל בנו של רבינו הרה"ק ר' מנחם מענדיל זצ"ל שהיה גאון מופלג בחכמת הקבלה והבין כל רמיזותיו של אביו כדי לחזור על תורותיו של רבינו ולשמוע פירושו עליהן ורס"מ היה מבאר כל דבור ודבור בעומק ומסבירו כהלכתו לפעמים באמצע הדרוש השתטש רבינו בבנו זה שיאמר לפכו בעל פה איזה מאמר הזוהר שהיה נחוץ לו לענינו והוא היה אומר לפניו בקול רועד על פי זכרונו עמוד אחד או שנים מן הזהר עד שהפסיקו רבינו והתחיל שוב בדרושו.

3 הרה"ק רבי ישכר בעריש ז"ל בן הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר יום טוב ליפא ז"ל בן הרה"ק המהרי"א ז"ל, מח"ס מלבוש שבת ויום טוב.

4 הרה"ק רבי ישכר בעריש ז"ל נולד בשנת תר"ד ונתמנה בשנת תרמ"ד לאב"ד וועריעצקי השוכנת ליד העיר מונקאטש, ואחר הסתלקותו של אביו נתמנה להמשיך העדה בזידיטשויב, והמשיך גם לכהן כאב"ד וועריעצקי, עד שבמלחמת העולם הראשונה ברח לעיר מונקאטש ולעיר גרויסווארדיין.

5 כן מסופר שהרה"ק המהרי"ד מבעלזא העריכו מאוד, ואמר עליו שהוא צדיק תמים!.

בקיצור, ער האט געוואוינט אין מונקאטש, און נאכדעם האט ער זיך געצויגן קיין גראסווארדיין, כ׳ווייס נישט פארוואס ער איז אוועק פון מונקאטש, אבער ער איז אוועק קיין גראסווארדיין, ער האט נישט געהאט קיין פרנסה, ער האט דאך געדארפט צו האבן אויף צו לעבן, איז געווען חסידים אינדערהיים אין זידיטשויב אין יענע געגנט וואס זיי האבן אים געשיקט גלעט, ווי אזוי האט מען געשיקט גלעט? ס׳איז דאכנישט געווען אזוי ווי היינט, נאר מ׳האט געשיקט – אזוי ווי דא הייסט עס א ׳פאסט מאני ארדער׳ – א ׳פאסט איינווייזונג׳ האט עס געהייסן דארט אזוי, מ׳האט איינגעצאלט גלעט דארט, און די פאסט האט געשיקט א מעלדונג, און מ׳איז געקומען אין די פאסט אויפנעמען דאס גלעט, אזוי האט מען געשיקט גלעט, מ׳האט עס געשיקט אויפן רבי׳נס נאמען, איז אז מ׳גייט אפנעמען דאס גלעט דארף מען אונטער שרייבן דער נאמען אז מ׳האט עס גענומען, ער האט געהייסן אויפן נאמען רבי בעריש אייכנשטיין, האט מען געדארפט אונטער שרייבן בעריש אייכנשטיין אזוי ווי ער הייסט, אבער ער האט נישט געקענט אונטער שרייבן דעם נאמען, ער האט נישט געקענט קיין אונגאריש, און זייערע אותיות, און אז ער האט נישט געקענט אונטער שרייבן דעם נאמען האט מען נישט געקענט ארוים נעמען קיין גלעט, האט מען געטראכט אז מ׳וועט אים אויסגעלערנט אונטער צו שרייבן דעם נאמען, מ׳האט גענומען דעם רבי׳ן און מ׳האט אים געוואלט אויסלערנען אונטער צו שרייבן זיין נאמען בעריש אייכנשטיין, אבער ער האט זיך דאס נישט געקענט אויסלערנען. ביז מ׳האט אים אויסגעלערנט אז ער וועט אונטער שרייבן אזוי ׳ראשי תיבות׳ א ׳בי און א אי׳, דארט האט עס געהייסן ׳א בע און א עה׳, אינדערהיים האט עס אזוי געהייסן, דאס איז די ראשי תיבות פון זיין נאמען, און אז ער וועט קענען התמ׳ענען די ראשי תיבות וועט מען קענען ארוים נעמען דאס גלעט, בקיצור, מ׳האט אים גלעלערנט, און ער האט זיך דאס אויסגעלערנט, און אז ער האט זיך עס אויסגעלערנט האט ער געקענט ארוים נעמען דאס גלעט.

דער רבי בעריש האט געוואוינט אין גראסווארדיין, האט ער זיך געטראפן אין די מקוה מיט רבי ישראל׳טשע וויזניצער (האהבת ישראל מוויזניץ ז״ל), וואס ער האט דאך אויך געוואוינט אין גראסווארדיין,[6] פרעגט ער אים, זידיטשויבער רבי, וואס איז נייעס? זאגט ער אים, וויזשניצער רבי, איך קען שוין אונגאריש, וואס קענט איר שוין אונגאריש? איך קען שוין א בע און א עה, איך קען שוין אונגאריש...

א׳ הנוכחים: דער מהותן דער בערטשער רב איז אויך אן אייניקל פון אלע ראפשיצער קינדער.

אב״ד בערטש: ניין, איך בין אן אייניקל נאך פון די דריי זוהן (הרה״ק רבי אברהם חיים מלינסק ז״ל, הרה״ק רבי יעקב ממעלין ז״ל, הרה״ק רבי אליעזר מדזיקוב ז״ל) מיינע קינדער זענען אייניקלעך אויך פון רבי אשר׳ל (הרה״ק רבי אשר ישעי׳ רובין ז״ל מח״ס אור ישע, מ״מ חותנו הרה״ק רבי נפתלי מראפשין ז״ל), ווייל מיין שווער איז געווען א רובין, אבער מיין זיידע דער קוויאשד׳ער רב (הגה״צ רבי אלעזר שפירא ז״ל אב״ד קוויאשד מח״ם למטה יששכר) איז געווען אן אייניקל פון די דריי זוהן.

מיין שווער איז א רובין (הגה״צ אב״ד בערטש שליט״א הוא חתן הרה״צ רבי ישכר בעריש רובין ז״ל האדמו״ר מקערעסטיר ב״פ) דורך אים זענען מיינע קינדער אייניקלעך פון רבי ר׳ אשר׳ל אויך, ער איז אן אייניקל פון רבי אשר׳ל בן אחר בן.

רבינו: דער קוויאשד׳ער רב איז געווען אן אייניקל פונעם בארנובער רב (הגה״ק רבי אברהם שמחה הורוויץ ז״ל מבארנוב, מח״ם חמרא טבא, נכד הרה״ק רבי אליעזר מדזיקוב ז״ל בן הרה״ק מראפשיץ ז״ל).

רב דביהמ״ד בית ברוך: זיין מאמע איז געווען א טאכטער פונעם בארנובער רב.[7]

אב״ד בערטש: זיין זיידע (אבי אביו כ״ק הגה״צ רבי מרדכי שפירא ז״ל אב״ד בערטש) רבי הערש אלימלך בערטשער איז געווען אן אייניקל ביי רבי יהודה׳לע מעליצער (בן הרה״ק מראפשיץ ז״ל).

און דער בארנובער רב איז געווען צוויי מאל אן אייניקל פון ראפשיצער רב.

---

6 ומסופר שאהבת ישראל ז״ל הוקירו והעריצו מאוד ואמר פעם לבנו הרה״צ מוויישאווא, שהעולם חושבין שהרבי מזידיטשויב הוא בטלן, אבל הוא הקאמענדאנט של העולם, וכמה פעמים כשפגש את רבי בעריש שאלו מה נשמע בהפאר׳לאמענט, דהיינו במתיבתא דרקיעא.

7 הגה״ק רבי אברהם שמחה מבארנוב ז״ל נולד בשנת תר״ח לאביו הגה״ק רבי ישראל מבארנוב ז״ל, בחודש אלול שנת תרס״ט קבע דירתו בארה״ק בעיה״ק ירושלים, ונתבקש לישיבה של מעלה בשנת תרע״ו לפ״ק. ספרו חמרא טבא נדפס בשנת תשכ״ה והוא חלק קטן מה שמצאו בכתי״ק.

רבינו: יא, זיין פאטער האט געמומען א ערשטע קאזין בזיווג שני.

אב"ד בערטש: עס איז דא אייניקלעך פונעם בארנובער רב וואס זענען פון ערשטן זיווג.

בזיווג ראשון איז ער געווען אן איידעם אין זאבלטוב. (הרה"ק ר' דוד מזאבילטוב ז"ל) און בזיווג שני איז ער געווען אן איידעם ביי זיין פעטער רבי אבהם חיים לינסקער (בן הרה"ק מראפשין ז"ל).

רבינו: אזוי איז ער צוויי מאל אן אייניקל פון ראפשיצער רב.

וועז ס'קומט מיר אמאל אוים זאג איך נאך ראשי תיבות פון אים, וואס ער ברענגט.[8]

אב"ד בערטש: ס'איז הפלא'דיגע זאכן, הפלא'דיגע תורות.

רב דביהמ"ד בית ברוך: אויף וועמען זאגט מען נאך אז ער האט געזאגט אז ער רעכנט נישט קיין גימטריאות מיט קיין בליי?

רבינו: דאס זאגט מען אויפן בלאזשובער רב.[9]

זיינע גימטריאות זענען הפלא ופלא.

רב דביהמ"ד בית ברוך: דאס גאנצע ספר פונעם בארנובער רב איז נאר אביסל וואס איז איבער געליבן, ער האט געהאט געשריבן אסאך מער.[10]

רבינו: ער האט געוואוינט בסוף ימיו אין ארץ ישראל.

רב דביהמ"ד בית ברוך: רבי אשר זעליג [מרגליות] (מירושלים עיה"ק) איז געווען זיין תלמיד.

א' הנוכחים: אין ארץ ישראל איז עס פארלוירן געגאנגען?

רבינו: ער איז געווען אין ארץ ישראל און ער איז אוועק, און קיינער האט זיך נישט אומגעקוקט, יבוזו זרים יגיעו, ס'איז געקומען מענטשן און מ'האט עס פארשלעפט.

---

8 מספר 'חמרא טבא', ומספר 'אורה ושמחה' של הגה"ק מבארנוב ז"ל שי"ל בארה"ק ע"י תלמידו הגה"צ רבי ישעי' אשר זעליג מרגליות ז"ל והוא רמזים על מועדי השנה ועל ל"ג בעומר.

9 היינו כ"ק הרה"ק בעל הצבי לצדיק ז"ל, וכן מובא באריכות בהקדמת הס' שופרא דישראל (עמ' ו) שהצבי לצדיק ערך אלפי גימטריאות במשך השנה, והעיד על עצמו שמעולם לא ערך חשבון לפני שאמר הגימטריא, רק כשראה שהפסוק מקושר לרמז כלשהוא, אז אמר הקשר ואח"כ ערך את החשבון, ומעולם לא טעה, ע"ש באריכות.

אגב, עיין בס' הנ"ל (על הג הפסח) שמביא גימטריא נפלאה בשם הצבי לצדיק על העשר מכות, ומביא שם שאמר את זה להגאון רבי מאיר אריק ז"ל, והלה נתרגש וביקש מנכדו שיערוך את החשבון, וכשבא לומר להגאון הנז' שהוא מדוייק להפליא, נתפעל מאוד ובירך ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, עיי"ש.

10 וכה כתוב בתולדות הרה"ק מבארנוב זצ"ל (בריש ספרו חמרא טבא) ארגז גדול הי' לו לרבינו אשר הביא אתו ירושלימה, בו היו מונחים כתבי ידיו הקדושים מדרשותיו אשר דרש כל ימיו בהיותו בחוץ לארץ, ורצונו הי' לסדרם שיהיו מוכנים לדפוס שבניו הרבנים הקדושים נ"ע ידפיסו אותם לאחר פטירתו, כי בחייו לא רצה רבינו להדפיסם מטעם הכמוס אתו. בחורף אחד ישב לו רבינו בביתו על יד התנור, ובירר מתוך הכתבים שלו, וכל כתב העוסק בדברי מוסר ותוכחה היה נורק לתוך האש באמרו בענוות קדשו, אני ירא ומפחד שמא ישאלוני בעולם העליון, האומנם אכן התנהגת כפי מה שכתבת, האם קיים זה מה שכתב בזה, על כן הניח לעצמו רק אותן הדברי תורה העוסקים בדרוש או בפלפולא ורמזי דאורייתא, באומרו כי קוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, וביחוד אחרי שהקדים הקדמות רבות אמיתיות מספרי קמאי קדיש קדישין, אלו בוודאי יהיו לרצון לפני אדון כל.

כך שרף לו רוב רובם של כתביו הקדושים, על כתביו הנותרים קרא לביתו כמה סופרים מתלמידיו ואנ"ש וציוה להעתיקם, רבינו בעצמו ישב עמהם כמה שעות ביום, והתחיל לסדרם, מתוך כתבים אלו הנשארים יצאו ארבעה ספרים, שני כרכים עבים אחד על התורה בשם בית אברהם ואחד על המועדים בשם מועדים לשמחה פנקס אחד עם מאמרים קצרים על התורה ומועדים בשם חמרא טבא ועוד חיבור אורה ושמחה בעניני ל"ג בעומר חנוכה ופורים, ובסופו כמה דרשות על המועדים.

אחרי פטירתו של רבינו נגנבו מביתו כל כתבי ידו, וכל החפצים הקדושים וכתבי יד שהיו אצלו מירושת אבותיו זי"ע, מאחר שבניו הקדושים לא היו אתו בירושלים, וגם תלמידו ומשרתו האמן הריא"ז מרגליות זצ"ל לא הי' אז בירושלים, כי נגרש משם למצרים ע"י ממשלת הטורקים במלחמת העולם הראשונה, ומאז נעלמו ספריו הקדושים מעין כל חי.

בניו הרבנים הגאוה"צ זצ"ל כתבו לעיה"ק ירושלים ובקשו לשלוח להם החיבורים כת"י שרצו להדפיסם, ואין עונה להם, כי לא נודע איפה הם ועקבותיהם לא נודעו למגינת לב בניו ותלמידיו וכל אנ"ש החסידים בעיה"ק ירושלים ובחו"ל.

קרוב לחמישים שנה היו כל כתביו גנוזים וטמונים, עד אשר נתגלו שנים מהם, הכרכים הקטנים שבהם חמרא טבא ואורה ושמחה באורה נפלא ובנס גדול בשנת תשכ"ג בביתה של אשה אחת בירושלים היו מונחים, וגם היא עצמה לא ידעה עליהם, עד אשר חלמה כמה פעמים איך שרבינו בא אליה והזהיר אותה שתמסור את כתביו הנמצאים אצלה, האשה חפשה בביתה ומצאה את שני הכרכים מכתבי רבינו, וגם כתב יד אחד העתק מספה"ק זרע קודש מזקינו הרה"ק מראפשיץ אשר הי' מונח בגנזיו של זקינו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב ונמסר לרבינו ע"י דודו הרה"ק בעל אמרי נועם האשה מסרה כתבים אלו לידי רב אחד בשבונתה, עד שנכדיו קנו אותם והדפיסו אתם שוב אחר השתדלות מרובה ע"י נכדי רבינו.

אב"ד בערטש: רבי אשר זעליג איז געווען דעמאלטם אין מצרים אין עגיפטן, ס'איז געווען א הונגער, ס'איז געווען א מלחמה, קיינער איז נישט געווען דארט.

א' הנוכחים: די קינדער האבן נישט געוואוינט אין אר"י?

רבינו: ניין, דאם ביסל האט מען שפעטער געטראפן.

וזמרו ניגון של שמחה לכבוד המאורע

רבינו: לעולם האב איך געטראכט, דער זיידע ז"ל דער ייטב לב זאגט דאך אין אבני צדק, אז די צוואה איז נאר 'שני בני אדם ששמותיהן שוין לא יזדווגו יחד בילדיהן', ווען מ'איז קליין, ווען מ'איז נאך יונג, אבער אז מ'איז שוין גרויס קען מען אליינס א שידוך טוהן, במילא זאל שרייבן 'העומד מצד עצמו'.[11]

ס'איז דא אן אנדערע עצה אויך, אז ס'איז דא א זיידע ברוך ה', קען מען שרייבן 'דער זיידע' איז עומד מצד נכדו, און 'דער זיידע' איז עומד מצד נכדתו.

הגה"צ רבי שמעון זאב מייזליש שליט"א, רב דביהמ"ד ישמח משה בקר"ע, חדב"ן: אין סקווירא מאכט מען אזוי די זיידע'ס פירן אינטער.

רבינו: אין סקווירא איז אלעמאל אזוי, די זיידע'ס פירן אינטער.

ודברו אודות ההנהגות בששני שמות שוים בשידוכים

רבינו: אין צאנז האט מען אלעם מקיל געווען ביי אלעם, נאר ביי כלה וחמותה נישט.[12]

אב"ד בערטש: מיין שווער האט זיך משדך געווען מיטן פאלטישאנער רב, זי האט געהייסן שרה, און מיין שווער'ס טאכטער האט געהייסן שרה שלאמצי, צוויי נעמען, איז מיין שווער געגאנגען פרעגן דעם רבי'ן, האט ער געזאגט, מ'זאל איר רופן נאר שלאמצי, מ'פלעגט ביז דעמאלטם ביידע רופן שרה, האט ער געזאגט, מ'וועט דאך זיי במילא רופן 'רביצין', במילא איז עס נישט שייך, אבער ער האט אזוי געהייסן מ'זאל רופן נאר שלאמצי, און עד היום רופט מען איר שלאמצי.

א' הנוכחים: פרעמישלאנער אייניקלעך האבן געהייסן שלאמצי.

אב"ד בערטש: יא, עם קומט פון דארט.

דער עטרת צבי מיט זיין איידעם דער ראזלער רב האבן דאך אויך געהאט דעם זעלבן נאמען, דער ראזלער רב האט געהייסן יהודה צבי.

רבינו: נאר איין נאמען איז דארט געווען די זעלבע. דער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) האט אויך געהאט אן איידעם דער סלאטפינער רב, ער האט געהייסן 'חיים אייזיק', און דער זיידע האט געהייסן 'חיים צבי'. זיין רביצין איז אווען אינגערהייט, און דער זיידע האט אים נאכאמאל געוואלט נעמען פאר אן איידעם, און ער האט געוואלט האבן א הסכמה, ווייל דא איז זי דאך אווען און דא איז געווען איין נאמען די זעלבע, איז ער געגאנגען פרעגן זיין פעטער דעם טעטשער רב (הגה"ק רבי אליהו בצלאל טייטלבוים ז"ל בן מרן הקדושת יום טוב ז"ל), און ער האט אים געזאגט, קען ער זאגן יא זאל ער זאגן, אז נישט זאל ער גארנישט זאגן... אזוי האט ער אים געזאגט ווען ער איז אים געגאנגען פרעגן, טאמער זאגט ער יא איז ער מסכים, טאמער זאגט ער נישט יא זאל ער ענדערשט גארנישט נישט זאגן... ער האט אים געמוטמען ער זאל אים געבן אן הסכמה אויף יא, אבער ניין ווייל איך נישט הערן.

א' הנוכחים: רבי יהודה'לע סטוטשינער האט געהייסן נאכן ייטב לב, נאר מ'האט נישט געגעבן ביידע נעמען, נאר יהודה אהן יקותיאל?

רבינו: אזוי זאגט מען.

רב דביהמ"ד בית ברוך: פארוואס טאקע?

---

11 וז"ל הייטב לב בשו"ת אבני צדק (אבהע"ז סי' י): וכל שיש איז שינוי ממה שנאמר בהצוואה הולכין להקל, ועפי"ז אמרתי, דז"ל ספר חסידים, ב' בני אדם ששמותיהן שוין לא יזדווגו יחד בילדיהן, היינו בילדים קטנים שאביהם של הילדים הם מתחתנים וע"ז, אבל במדינה זו שהחתן והכלה גדולים ובעלי דעה, והם לבדם יכולים להתחתן וע"ז, לא איכפת לן כמה ששמות אביהן שוין, וכו' ועפ"י אופן הנ"ל צריך לכתוב בהתנאים 'ה"ה החתן וכו' העומד מצד עצמו והכלה העומדת מצד עצמה', ואם יסכים איתי כבודו ועוד רב אחד רשאי לסמוך להקל, עיי"ש.

וכן כתב בסי' ו' לגבי ששמות המחותנים שוין, - וע"ע בזה בשו"ת דברי יואל (אהע"ז סי' קט"ו אות א').

12 וז"ל הדברי חיים: שאין לנו שום ידיעה בדברים אלו, והוא מהדברים הנסתרים ואין מבוא לשכלנו להשיגם, ועלינו לקבל דבריו באהבה אף אם הם נראים כסתירה לדברי התלמוד, אמנם מסיים, שהדבר ספק אם לזרעו התכוון או לכל אחד, ולזה נאמר בכה"ג אם הלכה רופפת ביד צא וראה האיך העולם נוהג, והנה במדינתינו אין מדקדקים רק באשה ששמה כשם חמותה, ודבר זה מבואר להחמיר גם בספר משנת חסידים, ובשארי הדברים אין מדקדקים במדינתינו, עכ"ל.

ועי' גם בשו"ת דברי יואל (אבהע"ז סי' קי"ד קט"ו וקט"ז אות ב') בענין להוסיף שם או למנוע מלקרות בשם הדומה, וגם בענין לשאול מג' רבנים גדולים ויראי ה'.

רבינו: איך וויים נישט.

מ׳האט נישט געוואוסט פארוואס, מ׳זאגט אז ער האט געזאגט אז ער קומט טאקע נישט צי צו האלב פון זיין גדלות.[13]

בקיצור, אין צאנז האט מען נישט מקפיד געווען נאר אויף כלה וחמותה, ער האט געזאגט ווייל דאס שטייט אין משנת חסידים.[14]

א׳ הנוכחים כ׳בין געווען אמאל ביים רבי׳ן דער ברך משה ז״ל, האט ער מיר געזאגט אויף דעם ענין פון העומד מצד עצמו, וואס פארשטייסטו נישט? אמאל האט מען זיך משדך געווען ווען די קינדער זענען געווען יונג, איז געווען אז די מחותנים האבן זיך משדך געווען, היינט זענען חתן כלה שוין גרויסע ערוואקסענע מענטשן, זיי געבן זיך אליינם אן עצה.

רבינו: אבער איך האב געקלערט אז א זיידע קען אויך משדך זיין די אייניקלעך.

אב״ד בערטש: דער בערזשאנער רב ברענגט סיי אין די תשובות (ח״ה סי׳ כ״ח) און סיי אויפן ספר חסידים (ס׳ מילי דחסידותא אות כ״ג), ער ברענגט פון רבי אייזיקל זידיטשויבער אז ווען איינער האט צוויי נעמען זאל ער נישט מקפיד זיין אויף דעם. אזוי ברענגט דער בערזשאנער רב, צוויי מאל ברענגט ער עם, איינמאל ברענגט ער עם אויך בשם דעם עטרת צבי, און איינמאל ברענגט ער עם נאר פון רבי אייזיקל זידיטשויבער, אז ס׳איז דא צוויי נעמען זאל מען נישט מקפיד זיין.

רבינו: דער ישמח משה אין השיב משה איז מקיל (בשו״ת השיב משה אבהע״ז סימן ד׳, סימן י״א, וסימן י״ב, וסימן ע״ר).

אב״ד בערטש: דער ברך משה מיט זיין מחותן דער ישועות משה האבן אויך ביידע געהאט דעם זעלבן נאמען, ביידע האבן געהייסן משה.

רבינו: מיין שווער האט געהאט נאך א נאמען ער האט געהייסן משה יהושע, אבער ביי ר׳ משה שפיץ (אב״ד ביפטרייז) איז ממש געווען דער זעלבער נאמען. און דארט האט מען טאקע געשריבן ׳העומד מצד עצמו׳.

א׳ הנוכחים: ר׳ ברוך אברהם פערלמוטער פון מאנטרעאל האט געזאגט אז ער איז געווען ביים רבין ז״ל ביים דברי יואל פרעגן ביי זיין שידוך וועגן זיין טאטן ר׳ משה פערלמוטער מיט זיין שווער ר׳ משה מויזקאפף, האט ער אויך געזאגט די זעלבע זאך, מ׳שרייבט ׳העומד מצד עצמו׳.

ואיחל רבינו ברכת מזל טוב

ואמר: מזל טוב, דער אויבערשטער זאל העלפן בשעה טובה ומוצלחת, מיט נחת און שמחה, א קשר של קיימא און א בנין עדי עד.

ואחרי שתיית לחיים כנהוג איחל רבינו להחתן:

לחיים חתן!, דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, א קשר של קיימא און א בנין עדי עד, הונדערט און צוואנציג גליקליכע יארן, דורות ישרים ומבורכים מיט נחת און שמחה תמיד, א שמחה תמידית און א שמחה עולמית.

ואיחל להרה״צ רב דקהלתינו ב״פ 15: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל צוזאמען זעהן שמחות ביי קינדער און קינד׳ס קינדער, מיט נחת און געזונט וכל מילי דמיטב.

ולהאדמו״ר מגארליץ שליט״א: לחיים, מ׳זאל זיין געזונט מיט ברכה והצלחה, ס׳איז דאך נאך אדר איז מרבין בשמחה.

ולמחותנו אב״ד בערטש שליט״א: לחיים מחותן ברכה והצלחה מיט נחת ושמחה אין מיט אלעם גוטן.

ולהגה״צ רב דביהמ״ד בית ברוך שליט״א: לחיים לחיים, זאלסט פירן אי״ה אונטער די חופה בשעה טובה ומוצלחת, עם זאל זיין א גוטע התחלה מיט נחת און שמחה געזונטערהייט, אז ס׳איז א בת תחילה איז סימן יפה לבנים.

ולהמחותן הרה״ג ר׳ יואל שליט״א: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן בשעה טובה ומוצלחת מיט נחת און שמחה, א קשר של קיימא און א בנין עדי עד, דאס איז אויך דאס ערשטע קינד ביי דיר, עם זאל זיין א גוטע התחלה, מיט ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא, פירן אונטער די חופה אין א גוטע שעה.

---

13 כס׳ משמ״ד דר׳ תנחום (סיפורים מצדיקי סטושטשין) מובא, שרבי יהודה׳לע סטושטשינער ז״ל אמר שלא שמע השעם על זה, אבל אם הייתי זוכה להגיע לחצי מדריגותיו הי׳ ג״כ טוב... ואולי לא נתנו לי שם יקותיאל, מפני שהוא שמו של משה רבינו וא״ז מראשוואדוב ז״ל הי׳ שמו משה, ונולדתי אז עוד בחיים חיותו.

14 אגב, עיין כס׳ דרכי חיים (אות נ) וז״ל: ורבינו הקדוש היה לומד בכל לילה קודם תפילת ערבית בסידור של משנת חסידים ובאותו מקום למד בכל לילה לערך רבע או חצי שעה. ועי׳ שו״ת דברי חיים (או״ח ח״ב סי׳ צ) בגדולת וחשיבות הס׳ משנת חסידים.

א' הנוכחים: דאם האט מען שוין אויסגעפועל'ט אין טשענגער יענעם מוצאי שבת (כשנסע רבינו לחנך את בנין החדש בעיר סיגוט בשב"ק פ' תולדות העעל"ט, במוצש"ק נסע משם למדינת אונגארין דרך עיר טשענגער, ופקד את ציון של הרה"ק המנוחת אשר מטשענגער ז"ל, יחד עם האדמו"ר מגארליץ שליט"א).

האדמו"ר מגארליץ שליט"א: דער טאטע פון של"ה הק' ברענגט אין יש נוחלין, אז הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע בוא יבוא ברינה נושא אלומותיו, זאגט ער דאם איז די מענטשן וואם זוכן יחוס, דערווייל נעמט ער גארנישט, און שפעטער הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע, ער האט נעמען דעם המשך הזרע, אבער דאם איז גארנישט, וועז איז בוא יבוא ברינה? נושא אלומותיו. דא איז ברוך ה' אז ס'איז משך הזרע און ס'איז נושא אלומותיו.[15]

ואיחל רבינו לחיים לכל הנאספים

ואמר רבינו להאדמו"ר מגארליץ: דער טאטע ז"ל האט זיך זייער נאנט געהאלט מיט ש' שווער (הרה"צ רבי ברוך האלבערשטאם ז"ל האדמו"ר מגארליץ בני ברק).

וועז דער טאטע ז"ל איז געווען אין ארץ ישראל, ער האט געוואוינט אין בני ברק, געדענק איך וועז ער איז אים געגאנגען באזוכן דארט, ער האט נאך געהאט א שווארצע בארד דעמאלטס, ער איז נאך געווען אינג, ער איז אים געגאנגען באזוכן אלם קרוב, רבי ברוך איז אים געווען א צווייטער קאזין.

איך געדענק ער איז געקומען קיין אמעריקא זיך היילן, ער איז נעבעך יונגערהייט קראנק געווארן ל"ע, ער האט געהאט נעבעך די מחלה, ס'איז געווען א שטיק צייט וואם האט ער געוואוינט דאהי, דער טאטע ז"ל איז געווען פארפארעט מיט אים, נישט פשוט, כ'קען אייך גארנישט זאגן, כ'בין מיטגעווען מיט אים, ער איז געווען אין סיגעיט, ער איז געפארן צו אים, ממש יעדע וואך, כ'האב גיטן מיין טאטן אזא מין קירבה צו א קרוב וואם כ'האב געזעהן מיין טאטן אזא מין קירבה צו א קרוב וואם כ'האב געזעהן מיט אים.

ס'איז געווען אמאל א חופה, דער טאטע האט געדארפט זיין סידור קידושין דארט, און למעשה איז ער אוועק געפארן אין שפיטאל צו אים פארגעסן פון די חופה, שפעטער ביינאכט איז ער אנגעקומען צו די חופה און ער האט זיך אזוי פארענטפערט אז ער האט געמוזט גיין אין שפיטאל, ער איז געזיצן מיט אים אין שפיטאל.[16]

15 החיד"א בספרו חומת אנך מביאו בשם ראשונים, וכס' עוללות אפרים (מאמר שי"ג) שפירשו כן, ע"ש.

16 ונעתיק מתוך דברות קוש של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א אצל שמחת קריאת התנאים בחוה"מ פסח העעל"ט בבית המדרש הגדול בקרית יואל יצ"ו:

"...איך דערמאן די צוויי צאנזער אייניקלעך וואם דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז ער האט זיי געזעהן אין צאנז אויף די יארצייט, ווייל די ביידע זענען דא זיידעס, דער חתן איז אן אייניקל סיי פון רבי אלישע דער גארליצער רב, און סיי פון רבי סיני דער ז'מיגראדער רב. דער מחותן (האדמו"ר מגארליץ שליט"א) איז אן אידעם ביי רבי ברוך, דער חתן הייסט נאך דעם זיידן, דער רבי ברוך איז געווען א זוהן פון דעם רבי אלישע וואס מ'האט דערמאנט, ער איז געווען דער יונגסטער קינד, ער האט געהאט אסאך ברודער ס דא, אבער כ'געדענק וועז דער טאטע איז געווען אין ארץ ישראל, איז דער טאטע געגאנגען באזוכן דעם רבי ברוך, ער האט נאך געהאט א שווארצע בארד דעמאלטס, כ'געדענק וועז כ'בין געווען דארט, ער איז נאך געווען א יונגערמאן, ער האט געוואוינט אין בני ברק, כ'געדענק דער טאטע ז"ל איז געגאנגען באזוכן דעם רבי ברוך אלס קרוב, רבי ברוך איז אים געווען א צווייטער קאזין, א האלבע צווייטער קאזין, ער איז אים געווען א שני בשלישי.

דער רבי ברוך איז יונגערהייט קראנק געווארן ל"ע, ער האט געהאט נעבעך די ביטערע מחלה, ער איז געקומען קיין אמעריקא זיך היילן, און ער איז געווען דא א שטיק צייט וואס האט ער געוואוינט דא, דער טאטע ז"ל איז געווען פארפארעט מיט דעם רבי ברוך, כ'קען אייך גארנישט זאגן, כ'בין מיטגעווען מיט אים, ער איז געווען אין סיגעיט אין א ערהוילונג'ס היים, ער איז געפארן צו אים, כ'קען זאגן, ממש יעדע וואך, כ'האב גישט געזעהן מיין טאטן אזא מין קירבה צו א קרוב וואס כ'האב געזעהן מיט דעם רבי ברוך, ס'איז געווען זייער אינטערסאנט זאכן, ס'איז געווען אמאל א חופה, דער טאטע האט געדארפט זיין סידור קידושין אויף א חופה, ער איז אוועק געפארן אין שפיטאל צו דעם רבי ברוך, ער האט פארגעסן פון די חופה, צעהן אזייגער ביינאכט איז ער אנגעקומען צו א חופה און זיך פארענטפערט אז ער האט געמוזט גיין אין שפיטאל, ער איז געזיצן מיט דעם רבי ברוך'ן אין שפיטאל.

עס איז זיכער אז דער טאטע ז"ל האט א קורת רוח אז איך בין מיך משדך מיט מיין ברודער זאל זיין געזונט, ס'איז שוין דאס צווייטע מאל וואס כ'בין מיך משדך מיט מיין ברודער, כ'האב מיך שוין איינמאל משדך געווען, יעצט איז שוין דאס צווייטע מאל וואס איך בין מיך משדך מיט מיין ברודער, אוודאי האט ער הנאה פון דעם שידוך, אז ס'איז אין די משפחה געקניפט און געבינדן.

דער אויבערשטער זאל העלפן די שידוך זאל עולה יפה זיין, א זיווג מן השמים, מיט תענוג ונחת ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע מחותנים זאלן זעהן אסאך נחת, מיין מחותן דער בערטשער רב שוין א מחותן לאנגע יארן ברוך ה'. זיין טאטע דער קיוויאשדער רב איז אויך געווען זייער שטארק בידידות מיטן טאטן ז"ל, זייער שטארקע ידידים אסאך יארן. זיי זענען זייער

א׳ הנוכחים: זיי זענען גארליצער אייניקלעך פון די אנדערע זייט אויך.

האדמו״ר מגארליץ: אוודאי, צווי מאל.

רבי שלום אליעזר״ס רביצין איז דאך א גארליצער אייניקל (הרה״צ רב דקהלתינו ב״פ 15 שליט״א הוא חתן הרה״צ רבי משה ארי׳ האלבערשטאם מנאסאד ז״ל נכד הרה״ק רבי סיני האלבערשטאם ז״ל בן הרה״ק מגארליין ז״ל).

כ׳הער זאגן אז די מאמע האט געהייסן נאך די גארליצער רביצין?

רבינו: יא, מיין מאמע האט געהייסן נאך די גארליצער רביצין, אזוי פלעגט זי זאגן.

רב דקהלתינו ב״פ 15: זי איז דאך געווען א מומע (אחות׳ של מרן הקדושת יום טוב ז״ל).

א׳ הנוכחים: און לאה נאך וועמען האט זי געהייסן?

רבינו: וויים איך נישט, דאס האט זי נישט געזאגט.

רב דקהלתינו ב״פ 15: פון וועלן די גארליצער רביצין איז אוועק ביז וועלן די מאמע איז געבוירן געווארן איז געווען בערך דרייסיג יאר.

רבינו: לכאורה מער ווי דרייסיג יאר. די גארליצער רביצין איז אוועק אין די מ׳ יארן.

האדמו״ר מגארליץ: יא, די גארליצער רביצין האט שוין נישט געלעבט ביי רבי אלישע׳ס חתונה, תרמ״ד האט זי שוין נישט געלעבט.

רבינו: דאס האב איך געזאגט, אז זי איז אוועק אין די מ׳ יארן.

צי זי איז אוועק נאך בחייו פונעם ייטב לב וויים איך שוין נישט, אבער וועלן דער גארליצער רב איז געווען אינעם בית דין ביי די דין תורה אין סיגוט,[17] איז ער שוין געווען א קרוב שנתרחק, און דאס איז געווען אין די מ׳ יארן, תרמ״ו איז ער געווען ביי די דין תורה אין סיגוט, דארט איז ער געווען פון די חמש (ה״ה חמש בוררים שנתמנו לדון בהדו״ד והסכסוך שבסיגוט), און מ׳האט געטענה״ט אז ער איז א פסול אלס קרוב, שרייבט ער אז ער איז א קרוב שנתרחק, וויל זי האט שוין נישט געלעבט, אזוי שרייבט ער אויף זיך.

א׳ הנוכחים: איז פארוואס האט מען א נאמען געגעבן אזויפיל יארן שפעטער נאך אירי?

רבינו: מיין טאטע האט אויך געהאט א שוועסטער פעסיל, זי האט אויך געהייסן נאך איר.

דער טאטע האט געהאט א שוועסטער גיטל יהודית אויך, דעם ראזואדובער רב׳ם רביצין האט געהייסן גיטל יהודית, דעם ייטב לב׳ם טאכטער. זי איז דאך אויך געווען א מומע.

א׳ הנוכחים: נאך וועמען האט דער רבי ז״ל א נאמען געגעבן פאר די טאכטער חי׳ רויזא?[18]

רבינו: כ׳וויים נישט, די באבע (מחברתו הטהורה של מרן הייטב לב ז״ל) האט געהייסן רויזא בלומא, כ׳וויים נישט נאך וועמען ער האט געגעבן חי׳ רויזא.

נאט געווען, דער אויבערשטער זאל העלפן ער זאל זעהן אסאך תענוג ונחת.

מ׳האט דערמאנט פריער, און ס׳איז אמת כ׳האב עס געהערט פונעם טאטן, דער שידוך פון טאטן ז״ל מיט די מאמע ע״ה איז געשלאסן געווארן אין טשענגער.

אינטערסאנט, דער טאטע ז״ל האט מיר אמאל געזאגט, ווען ס׳איז אויסגעקומען צו רעדן פון רבנים, האט ער געזאגט, ווער איז געווען א רב פון דער אלטער היים? אזוי האט ער מיך אמאל געפרעגט, כ׳רעד יעצט מיט אסאך יארן צוריק, ווער איז געווען א רב אין א שטאט אין דער אלטער היים? האט ער געזאגט, דער טשענגער רב, ער איז נאך געווען רב אין טשענגער נאך פאר די מלחמה, ער איז טאקע געווען רב, האט ער געזאגט, ער איז נאך א רב פון פאר די מלחמה.

אין טשענגער, ווער ס׳קען אביסל די מאפע, ס׳איז נעבן סאטמאר אויף די אונגארישע זייט, וועלן מ׳קומט פון ראמעניא און מ׳פארט קיין אונגארן פארט מען עס אדורך, די מאמע האט געווואוינט אין באטור, און דער טאטע האט געווואוינט אין סיגוט נאך די קריג, איז מען געקומען דארט, און דארט איז געשלאסן געווארן דעם בנין עדי עד, אין טשענגער ביי זיי אין הויז.

דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, א קשר של קיימא און א בנין עדי עד, אלע מחותנים זאלן זעהן תענוג ונחת, מיין חשוב׳ער זוהן זאל זעהן תענוג ונחת ביי אלע קינדער און אייניקלעך מיט גוזענט און הרחבת הדעת און סייעתא דשמיא. און מיין נייער מחותן, מיין פלימעניק, מיין ברודער׳ס זוהן, זייער א חשוב׳ער יונגערמאן, עס איז מיר א שמחה אז כ׳בין מיך משדך מיט אים, א שמחה פאר די משפחה פון אלע צדדים, אין אלע ענינים, ס׳איז נאה להם ונאה לעולם, דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, א קשר של קיימא און א בנין עדי עד מיט נחת דקדושה דורות ישרים ומבורכים, דער אויבערשטער זאל העלפן מיר זאלן זוכה זיין צו א שמחת יו״ט פארן גאנצן ציבור.״

---

17 היינו הדין תורה הידועה אשר היתה סביב העמדת הקהילות והכשרות בעיר סיגעט נגד מרן הקדוי״ט, אשר נדפסה בס׳ מלחמת מצוה.

18 ה״ה בתו הצעירה הרבנית הצד׳ חי׳ רויזא ע״ה א״ח הגה״צ רבי חנני׳ יו״ט ליפא טייטלבוים ז״ל האדמו״ר מסעמיהאלי-סאסוב, בן הגה״ק מקערעסקי ז״ל חדב״נ מרן הקדוי״ט ז״ל, נפטרה ביום י״ד מרחשון תשי״ד לפ״ק.

א׳ הנוכחים: ווייל אין סטוטשין און אין פלאנטש איז אויך נישטא דער נאמען חי׳ רויזא.

רבינו: כ׳ווייס טאקע נישט. ס׳איז שוין נישטא וועמען צו פרעגן.

א׳ הנוכחים: און נאך וועם האט געהייסן די טאכטער אסתר?[19]

רבינו: אויף אסתר זאגט מען ווייל זי איז געבוירן געווארן פורים צייט.

אבער דער קדושת יו״ט האט אויך געהאט א טאכטער אסתר, מיין טאטן׳ס שוויגער בזיווג ראשון האט געהייסן אסתר (הרבנית הצ׳ מקערעצקי ז״ל). מיין טאטע האט אויך געהאט א טאכטער וואס האט געהייסן אסתר, נאך זיין שוויגער בזיווג ראשון.

וועמ מיין עלטסטע טאכטער איז געווען א קליין קינד, האט דער טאטע ז״ל אסאך מאל זיך טועה געווען און ער האט איר געפרופן אסתר׳ל. קיינעם האט ער נישט געפרופן אזוי נאר איר, און נישט נאר איינמאל, מערערע מאל האט ער איר געפרופן אסתר.

רב דביהמ״ד בית ברוך: איך בין געווען אין גארליץ יעצט ביי די יארצייט, זיי זענען געווען אין טשענגער, און איך בין געווען אין גארליץ ביי די יארצייט יעצט ראש חודש אדר.

רבינו: איך בין נאך קיינמאל נישט געווען אין גארליץ, ס׳איז שווער געווען אנצוקומען דארט.

רב דביהמ״ד בית ברוך: ס׳איז היינט דא א נייער וועג, היינט קען מען אנקומען מיט א קאר, ס׳איז נישט שווער.

האדמו״ר מגארליץ: איך בין געווען אין גארליץ יארן צוריק, כ׳האב געכאפט א בילד ווי דער אוהל איז איינגעפאלן, בין איך געגאנגען צום קלויזענבורגער רב, ער איז דאך געווען אן אייניקל, אז מ׳זאל זעהן וואס מ׳קען טוהן דארט, האט ער געזאגט, ער ליגט שוין נישט דארט.

רבינו: ס׳איז דאך נאך דא אנדערע אייניקלעך אויך.

רב דביהמ״ד בית ברוך: ער האט אייביג געזאגט אזוי אויף אלע צדיקים אז זיי ליגן שוין נישט דארט.

רב דביהמ״ד ישמח משה: ער האט געזאגט ס׳איז נישטא וואו צו גיין חוץ אין ארץ ישראל, נישט נאר אויף גארליץ.

אב״ד בערטש: ער האט געזאגט אויף גארליץ אז ס׳שטייט אין זוהר, אז ווען אידן גייען אוועק פון די שטאט, גייען אוועק די נשמות, כמילא איז שוין נישטא וואם צו גיין אהין.

רב דביהמ״ד ישמח משה: ער האט געזאגט אזוי אויף אלע צדיקים וואם ליגן אין חו״ל, אין גאנץ פוילן.

גראדע איז דא א דרשת הר״ן (הדרוש השמיני) אז דער מקום וואו אידן האבן געדאוועט איז שוין מסוגל, אפילו די נשמה איז שוין נישטא.[20]

אב״ד בערטש: דעמאלטם האבן מיר געזעהן אז נעבן דעם גארליצער רב׳ס ציון ליגט עפעס א פרעמדער איד, ווער איז דאס? האט ער געזאגט אז דאס איז דעם שפת אמת׳ס רביצין׳ס ערשטער מאן. דער שפת אמת איז דאך געווען אן איידעם ביים גארליצער רב בזיווג שני, און דער וואס איז געווען דעם גארליצער רב׳ס איידעם בזיווג ראשון ליגט דארטן נעבן אים.

רבינו: ביי איר איז עס שוין געווען בזיווג שלישי.[21]

האדמו״ר מגארליץ: יא, מיין שוויגר פלעגט נאכזאגן, און כ׳האב עם געהערט אין גור אויך, אז דער שפת אמת נאך

---

19 בתו הבכירה הבתולה אסתר ע״ה שנפטרה בילדותה בעיר סאטמאר, ביום י״א אלול שנת תרפ״א לפ״ק.

20 וז״ל: ... ויראה לי עוד. כי מלבד השתתף הנביא עם הנביא, והחכם עם החכם בתועלת קבול החכמה כמו שפירשנו, יש בזה ענין אחר. והוא, שאין ספק שראוי שנאמין שכמו שבזמן שבית המקדש קיים, היה המעון ההוא המקודש מקום מוכן לחול שפע הנבואה והחכמה, עד שבאמצעות המקום ההוא היה שופע על כל ישראל. כן ראוי שיהיו הנביאים והחסידים מוכנים לקבל [שפע] החכמה והנבואה, עד שבאמצעותם יושפע השפע ההוא על המוכנים לכל בני דורם לכך גם אם לא ישתתפו עמהם. אבל מצד המצאם בדורם שהם עצמם כמו המקדש המקודש.

והרמב״ן ז״ל כתב בסוף סדר והיה עקב: ויתכן באנשי זאת המעלה שתהיה נפשם גם בחייהם צרורה בצרור החיים, כי הם בעצמם מעון לשכינה, כאשר רמזו בעל ספר הכוזרי ע״כ, ואפשר שנתכוין גם לזה. ולפיכך בהמצא לנביאים והחסידים בדורות יהיה השפע שופע עליהם, ובאמצעותם אפשר שיהיה שופע על כל המוכנים מבני דורם. וכל שכן לאותם שהם מתקרבים אליהם ומשתתפים עמהם. ולא בחייהם בלבד כי גם אחרי מותם, מקומות קברותיהן ראויין להמצא השפע שם בצד מן הצדדים. כי עצמותיהם אשר כבר היו כלים לחול עליהם השפע האלהי, עדיין נשאר בהם מן המעלה והכבוד שיספיק לכיוצא בזה. ומפני זה אמרו רז״ל: שראוי להשתטח על קברי הצדיקים ולהתפלל שם. כי התפלה במקום ההוא תהיה רצויה יותר להמצא שם גופות אשר חל עליהם כבר השפע האלהי, עכ״ל.

21 הרבנית רייזל ע״ה בתו של הרה״ק מגארליץ ז״ל נישאה בזיווג ראשון להגה״צ רבי משה אייכנשטיין ז״ל, ובזיווג שני להגה״צ רבי פנחס חודורוב ז״ל, ובזיווג שלישי נישאה לבעל השפת אמת מגור ז״ל.

די התונה האט ער געפרעגט פאר זיין רביצין, רייזל׳ע האט זי געהייסן, האט ער איר געפרעגט צי זי וויל האבן א קינד ווי דער דברי חיים? האט זי געזאגט אז אזוי ווי דער דברי חיים קען נישט זיין, האט ער געזאגט, אויב נישט איז נישט...

אין גור האבן זיי געזאגט, אז זי האט געמיינט אז ס׳איז א גאליציאנער ווערטל, דער שפת אמת א ווארט האט געמיינט א ווארט, ער האט איר געפרעגט צי זי וויל האבן א קינד, אז נישט איז נישט...

זיי זאגן אז ביי די לויה פונעם שפת אמת איז זי געשטאנען ביי די טיהר און האט מורא׳דיג געוויינט, האט זי געזאגט, מ׳האט געמאכט די טהרה אין זיין שלאף צימער, האט זי געזאגט, דאס איז די צווייטע מאל ווען ער איז אין דעם צימער.

דער שווער האט מיר געזאגט אז ער פלעגט צו פארן אויף גור צו די מומע, זיי האבן איר מורא׳דיג מכבד געווען, זי איז געבליבן וואוינען דארט אינעם הויז פונעם שפת אמת, אין די דירה וואס איז נעבן ביהמ״ד, מ׳האט איר איבער גענאזט די דירה, דער אמרי אמת האט איר געוואלדיג מכבד געווען.[22]

א׳ הנוכחים: דער שווער איז נאך געפארן קיין גור?

האדמו״ר מגארליץ: יא, זי האט נאך געלעבט אסאך לענגער, דער שפת אמת איז יונגערהייט אוועק, דער שפת אמת איז נישט געווארן קיין זעכציג יאר, ער איז אוועק תרס״ה.

רבינו: זי איז אוועק אין די סוף צ׳ יארן.

א׳ הנוכחים: איז דער שווער געגאנגען באזוכן דעם גארליצער רב׳ס טאכטער?

האדמו״ר מגארליץ: זי איז געווען מומע רייזל׳ע, דעם זיידן רבי אלישע׳ס שוועסטער. א עכטע מומע.

מיין שווער האט מיר אמאל גזאגט אז דער אמרי אמת איז אויך אמאל געקומען צופארן, ער איז געקומען אמאל באזוכן דעם פעטער רבי אלישע, ווען ער איז אמאל אדורך געפארן, און מ׳האט גזאגט אז ער איז א גרוואלדיגער ידען אין כתבי יד, אין די אלע זאכן, און ס׳איז דא ביי אונז א כתב יד וואס דער זיידע רבי מאטעלע (חותנו הרה״ק רבי מרדכי דוב מהאראנסטייפל ז״ל) האט געגעבן א סגולה פאר א מקשה לילד, איינע פון די סגולות, איז מ׳האט געזאגט אז ער איז ידען אין כתבי יד האט ער עם ארויס געמומען פארץ אמרי אמת, האט ער אים גזאגט, וואו קומט עם צו דיר? דאס איז דאך דער כתב יד פון רבי חיים וויטאל אויף דעם און דעם דף,[23] אזוי האט ער אים גרוואוסט צו זאגן אויף די רגע.

דער זיידע רבי מאטעלע פלעגט געבן אסאך סגולות, דער רבי וויסט דאך.

רבינו: יא, ער האט געהאט א בוך פון סגולות.

האדמו״ר מגארליץ: כ׳האב גערעדט מיט די טוווערסקי אייניקלעך, זיי האבן דאס געהאט בירושה, האבן זיי גזאגט, אז ס׳האט נאר געהאלפן ווען דער זיידע האט דאס געגעבן.[24]

כ׳האב גזעזהן לעצטנס א קאפי פון א בריוו אז דער רבי (הדברי יואל) ז״ל האט זיך גרוואנדן צו רבי שלום אליעזר׳ל

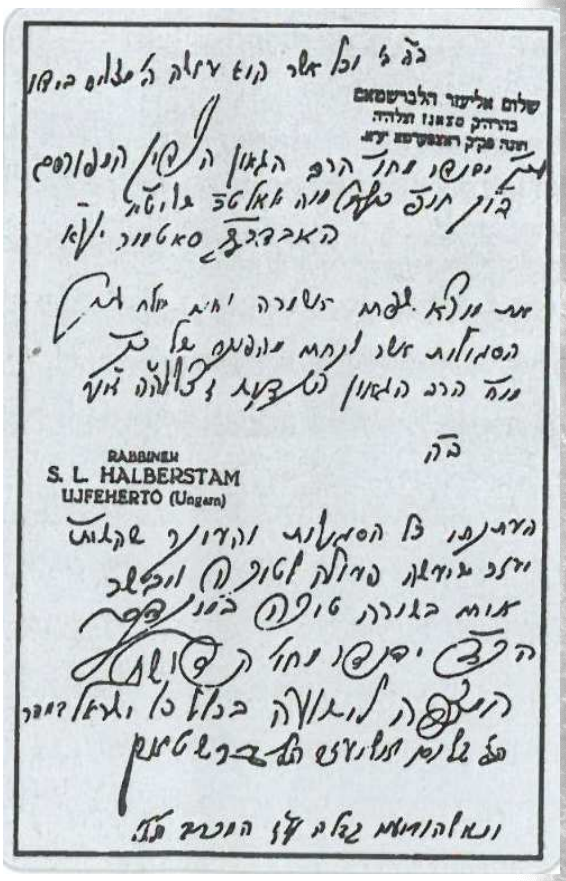
---

22 עיי׳ בס׳ שבחי הצדיקים שהאדמו״ר מצאנז זמיגראד ז״ל בעל האריה שאג, היה מספר שזוכר כשהיה ילדים קטנים היו נוסעים לפולין לבקר את דודתם הרבנית מגור, והיא היתה נותנת להם מעות לקנות בעקיטשעס לכבוד יו״ט, כי היא היתה עשירה.

23 אגב, לפלא לציין מה שמובא בס׳ מבאר הפרשה על התנוכה (מהגה״צ ר״א בידערמאן שליט״א) ששמע מאיש מהימן שהאמרי אמת היה לו באמתחתו כתבים מהקדוש רבי חיים וויטאל ז״ל, ושלחו לארץ הקודש לפני המלחמה בכדי שידפיסו אותו שם, אך הוא נאנס אצל המדפיס והכתבים נעלמו, והאמרי אמת הגיע לארה״ק והמדפיס התנצל בפניו, והאמרי אמת שאל לו האם לפחות הוא זוכר א׳ מהחידו״ת, והלה חזר בפניו על ד״ת אחד בסוף פר׳ מקץ והאמרי אמת מאוד נתרגש מהד״ת הלז, עיי״ש העובדא באריכות.

24 מן הראוי להעתיק סיפור שסיפר האדמו״ר מסקווירא בארא פארק שליט״א כשביקר אצל מרן שליט״א בענין זה, (שנתפרסם במדור זו בשנת תשע״ט): ...דער האראנסטייפלער פון מילוואקי (הרה״צ רבי יעקב ישראל טווערסקי ז״ל חתן הגה״ק הקדושת ציון מבאבוב ז״ל) האט פארציילט אז זיין מאטע (הגה״צ רבי לייבעלע טווערסקי ז״ל בן הגה״ק רבי מאטעלע מהאראנסטייפל ז״ל) האט פארציילט אז ער האט געהאט א ברודער וואס ווען ער איז געווען א קינד, און די ציינער זענען געווען פארפוילט, האט ער געהאט געוואלדיגע יסורים, ער איר אריין צום זיידן דער טשערקאסער (אבי אמו הגה״ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ז״ל), און דער טשערקאסער האט אים ארויס געמומען א ספר הסגולות, און אויפגעמישט און געווינן אז דא איז דא א סגולה, און ער האט אים געמאכט די סגולה, און ס׳האט אים געהאלפן, אז אלע יארן האט ער גארנישט געפילט קיין ציין וויטאג, און יעצט אויף דער עלטער, האט נאכאמאל אנגעהויבן ווי צו טוהן, האט ער געזאגט פאר מיין טאטע ׳דו קענסט דאך מיר, דו וויסט דאך אז איך האב א גוטן קאפ און א גוטן זכרון, כ׳האב געדענקט גוט דעם ספר וואס דער זיידע האט מיך געווינן, כ׳האב עס ארויס געמומען און כ׳האב געטוהן די סגולה, פונקט ווי דער זיידע האט עס געמאכט, אבער ס׳איז נישט געווען דעם זיידנס סגולה׳ (שלא הועיל מה שעשה בעצמו, כי רק זכותו של זקינו הגה״ק הנ״ל היא שעמדה לו או)...

(מראצפערט ז"ל), ער בעט אים סגולות אויף עפעס אן ענין, און רבי שלום אליעזר"ל שיקט צוריק עטליכע סגולות.[25]

דער לעצטער סטוטשינער רבי רבי יהודה'לע (כ"ק בעל מנחת יהודה ז"ל) האט געהאט איין טאכטער, ער איז געפארן קיין ארץ ישראל.

אב"ד בערטש: ער האט נישט געהאט קיין קינדער צוואנציג יאר, און דער פאטער (הרה"ק רבי איציק'ל מסטוטשין ז"ל) האט אים געשיקט קיין ארץ ישראל, ער האט אים גזואגט 'כאן אי אתה זוכה לבנים',[26] איז ער איז געפארן קיין ארץ ישראל, אזוי האט ער געהאט איין טאכטער.

האדמו"ר מגארליין: ער איז געווען א קרוב משפחה, (בהיותו נכד הרה"ק מראזוואדוב ז"ל חתן מרן החייטב לב ז"ל) און ער איז אפגעשטאנען ביי רבי אלישע דעמאלטם.

ס'איז געווען אזוי, דער זיידע רבי מאטעלע האט געהאט א מאכל וואס ער פלעגט צו געבן אלין סגולה פאר די וואס האבן נישט געהאט קיין קינדער, ער האט דאך נישט געארבעט אין די קאך, איז די באבע יוכבד רבקה (הרבנית הצד' א"ח של רבי אלישע ע"ה) האט דאס געקענט, זי פלעגט דאס צו מאכן פארץ זיידן וועז דער זיידע האט עם געהייסן מאכן, און רבי יהודה'לע פאר וועז ער איז געפארן אויף ארץ ישראל האט ער זיך אפגעשטעלט אויפן וועג אין גארליין, און ער האט געבעטן די באבע זי זאל אים מאכן די סגולה, האט זי גזואגט אז זי דארף האבן פאר עמיצן אויף הכנסת כלה דארף זי האבן צוויי הונדערט און פופציג דאללער, איז טאמער וועט ער איר געבן צוויי הונדערט און פופציג דאללער מאכט זי אים די סגולה, האט ער גזואגט אז ער האט נישט יעצט געגנוג געלט, ער דארף דאך האבן געלט צו פארן אויף ארץ ישראל, ער געבט איר יעצט הונדערט און פופציג דאללער, און ער וועט איר אפגעבן שפעטער דאס געלט וועז ער וועט צוריק קומען. שפעטער איז ער צוריק געקומען נאך וואס ער איז געהאלפן געווארן, האט ער געהאלטן אז ער איז געהאלפן געווארן בזכות ארץ ישראל, האט מען גזואגט ביי אונז אינדערהיים א וועלטל, ביי מיין שוועי, אז בזכות ארץ ישראל פארדעם האט ער טאקע געהאט נאר א טאכטער....

---

25 עיי' בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' צ"ז) כידוע סבל מרן רביה"ק זי"ע הרבה מצער גידול בנים, ופע"א כששטח את צערו לפני הרה"ק מהרש"א מראצפערט זי"ע, אמר לו הרה"ק שיש בידו פנקס שירש מחותנו הגה"ק מהארנאסטייפל זי"ע שהיה לו במסורת מבית אבותיו הקדושים מטשערנאבל, בו רשומות סגולות לכל מיני דברים, וביניהם סגולה לחשובי בנים, ואמר לו שישלח לו העתק מהסגולות הרשומות שם, כדי שיהיו לו לעזר להוושע בזרע של קיימא, ואכן אחרי זמן מה שלח לו הרה"ק אגרת ברכה בה נעתקו הסגולות הרשומות שם, (ראה העתק תצלום המכתב המצו"ב) וזה לשונו:

"ב"ה, ב' וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו. לכ"ק ידידי מחו' הרב הגאון הצדיק המפורסם בו"ק חו"פ כקש"ת מו"ה יואל ט"ב שליט"א האבדק"ק סאטמאר יע"א. את מוצא שפתי אשמרה ואני שולח לכ"ק הסגולות אשר לקחתי מהפנקס של כ"ק מו"ח הרב הגאון הקדוש זצללה"ה זי"ע. (כאן נעתקו הסגולות) העתקתי כל הסגולות והעיקר שהשי"ת יעזור שיעשה פעולה לטובה ויבשר אותי בשורה טובה במוקדם. הכ"ד ידידו מחו' הדוש"ת המצפה לישועה בכלל כל ישראל במהרה. הק' שלום אליעזר הלברשטאם. ונא להודיעני קבלה ע"ז המכתב הנ"ל".

ומעניין לענין עיי' בהקדמות הס' ילקוט אגרות קודש - צאנז שהרה"ק רבי מאטעלע עמד תחת החופה של א' מנכדותיו, וגחן ולחש לבתו הרבנית מראצפערט ע"ה [אם הכלה] שעשב פלוני מסוגל לזש"ק, ואמנם שנים רבות חלפו ולא נושעו בזש"ק ורבי מאטעלע כבר נלב"ע, עד שהשיגו ממדינה רחוקה עשב פלוני ונתברכו בזרע ברך.

26 לשון הרש"י עה"ת בראשית פרק יב, פסוק א: רש"י. לך לך - להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול 'כאן אי אתה זוכה לבנים'.

רבינו: ביי רבי יהושע'לע טאמאשווער ז"ל איז געווען א מעשה, איינער האט נישט געהאט קיין קינדער, און ער איז געקומען צו אים, האט ער אויסגעבעטן געלט, האט יענער געזאגט גוט איך בין גרייט צו געבן, אבער פארוואס דארף איך געבן יעצט, ווען כ'וועל געהאלפן ווערן דעמאלטס וועל איך געבן, האט ער געזאגט גוט, מסכים, ס'איז אדורך א יאר און ער איז געהאלפן געווארן, און ער איז געקומען אפבעטן דאס געלט, ער האט דאך שוין געהאט דאס קינד, האט ער געזאגט אז ער געבט נישט, האט ער אים געזאגט, לעולם וואלט איך דיך געדארפט יעצט שעלטן פאר דעם, אבער מ'טאר דאך נישט שעלטן א איד, וועל איך דיך בענטשן, קום אהער וועל איך דיך בענטשן, דרייצן רויטע טעכטער... וכך הוה.

רב דביהמ"ד ישמח משה: ער האט געדארפט צאלן נדן פאר דרייצן טעכטער.

א' הנוכחים: איינער האט אמאל געזאגט, קצתי בחיי מפני בנות ח"ת, אכט מיידלעך, דאס האט געמיינט א הון תועפות פון געלט.[27]

רב דביהמ"ד ישמח משה: מיין זיידע הרב פעלדמאן (הגאון רבי בנימין חיים פעלדמאן ז"ל) האט געהאט זיבן טעכטער, פלעגט ער אייביג צו זאגן, נאר א צפת'ער קען דאס האבן.

רבינו: ער האט געהאט זיבן טעכטער, און ער האט א נאמען געגעבן די זיבעטע 'בת שבע'...

רב דביהמ"ד ישמח משה: יא, האט ער געזאגט נאר א צפת'ער קען דאס טוהן, זיבן טעכטער... מיין באבע איז געווען א צפת'ער.

אבער כ'מיין אז מיין פעטער רבי וואלף בער לעבאוויטש איז אויך וועגן דעם געגאנגען קיין ארץ ישראל, ער האט דארט געוואוינט אפאר יאר.

רבינו: יא, כ'געדענק ער האט געוואוינט אין ארץ ישראל, דער טאטע איז געווען תשכ"ג אין ארץ ישראל אוף ל"ג בעומר, און איך בין מיטגעווען, און ס'איז געווען זונטאג ל"ג בעומר, דעמאלטס איז ער געווען שבת אין צפת,[28] און זונטאג אינדערפרי איז ער געפארן קיין מירון, ס'איז נאכנישט געווען אזא גרויסער עולם ווי היינט, אבער ס'איז געווען א ציבור, מוצאי שבת בין איך אויך אריין געפארן קיין מירון פון צפת, גלייך נאך הבדלה בין איך געפארן צוזאמען מיט ר' וואלף בער, דארט האבן מיר געזאגט אינאיינעם, צי אין איין סידור, עכ"פ כ'בין געשטאנען נעבן אים, דאם געדענק איך, ער האט נאכנישט געהאט קיין קינדער דעמאלטס.

א' הנוכחים: דער רבי האט אים געהייסן פארן קיין ארץ ישראל?

רבינו: יא, דער פעטער ז"ל האט אים געזאגט זאל פארן.

רב דביהמ"ד ישמח משה: דער רבי האט אים געזאגט 'משנה מקום'. און ער האט אים געזאגט די זעלבע רש"י כאן אי אתה זוכה לבנים.

א' הנוכחים: דער רבי ז"ל האט אים געזאגט קיין ארץ ישראל?

רבינו: יא, און ער איז געווען אין ארץ ישראל, פאר ער האט געהאט קינדער, איך האבן אים געזעהן דארט.

א' הנוכחים: דער רבי ז"ל האט דאך נישט געגליכן אז מ'פארט קיין ארץ ישראל.

רבינו: ער איז טאקע נאכדעם צוריק געקומען.

ער האט געהאט דא זיין גאנצע משפחה, נאר זיין ערשטע קינד האט ער געהאט אין ארץ ישראל.

אב"ד בערטש: ער איז געווען א מלמד דא אין סאטמאר.

רבינו: ער איז דארט אויך געווען א מלמד.

בקיצור כ'האב אים דארט געזעהן אין ארץ ישראל, ל"ג בעומר אין מירון.

כ'געדענק דער טאטע איז געפארן דעמאלטס פון צפת קיין מירון, ער איז געפארן מיט א באס, רבי מענדל פריעדמאן איז אויך געפארן אויפן באס, און אויפן וועג האט רבי מענדל פריעדמאן געזונגען בר יוחאי, ער האט עם זייער פרום אזוי געזונגען, זייער ערליך, דער טאטע האט זייער שטארק הנאה געהאט פון זיין זינגען.[29]

---

27 אגב, עיין בס' תורה בטהרה (עמ' ע"ד) ...ושמעתי שבזמנו פסק הג"ר משה ביק שהיום באמריקא אפשר להתיר שיראו החתן והכלה זה את זה אפילו עד שמונה פעמים שלא יהיה להם שום ספק, וכשנודעו הדברים לאדמו"ר רבי יואל מסאטמאר זצ"ל המליץ בלשון הפסוק (בראשית כו) קצתי בחיי מפני בנות ח"ת שמגונה הדבר שהחתן והכלה פוגשים זה את זה, והשיב על זה הר"מ ביק הסאטמאר רב מסדר קידושין ואני מסדר גיטין...

28 ויש לציין שבס' חידו"ת מהר"ם ט"ב (ה"א עמ' קל"ג) מובא הד"ת שאמר אז מרן הברך משה זי"ע בס"ג בעיר צפת על הפייט בר יוחאי וכו' עליית ללקוט בו מרקחים, עיי"ש בדבה"ק.

29 ה"ה הגה"ח רבי מענדל פרידמאן ז"ל מחשובי התלמידים של מרן רבינו ז"ל עוד בק"ק סאטמאר, ומגדולי הרמי"ם ומרביצי תורה ויר"ש בישיבת רביה"ק בעיה"ק ירושלים ואה"כ בקרית יואל ושם מנו"כ.

רב דביהמ"ד ישמח משה: וועז איז רבי מענדל געקומען קיין אמעריקא?

רבינו: שפעטער, אסאך שפעטער, ביי די יום כיפור מלחמה, יענע צייט ערגעץ.

רב דביהמ"ד ישמח משה: ל"ג בעומר אין מירון אין יענע יארן איז געווען אזא עולם?

רבינו: ניין, מיט יארן שפעטער בין איך געפארן קיין מירון, כ'בין געווען אין בני ברק, און כ'בין געפארן קיין מירון פארטאג'ס, וועז איך בין אנגעקומען איז געווען נאכ'ן נץ, און כ'האב געקענט צוגיין צום ציון, די וואס זענען געווען דארט ביינאכט זענען שוין אוועק געגאנגן, און די פון בייטאג זענען נאכנישט אנגעקומען.

הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א, רב דביהמ"ד ברך משה בקר"ו, חדב"ן: מ'האט געוואוסט אז דער פרומער עולם איז נישט געגאנגען ביז פארנאכט'ס, דאס איז נאך געווען פונעם ערשטן הרב דושינסקיא (כ"ק בעל תורת מהרי"ן גאב"ד ירושלים עיה"ק ז"ל).

רב דביהמ"ד ישמח משה: ער האט נישט געלאזט, ער האט געזאגט אין זיין ישיבה אין ירושלים 'רבי שמעון איז דא (בירושלים) און נישט דארט'. ער איז געווען זייער שארף, וועגן די תערובות האט ער עס געזאגט, רבי שמעון איז נישט דארט, ער איז דא אין די ישיבה... עמטליך אין דושינסקי פארט מען נישט עד היום, כ'רעד עמטליך, פריוואט פארט מען...

רב דביהמ"ד ברך משה: אין מיינע צייטן איז רבי משה **ארי'** (כ"ק בעל עטרת יהושע גאב"ד ירושלים עיה"ק ז"ל) אויך נישט געפארן, ס'איז געווען קבוצות וואס זענען געפארן נאר פארנאכט'ס.

רב דביהמ"ד ישמח משה: יעצט לכאורה וואלט ער שוין געלאזט פארן, וויל אז די מדינה לאזט נישט, דארף מען שוין פארן....

רבינו: וואס עס וועט זיין היי יאר וועסט מען נישט, ווער ס'וועט יא פארן, וויזוי ס'וועט'זיך אויסשטעלן, מדארף דארט רחמי שמים אז ס'זאל אדורך גיין בשלום.

ואחרי ששרו ניגוני שמחה והודאה

דיברו אודות עריכת התנאים בחוה"מ פסח

ואמר רבינו: חוה"מ שרייבט מען נישט, אבער מ'קען שרייבן פריער, אלעס צוגרייטן פריער, נאר ברעכן טעלער און ליינען די תנאים וועט זיין הוה"מ מיטן עולם.[30]

ולחיבת הקודש נעתיק כאן מתוך פרקי זכרונות שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בסעודתא דעתיקא קדישא בעיה"ק צפת ת"ו יום שב"ק פרשת קרח תשפ"א העלי"ט: "איך בין אויך געווען מיטן מאטן ביי יענע נסיעה, דעמאלטס בין איך שוין יא מיטגעקומען, כ'בין שוין געווען א בחור נאך די בר מצוה, דער טאטע ז"ל איז געווען דא אין צפת, ס'איז געווען א שבת פאר ל"ג בעומר, זונטאג איז געווען ל"ג בעומר, איז מען ארויס געפארן מיט א באס קיין מירון, כ'געדענק רבי מענדל פריעדמאן האט געזינגען "בר יוחאי" אויפן באס, ער האט עס געזינגען מיט אזא ווארימקייט, מיט אזא מין נעימות, דער טאטע ז"ל איז זייער נתפעל געווארן פון זיין זינגען. יארן שפעטער וועז דער טאטע ז"ל האט שוין געפירט די ל"ג בעומר טישן אין קרית יואל, האט ער מכבד געווען ר' מענדל צו זינגען 'בר יוחאי' אדאנק יענעם ל"ג בעומר וואס ער האט אים געהערט זינגען מיט אזא השתפכות הנפש דעם בר יוחאי אויפן באס אויפן וועג קיין מירון".

ונעתיק כאן מתוך דברי ההספד אשר נשא כ"ק מרן רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע, בשנת תש"ן, לפני מטתו של הגה"צ רבי מענדל פריעדמאן ז"ל, שם הזכיר בגעגועין את הנסיעה הרוממה לאת"ק מירון כאשר הגה"צ ר' מענדל ז"ל שר בר יוחאי בנעימות נפלאה, וז"ק: "איך געדענק וועז כ'בין געווען אין ארץ ישראל דאס ערשטע מאל בין איך דארט געווען ל"ג בעומר, זונטאג איז געווען ל"ג בעומר, זענען מיר אויף שבת געווען אין צפת, און א גאנצן וועג בין איך געפארן מיט דעם רבי מענדל'ן, וואס כ'האב אים שוין נישט געהאט געזעהן א צייט. זענען מיר געפארן אינאיינעם קיין מירון, און ער האט דארט אויפ'ן וועג געזינגען 'בר יוחאי', מיט אזא התעוררות, איך האב געפילט אז ער האט אריינגעלייגט דערין אזא הארץ, מיט אזא טעם, וואס איך האב נאך אזוינס נישט געהערט, און פון דעמאלטס אן - עס איז שוין איבער צוואנציג יאר - יעדן ל"ג בעומר וועז איך הער זינגען די 'בר יוחאי' קען איך נישט פארגעסן ווי ער האט דעמאלטס געזינגען דעם 'בר יוחאי' אויפן באס פארנדיג קיין מירון, וועגן דעם פלעג איך אים מאקע אויך הייסן ער זאל זינגען ל"ג בעומר דא בים טיש 'בר יוחאי' [ההספד נדפס במלואו בסוף ספרו זכרון מנחם (עמוד ר"י)].

---

30 ונעתיק מתוך דברות קודש של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א אצל שמחת קריאת התנאים בחוה"מ פסח העלי"ט בבית המדרש הגדול בקרית יואל יצ"ו: מ'האט געזאגט אז מ'וויל מאכן א תנאים אום יו"ט, האבן מיר געהאט אסאך זאכן, דאס דארף זיין אויסגעהאלטן על פי הלכה צו מאכן אום יו"ט, מ'מעג א שידוך טוהן חוה"מ, וועז מ'טוט א שידוך חוה"מ מעג מען שרייבן תנאים, אזוי שטייט, ס'איז א דין אין שולחן ערוך אז מ'מעג שרייבן תנאים. אבער וועז מ'טוט א שידוך פאר יו"ט זאל מען עס אוועק לייגן אויף יו"ט און שרייבן תנאים אין יו"ט דאס איז שוין נישט אזוי אויסגעהאלטן, האט מען אונטער געשריבן פאר יו"ט, מ'זאל נישט דארפן שרייבן יו"ט. נאכדעם צו מאכן א תנאים אום יו"ט, מאכן א סעודה אום יו"ט זאגט דער טורי זהב אויך מ'טאר נישט מאכן א סעודת תנאים יו"ט, מ'מעג מאכן תנאים, דער טורי זהב זאגט מ'מעג שרייבן תנאים, אבער מאכן א סעודה דאס איז שוין דער טורי זהב מפקפק, אבער אז מ'מאכט נישט קיין סעודה נאר א פירות סעודה איז שוין נישטא קיין פקפוק, דאס איז שוין לכל הדעות. מהאט געדארפט זעהן ס'זאל זיין אויסגעהאלטן.

סעודת ראש חודש עם תלמידי ישיבתינו הק'
ישיבת עסק התורה
יום ד' קרח ר"ח תמוז תשפ"ב לפ"ק

כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', כולם שמעו דברים מסיני, יעדער האט געהערט דברים מסיני.

שטייט אין חתם סופר אין די דרשות אויף שבועות, זאגט ער, וביום הביכורים בהקריבכם **מ**'נחה **ח**'דשה **ל**'ה' **ב**'שבועותיכם, איז די ראשי תיבות **מחל"ב**, דאס איז א רמז אז שבועות עסט מען מילעכיג'ס, און דער חתם סופר זאגט דאס ענין פארוואס מ'עסט מילעכיג'ס שבועות, וואס איז דער רמז.

זאגט ער, מ'נעמט די משקה פון חלב וואס ס'איז א געשמאקע משקה, ס'איז א משקה פאר יונג און פאר אלט, פון קינדווייז אויס צי מ'קען יא עסן צי מ'קען נישט עסן, איז חלב א משקה המחי'ה, און דאס איז גוט עד זקנה ושיבה, מ'קען נעמען דעם חלב און עס צוטיילן, מ'קען ארויס נעמען די סמעטענע דערפון, די פעטע חלק, דעם חלק המובחר, פון דעם מאכט מען פוטער, נאכדעם קען מען ארויס נעמען אנדערע חלקים וואס פון דעם מאכט מען קעז, נאכדעם איז שוין דא די וואסער, מי חלב, וואס דאס גיסט מען שוין אויס, זאגט ער, דאס ווייזט אויף די חלקים פון כלל ישראל, ס'איז דא דער חלק המובחר, ס'איז דא די שוואכערע חלק, און ס'איז דא גאנץ שוואכע חלקים.

וועז דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה פאר כלל ישראל, האט דער אויבערשטער געקענט אויסקלויבן און מאכן א ישיבה פאר מצויינים, מ'נעמט נאר אהן די וואס זענען מצויינים, און מיט זיי לערנען די תורה, אבער דער אויבערשטער האט נישט אזוי געטוהן, דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה פאר גאנץ כלל ישראל, יעדער איז געשטאנען אויפן בארג סיני.

וועגן דעם במשך הדורות קען מען זעהן פון פשוט'ע מענטשן קומט ארויס א זוהן אדער א איניקל א תלמיד חכם, מ'האט זיך נישט פארגעשטעלט פון אזא משפחה פון דא זאל זיין לומדי תורה, ווייל יעדער איז געווען אויפן בארג סיני, אפילו ער איז נישט קיין תלמיד חכם, זיין זוהן איז נישט קיין תלמיד חכם, איז זיין איניקל א תלמיד חכם. וועז מ'קלויבט וועז אויס און מ'מאכט וועז אזא בירור, וואלט מען געגעבן די תורה נאר פאר די מובחרים, וואלטן די אנדערע טאקע אוועק געפאלן און ס'וואלט וועז טאקע נישט ארויס געקומען שפעטער פון זיי בעסער'ס, אזוי איז יעדער געשטאנען אויפן בארג סיני, האט יעדער מקבל געווען די תורה, און אז יעדער האט מקבל געווען די תורה איז ער ערליך, טאמער נישט ער, איז די קינדער, די

איניקלעך, די אור איניקלעך, עס קומט ארויס, ווייל יעדער האט געהערט אנכי ולא יהיה לך.

דאס איז דער רמז בהקריבכם מ׳נחה ח׳דשה ל׳ה׳ ב׳שבועותיכם, וואס מ׳עסט מאכלי חלב, צו ווייזן אז דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה פאר כלל ישראל אויף דעם אופן אזוי ווי חלב, וואס אזוי ווי ס׳איז, איז עס א משקה המחיה פאר יונג און אלט, פאר יעדן איינעם, אזוי זאגט דער חתם סופר.

דאס איז א געוואלדיגער ענין אינעם עולם הישיבות, מ׳דארף וויסן אז דער אויבערשטער האט געזאגט פאר משה רבינו כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, כה תאמר זאגט רש״י, בלשון הזה כסדר הזה, וואס מיינט דאס כסדר הזה? נאר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, מ׳וועט מאכן ישיבות, מ׳וועט מאכן וואו מ׳זאל לערנען, כסדר הזה, אזוי ווי דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה אויפן בארג סיני, ער האט געגעבן די תורה פאר גאנץ כלל ישראל, ער האט נישט אויסגעוועלט, דעם יא און דעם נישט, ער האט יעדן איינעם געגעבן די תורה, כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, אזוי זאל מען לערנען פאר אידישע קינדער, יעדעם אידיש קינד וואס וויל לערנען די תורה זאל האבן פלאץ אין ישיבה, און זאל קיינען עוסק זיין בתורה, דאס איז א געוואלדיגע זאך אין עולם הישיבות.

היינט איז געווארן אזוי, מ׳באנוצט זיך מיט אזא ענין אין די ישיבות, איך קלויב מיר אויס אזא מין סארט בחור, און אזא מין סארט בחור, און ס׳מאכט א חורבן אינעם עולם הישיבות, בכלליות ביי כלל ישראל, כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, נאר אזוי אויף דעם דרך.

דער פסוק זאגט דא, כי כל העדה כולם קדושים, כולם שמעו דברים מסיני, מ׳האט נישט אויסגעוועלט פארן בארג סיני, יא, ס׳איז טאקע געווען ביים בארג סיני מחיצות לעצמם, אבער יעדער איז געשטאנען ביים בארג סיני, אין בארג סיני קענסטו שוין מאכן א חילוק, אבער מ׳מוז זעהן ער זאל זיין שטיין אויפן בארג סיני, און אויפן בארג סיני קענסטו מאכן חילוקים, כולם שמעו דברים מסיני, דאס איז דער כי כל העדה כולם קדושים, יעדער איינער, יעדער בחור וואס זיצט אין די ישיבה איז כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה׳, יעדער איינער, דאס איז א געוואלדיגער יסוד פאר אידישקייט, א יסוד פאר אלעמען ווי אזוי מ׳דארף זיך צו פירן מיד ולדורות, כי כל העדה כולם קדושים.

*

כ׳האב אינזין געהאט רגשי לבבי די וואך, איך קען דאס נישט באהאלטן, ווער ס׳ווייסט וואס עס טוט זיך איך רעד יעצט אין די גו״שע וועלט, און ס׳איז א גרויסער נפקא מינה אין די אידישע וועלט, אין די גו״שע וועלט האט דאס העכסטע געריכט אין אמעריקא דא אין די מדינה, געגעבן א אורטייל וואס איז זייער שטארק נוגע פאר כלל ישראל, די וואך האבן זיי ארויס געגעבן א אורטייל וואס איז נוגע הפרדת דת ומדינה, וואס מ׳מעג יא לערנען און וואס מ׳מעג יא טוהן, אויף די רעגירונג׳ס פארמעגן, אויף די רעגירונג׳ס פלעצער, וואס עס באלאנגט פאר די אמעריקאנע רעגירונג, ״מ׳קען נישט מונע זיין און מ׳טאר נישט מונע זיין דאוונען אויף די רעגירונג׳ס פלעצער״ אלעס וואו ס׳באלאנגט פאר די רעגירונג, כאטשיג די אמעריקאנע רעגירונג האט נישט קיין רעליגיע, ס׳איז אפגעטיילט, אבער ווי מ׳זאגט צו שטערן יענעם, דאס מיינט רודף׳ן די רעליגיע, דאס טאר מען אויך נישט, מ׳טאר נישט רודף׳ן די רעליגיע, במילא דארף מען יענעם לאזן, דאס איז זייער נוגע כלל ישראל, און דאס איז פאר אונז נוגע.

דער טאטע ז״ל מיט יארן צוריק האט ער געמאכט א מוסד פאר קראנקע קינדער, און דאס איז א רעגירונג׳ס מוסד, דאס באלאנגט פאר די אמעריקאנע רעגירונג, דאס איז די רעגירונג׳ס פארמעגן, און דאס דארף זיך צו פירן לויט די פארשריפטן פון די אמעריקאנע רעגירונג, מ׳האט דעם טאטן ז״ל זייער מצער געווען, מ׳האט אים זייער ווי געטוהן, מ׳האט אים באשולדיגט, ס׳איז געווען וואס זענען געווען בזדון, און ס׳איז געווען וואס זיי זענען געווען בשגגה, ווייל מ׳האט זיי אריין געארט אין דעם, אבער ס׳איז געווען וואס זענען געווען בזדון, זיי האבן געוואוסט דעם גאנצן אמת, און די גאנצע מחשבה איז געווען אים פשוט צו טרונקען דאס בלוט און מצער צו זיין, זיי האבן מיטגעשלעפט מיט זיך אזעלכע מענטשן וואס האבן נישט פארשטאנען און זיי האבן זיך געלאזט מיטשלעפן, כאילו דאס א זאך וואס איז כנגד התורה, כאילו מ׳טאר דארט נישט דערמאנען דעם שם ה׳, במילא האט מען געמאכט דערפון א גאנצע מערכה.

דאס העכסטע געריכט אין די מדינה דא האט ארויס געזאגט קלאר, מ׳מעג דאוועגען, מ׳מעג דערמאנען דעם אויבערשטן׳ס נאמען, מ׳קען קומען אינדערפרי דאוועגען שחרית, און ווען ס׳ענדיגט זיך די טאג קען דער גאנצער ציבור, וועד ס׳איז דארט - מ׳קען נישט צווינגען דארט צו דאוועגען, אבער וועד ס׳וויל, וועד ס׳גייפינט זיך דארט - קען געהעריג דאוועגען אפען אומבאהאלטן, דאוועגען, זאגן תהלים, וואס מ׳וויל. **לעניית דעתי, דארף מען מפייס זיין דעם טאטן ז״ל, די אלע וואס זיי האבן געהאט א האנט אין דעם, ליגט אויף זיי א חוב מפייס צו זיין דעם טאטן ז״ל אויף די שפיכות דמים וואס מ׳האט אים גורם געווען, דער צער און די עגמת נפש, איך קען דאס נישט פארגעסן, זיין צער און זיין עגמת נפש... איך קען דאס נישט פארגעסן....**, מ׳האט אים וויי געטוהן עד דכדוכה של נפש, כ׳מיין אז יעצט נאך דעם וואכעדיגן אורטייל פונעם העכסטן געריכט, איז דאס קלאר פאר יעדן איינעם דעם בלוט בלבול וואס מ׳האט געמאכט, וה׳ הטוב יכפר בעדם.

מסיבת לחיים לאחר יציקת הבורות
למקוה מפואר בבנין ביהמ״ד דקהלתינו הק׳
בשכונת קוועיקער היל בגלילות קרית יואל יצ״ו
יום ד׳ פרשת קרח תשפ״ב לפ״ק

די וואך איז דא א שטארקער רמז, מ׳ווייסט אז דאס פון א מקוה יעדן טאג דאס קומט פונעם בעל שם הקדוש, צו גיין אין מקוה יעדן טאג צו דאוועגען און לערנען בטהרה דאס שטאמט פון בעל שם הקדוש, אזוי שטייט אין מאור ושמש אין פרשת אמור, אז דאס איז פון בעל שם הקדוש מיטן רבי ר׳ אלימלך, "עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם", ס׳איז בעפאר דעם אויך געווען פיינע אידן, ס׳איז געווען ערליכע אידן. אבער דער בעל שם הקדוש האט דאס איינגעפירט, וועד ס׳איז בשם חסיד יכונה וואס וויל יונק זיין פון דעם עץ החיים פון בעל שם הקדוש.

אז מ׳וועט אריין טראכטן וואס עס שטאמט אלץ פון בעל שם הקדוש, קודם דאס זאגן הודו פרייטאג צונאכט׳ס דאס ווייסט מען שטאמט פון בעל שם הקדוש. און דער מאור ושמש זאגט גיין אין מקוה. און נאך א זאך וואס איז פון בעל שם הקדוש, דאס איז דאוועגען מיט התלהבות, דער בעל שם הקדוש האט איינגעפירט מ׳זאל דאוועגען מיט התלהבות, אין כתר שם טוב קען מען זעהן תורות פון בעל שם טוב וואו ער רעדט פון דעם, צו דאוועגען מיט התלהבות מיט א פייער.

האב איך אזוי אינזין געהאט אז די צוויי זאכן גייען צוזאמען, אז מ׳גייט אין מקוה דעמאלטס דאוועגט מען מיט התלהבות, אויב מ׳גייט נישט אין מקוה דאוועגט מען נישט מיט התלהבות, דאס איז דער מציאות, דער חוש איז עס מוכיח, וועד ס׳גייט נישט אין מקוה דער דאוועגט נישט מיט קיין התלהבות, דאס שטייט די וואך אין די סדרה, ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת, מ׳על ה׳מזבח ו׳שים ק׳טרת איז די ראשי תיבות **מקו״ה**, ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת, אז ס׳איז דא א מקוה איז ותן עליה אש, דעמאלטס איז דא א אש התלהבות, איז דא א קאך, אז נישט איז מען א קאלטער איד, אז מ׳גייט אין מקוה מ׳לערנט תורה בטהרה, און מ׳דאוועגט בטהרה, דעמאלטס איז דאס דאוועגען מיט התלהבות, דאס איז די צוויי זאכן וואס דער

בעל שם הקדוש האט איינגעפירט, וואס כל אשר בשם חסיד יכונה דארף דאס צו וויסן, גיין אין מקוה און דאוונען מיט התלהבות, מקיים זיין א מצוה מיט התלהבות, יעדע זאך, ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת.

היינט איז א גרויסע זאך אז מ׳גיסט יעצט די בורות פאר א מקוה טהרה, וואו ס׳איז דא אידישע קינדער איז דא א ביהמ״ד מיט א מקוה, אידישע קינדער לערנען און דאוונען און גייען אין מקוה, לערנען תורה און דאוונען בטהרה, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים ואומר מקוה ישראל ה׳, דארף מען טאקע דערמאנען ר׳ אהרן ווינבערגער דער נדבן פון די מקוה, ס׳איז א געוואלדיגע זאך, ער לאזט זיך קאסטן, א מקוה קאסט אסאך געלט, עס קאסט אסאך געלט דאס צו בויען, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳גייט אויפבויען דא א מקוה טהרה מיט אלע הידורים, ס׳זאל זיין כשר למהדרין מן המהדרין, מ׳זאל דאס קענען אהערשטעלן לשם ולתפארת.

איך דערמאן מיך, וועו מ׳האט געבויעט די מקוה אין בארא פארק האט נאך דער טאטע ז״ל נאכנישט געוואוינט אין בארא פארק, ס׳איז נאך געווען פאר וועו דער טאטע איז געקומען קיין בארא פארק, דער חוסטער רב איז נאך דעמאלטס געווען, רבי יהושע גרינוואלד, דער וואוידעסלאווער רב, דער דעבערעצינער רב, ס׳איז געווען רבנים.

דעמאלטס איז געווען אן אינטערסאנטע מעשה ביי די מקוה דארט אין בארא פארק, ס׳איז געווען געבויעט אויף א שטאק, אזוי איז געווען דעמאלטס, ס׳איז א גרויסע סכנה צו בויען אויף א שטאק, פון די אנדערע זייט זעהט מען אז ס׳ווערט נאס איז שוין א פראבלעם, בקיצור, מ׳האט אויפגעבויעט די מקוה דארט אין בארא פארק און ס׳האט דערלייגט געלט, ס׳איז געווען באנקראט, דעמאלטס איז דער טאטע ז״ל געקומען וואוינען דארט, זענען זיי געקומען בעטן פונעם טאטן ז״ל אז ער זאל עס איבער נעמען, ס׳איז געווען דער וועד המקוה דארט, און זיי האבן געוואלט ער זאל עס איבערנעמען.

בקיצור, האט דער טאטע געזאגט מ׳זאל זעהן אז דער פעטער זאל קומען אין די מקוה, אבער זיי האבן נישט געוואלט, ווייל זיי האבן נישט געוואלט ס׳זאל הייסן א סאטמאר״ע מקוה, בקיצור, דער לאך איז געווארן אלס גרעסער און גרעסער, און מ׳האט נישט געקענט אהנגיין, ביז זיי האבן באשלאסן און זיי האבן מסכים געווען, דעמאלטס איז מיין ברודער הרב ר׳ שלו׳ אליעזר בר מצוה געווארן, און דער פעטער ז״ל איז געקומען קיין בארא פארק צו די בר מצוה, איך בין שוין געווען נאך די חתונה, ס׳האט געדארפט צו זיין ערגעץ תשכ״ז-כ״ח, דעמאלטס איז עס געווען, און פון די בר מצוה איז ער געגאנגען אין די מקוה, כ׳בין מיטגעווען דעמאלטס, ער איז געגאנגען אין די מקוה, און ער האט זיך אומגעקוקט אין די מקוה, אהער און אהין, און ער איז אהיים געגאנגען, איז געווען פלא אז פון דעמאלטס אהן איז אלעס מסודר געווארן, אלעס האט זיך מסדר געווען, ברוחניות ובגשמיות.

עכ״פ, דער אויבערשטער זאל העלפן פאר די אידישע קינדער וואס וואוינען דא, די וואס געבן זיך אוועק דא פאר׳ן ביהמ״ד, ר׳ יהודה זאב קליין דער נדבן הביהמ״ד, דער אויבערשטער זאל העלפן טובים השנים מן האחד, ס׳זאל זיין א חסידישער ביהמ״ד, ס׳זאל נתרבה וועלן די תושבים דא, אזוי איז עס וועו עס קומען אריין אביסל אידן קומען אריין נאך אידן, און די גוים אנטלויפן, דאס איז די מציאות, די גוים אנטלויפן און די אידן וועלן איבער נעמען די הייזער, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל וואוינען דא מיט הרחבת הדעת און סייעתא דשמיא, דער אויבערשטער זאל העלפן עס זאל זיין דא ערליכע חסידישע תושבים, ביז מ׳וועט זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו.

דער אויבערשטער וועט העלפן וועו מ׳וועט הערן אז משיח קומט, מ׳דארף זיך פארשטעלן וואס עס וועט זיין, יעדער איד וועט לויפן אין מקוה, אז מ׳וועט וועלן גיין שלום געבן פאר דעם מלך המשיח וועט יעדער איד לויפן אין מקוה, אזוי וועט מען גיין מקבל זיין פני מלך המשיח, יעדער איד, מ׳קען זיך נישט אנדערש פארשטעלן, נאר אזוי וועט זיין, מ׳וועט לויפן אין מקוה און מ׳וועט גיין מקבל זיין פני משיח, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל זוכה זיין מקבל זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

ה' ישמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום!

שמירה

• לימי הקיץ ולכל ימות השנה •

Yossi Goldberger | 917.549.4378

פארגעסט נישט:

רבי מאיר בעל הנס
איז די וויכטיגסטע זאך
מיטצונעמען סיי וואו איר
פארט, אין די קאנטרי
אדער אויף וואקאציע!

לשמירה
בכל עת
מינה לא תזיע,
צו יעדע צייט
א ישועה.

צו באקומען אדער אויסצולייגן פושקעס אדער
צו מנדב זיין געלט פאר רבי מאיר בעל הנס רופט 24 שעה א טאג:

1888-REB-MEIR

(1888-732-6347)